

ਪਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਦਿਮਾਜ਼

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ (ਮੁਖ ਸੰਪਾਦਕ)

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

pardestimes

ਰਣਜੀਤ ਕੰਦੋਲਾ ਐਮ. ਬੀ. ਏ. ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ

VOL- 15 No. 372 May 5, 2021 E-mail : info@pardestimes.com Ph 510-938-7771 Ph 530-315-1020

ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣੀ

ਕੋਲਕਾਤਾ- ਤ੍ਰਿਣਾਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਨੇਤਾ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ ਹੋਏ

ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ। ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਨਾਲ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸਵੀਕਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਦੰਗਿਆਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਵੇਗੀ।

ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਮਦਿਨਜ਼ਰ ਰਾਜਭਵਨ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਾਢੇ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ 50 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਦੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੁੱਧਦੇਵ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਿਲੀਪ ਘੋਸ਼, ਵਾਮਮੋਰਚਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਿਮਾਨ ਬੋਸ, ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਧੀਰ ਰੰਜਨ ਚੌਧਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਸੋਰਵ ਗਾਂਗੂਲੀ ਸਣੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਮਤਾ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਮਦਿਨਜ਼ਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਡੀਜੀਪੀ ਨਾਲ ਕਾਲੀਘਾਟ ਸਥਿਤ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਖਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ।

ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹੈ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੋਰੋਨਾ ਦਾ ਕਹਿਰ

ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੰਪੂਰਨ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਉਠੀ

ਜਲੰਧਰ- ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੋਰੋਨਾ ਦਾ ਕਹਿਰ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਜਿਥੇ ਕੋਰੋਨਾ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਗ੍ਰਾਫ਼ ਵੀ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਅੰਦਰ 173 ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ 'ਚ ਕੋਰੋਨਾ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ 7601 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਪਾਈ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ 'ਚ ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਗ੍ਰਾਫ਼ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੂਬੇ ਅੰਦਰ ਕੋਰੋਨਾ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅੰਕੜਾ 9645 ਤਕ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੋਰੋਨਾ ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ 3,99,556 ਹੋ ਗਈ ਜਦੋਂਕਿ 6115 ਲੋਕ ਅੱਜ

ਹੋ ਗਈ। ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਕੋਰੋਨਾ ਬੁਲੇਟਿਨ ਮੁਤਾਬਕ ਅੱਜ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਤਾਂ ਬਠਿੰਡਾ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਹੋਈਆਂ, ਜਿੱਥੇ 20-20 ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ 'ਚ 16-16, ਐੱਸਏਐੱਸ ਨਗਰ 'ਚ 12, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ 'ਚ 10-10, ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਮੁਕਤਸਰ 'ਚ 8-8, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੇ ਪਠਾਨਕੋਟ 'ਚ 6-6, ਰੂਪਨਗਰ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ 'ਚ 5-5, ਕਪੂਰਥਲਾ ਤੇ ਤਰਨ-

ਤਾਰਨ 'ਚ 4-4, ਮੋਗਾ 'ਚ 3, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਮਾਨਸਾ 'ਚ 2-2 ਅਤੇ ਐੱਸਬੀਐੱਸ ਨਗਰ 'ਚ 1 ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ। ਅੱਜ ਆਈਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ 7601 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਰੋਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਰੀਜ਼ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ 1347 ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਪਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਐੱਸਏਐੱਸ ਨਗਰ ਤੋਂ 847, ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ 803, ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ 733, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ 674, ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ 640, ਮੁਕਤਸਰ ਤੋਂ 429, ਪਠਾਨਕੋਟ ਤੋਂ 284, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਤੋਂ 243, ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ 209, ਮੋਗਾ ਤੋਂ 194, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ 192, ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ 189, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ 186, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ 103, ਕਪੂਰਥਲਾ ਤੋਂ 101, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ 98, ਮਾਨਸਾ ਤੋਂ 85, ਐੱਸਬੀਐੱਸ ਨਗਰ ਤੋਂ 77, ਤਰਨਤਾਰਨ ਤੋਂ 74, ਰੂਪਨਗਰ ਤੋਂ 71 ਅਤੇ ਬਰਨਾਲਾ ਤੋਂ 22 ਲੋਕ ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਪਾਏ ਗਏ।

ਅਤੇ ਕੋਰੋਨਾ ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ 3,99,556 ਹੋ ਗਈ ਜਦੋਂਕਿ 6115 ਲੋਕ ਅੱਜ

ਹੋ ਗਈ। ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਕੋਰੋਨਾ ਬੁਲੇਟਿਨ ਮੁਤਾਬਕ ਅੱਜ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਤਾਂ ਬਠਿੰਡਾ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਹੋਈਆਂ, ਜਿੱਥੇ 20-20 ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ 'ਚ 16-16, ਐੱਸਏਐੱਸ ਨਗਰ 'ਚ 12, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ 'ਚ 10-10, ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਮੁਕਤਸਰ 'ਚ 8-8, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੇ ਪਠਾਨਕੋਟ 'ਚ 6-6, ਰੂਪਨਗਰ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ 'ਚ 5-5, ਕਪੂਰਥਲਾ ਤੇ ਤਰਨ-

ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ 209, ਮੋਗਾ ਤੋਂ 194, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ 192, ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ 189, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ 186, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ 103, ਕਪੂਰਥਲਾ ਤੋਂ 101, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ 98, ਮਾਨਸਾ ਤੋਂ 85, ਐੱਸਬੀਐੱਸ ਨਗਰ ਤੋਂ 77, ਤਰਨਤਾਰਨ ਤੋਂ 74, ਰੂਪਨਗਰ ਤੋਂ 71 ਅਤੇ ਬਰਨਾਲਾ ਤੋਂ 22 ਲੋਕ ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਪਾਏ ਗਏ।

ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਾਕਡਾਊਨ ਦੀ ਮੰਗ ਉੱਠੀ
ਦਿੱਲੀ ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਮਾਰ ਕਾਰਨ ਦਮ ਤੋੜਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਾਰਨ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਲਾਕਡਾਊਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਟ੍ਰੇਡਰਜ਼ (ਕੈਟ) ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਸਰਵੇਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 67.5 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਕਡਾਊਨ (ਬਾਕੀ ਸਫੇ 3 'ਤੇ)

Raj Budwal
(Investment and Financial Advisor)
408-972-8000,
408-835-0202 (Cell)
Budwal and Associates
329 Piercy Road, San Jose, CA 95138
8350202@gmail.com

See me today and get the discounts and service you deserve
Gurbinder S Mavi
Insurance Lic# OF22244
Bus: 650-326-0660, Cell : 408-829-6284
988 El Monte Ave Mountain View, CA 94040
Like a Good Neighbor, State Farm is There www.gmavi.com
State farm mutual Automobile Insurance Company, State Farm Indemnity Company Bloomington, IL

AUTOBAHN Body & Paint
Specializing in Convenience & Quality
ਡੈਂਟਿੰਗ ਅਤੇ ਪੇਂਟ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮਿਲੇ
Baghel Singh Jaswal
Ph: (650) 966-1840, Fax: (650) 966-1023
www.autobahnbodypaint.com
778 Yuba Drive, Mountain View, CA 94041

ਜਸਪਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ
ਰਵਿਊਜੀ ਸਟੇਅ, ਬੱਚਾ ਗੋਦ ਲੈਣਾ, ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ, ਵਿਆਹ, ਐਚ ਵਨ, ਐਲ ਵਨ, ਲੇਬਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦਫਤਰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦਫਤਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਦਫਤਰ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦਫਤਰ
44808 S. Grimmer Blvd # 208 Fremont, CA 94538 510-657-6444
37-18-73rd ST. Ste 401 Jackson Height, NY 11372 718-533-8444
2945 W. Capitol Ave. West Sacramento CA-95691 916-372-448
4491 w. Shaw Ave # 300B Near Costco Fresno, CA 93722 phone 559-271-5511

Allstate You're in good hands.
Avninder Singh
Insurance Specialist, CA Lic. # 0822501
Auto - Home - Life - Health - Business - Commercial
PH.(510) 441-7490
Toll free (877) 441-7490
30042 MISSION BLVD. SUITE 221 HAYWARD, CA 94544

Certified Insurance Agent **Global Green** INSURANCE AGENCY
ਹੈਲਥ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ: 510-487-1000
MANN@GGIABA.COM
Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

Padam Builders Inc.
ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਦੀ 100 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗਾਰੰਟੀ
ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਮਕਾਨ, ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਮੋਲ, ਸ਼ੋਅਰੂਮ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
Bhupinder Singh Padam
email: padambuilders@gmail.com Licensed # 1019803
CELL 510-565-6667
3143 ARDEN ROAD, HAYWARD CA- 94545

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਇਨ੍ਹਾਂ 5 ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮਮਤਾ ਨੂੰ ਮਾਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੀ

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਹਾਰ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਭਾਜਪਾ ਮੋਦੀ-ਸ਼ਾਹ ਮਾਡਲ 'ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਅਖੀਰ ਹਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਮੋਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸੁਭਕਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹ ਮੁੱਖ ਰਣਨੀਤੀਕਾਰ ਕਿਉਂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?"

ਸੂਬਾਈ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਆਗੂ ਜਦੋਂ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਛਪਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਚਾਰੀ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਸਾਫ਼ ਝਲਕਦਾ ਹੈ। ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ 'ਅਬਕੀ ਵਾਰ ਦੋ ਸੌ ਪਾਰ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਾਰ ਦੀ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਕੋਈ ਇਕੱਲੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਵਜ੍ਹਾ ਤਾਂ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਬੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਸਤੋਸ਼ ਵਿਚਕਾਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਹਾਰ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨ ਗਿਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਲ-ਬਦਲਾਅ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਟਿਕਟ ਦੇਣਾ, ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹਵਾਈ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਟੀਐੱਮਸੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਨਿੱਜੀ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਵਰਗੇ ਕਈ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਤਰ ਬੰਗਾਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬੰਗਾਲ ਅਸਮਿਤਾ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਬਨਾਮ ਬਾਹਰੀ ਵਰਗੇ ਜੋ ਮੁੱਦੇ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕੋਈ ਤਵੱਜੋ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਬਿਹਾਰੀ ਸਤਸਈ ਦੇ ਦੋਹੇ 'ਦੇਖਨ ਮੇਂ ਛੋਟੇ ਲਗੇ ਘਾਵ ਕਰੇ ਗੰਭੀਰ' ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ।

ਜਨਤਾ ਦਾ ਮੁਢ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਬੀਰਭੂਮ ਜਲੋ ਦੇ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਸੀਮ ਕੁਮਾਰ ਮੰਡਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਭਾਜਪਾ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਲ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਚੋਣ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਜ਼ੀਮਾ ਕੇਂਦਰੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਬੰਗਾਲ ਦਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੁਢ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ।" ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਿਲੀਪ ਘੋਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਅਸੀਂ ਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅੱਗੇ ਵਧਾਂਗੇ, ਪਰ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਇੰਨੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਵੀ ਛੋਟੀ ਉਪਲੱਬਧੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਟੀਚਾ ਤੈਅ ਕਰਕੇ ਲੰਬੀ ਛਾਲ ਮਾਰੀ ਸੀ ਪਰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੀ।"

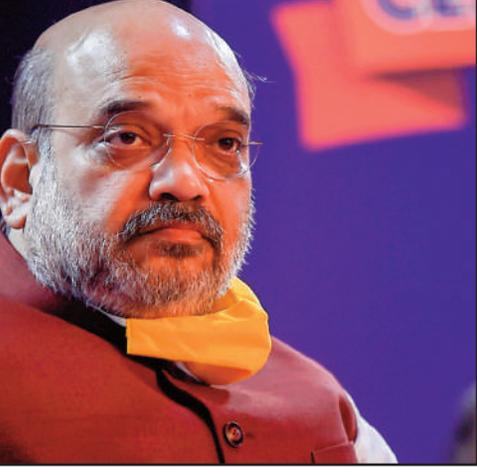
ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਕੈਲਾਸ਼ ਵਿਜਯਵਰਗੀਯ ਤਾਂ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੂਆਤੀ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਬਦਲਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰ ਟੀਐੱਮਸੀ ਦੇ ਹੈਟ੍ਰਿਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਸਾਫ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੇ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।"

ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇੱਕ ਆਗੂ ਨੇ ਨਾਂ ਨਾ ਛਪਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, "ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈਫਟ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਟੀਐੱਮਸੀ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।"

ਸਥਾਨਕ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ

ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਸਰੋਤ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਕੇਂਦਰੀ ਆਗੂਆਂ, ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਉਤਾਰਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ 'ਦੋ ਮਈ ਦੀਦੀ ਗਈ' ਅਤੇ 'ਅਬਕੀ ਪਾਰ ਦੋ ਸੌ ਪਾਰ' ਵਰਗੇ ਨਾਅਰਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ ਸੀ। ਟੀਐੱਮਸੀ ਦੇ ਕਈ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਾਰਟੀ ਤਿਹ-ਈ ਦਾ ਆਂਕੜਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੂਹ ਸਕੀ। ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇੱਕ ਆਗੂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਕੋਈ ਚਿਹਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨੰਦੀ-ਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਮਮਤਾ ਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਦੀ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣਾ ਵਰਗੇ ਮੁੱਦੇ ਭਾਰੀ ਪਏ। ਇਸ ਦੇ

ਬਾਅਦ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਬਦਲਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰ ਟੀਐੱਮਸੀ ਦੇ ਹੈਟ੍ਰਿਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਸਾਫ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੇ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।"

ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇੱਕ ਨਹੀਂ, ਕਈ ਗਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਚੋਣ ਰਣਨੀਤੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਮਾਮਲਾ, ਸਥਾਨਕ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਰਾਇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕਈ ਫੈਸਲੇ ਕੇਂਦਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਟਿਕਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਤਾਂ ਮਹਿਜ਼ 24 ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਟਿਕਟ ਮਿਲਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚਾਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਉਤਾਰਨਾ ਪਿਆ। "ਦਲ-ਬਦਲਾਅ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਉਤਾਰਨ ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਕੋਲ ਹਰ ਸੀਟ 'ਤੇ ਉਤਾਰਨ ਲਾਇਕ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਦਲ-ਬਦਲਾਅ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।" ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇੱਕ ਆਗੂ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਸਨਸੋਲ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਬਾਬੁਲ ਸੁਪ੍ਰਿੰਦੀ ਵੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਲੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਅਗਵਾਈ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਬਾਬੁਲ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਮਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋ, ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਹੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਏ ਟੀਐੱਮਸੀ ਤੋਂ ਆਏ ਆਗੂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਜਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ

ਇਲਾਵਾ ਪਾਰਟੀ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਮਹਿਲਾ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।" ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ 'ਤੇ ਚਾਰੋਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਹਮਲੇ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਔਰਤ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਜਿਸ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਧਰੁਵੀਕਾਰਨ ਕਾਰਡ ਖੇਡਿਆ ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣਾ ਪਿਆ। ਲੈਫਟ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਯਕਮੁਸ਼ਤ ਟੀਐੱਮਸੀ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਇਸ ਚੋਣ ਨੂੰ ਮਮਤਾ ਬਨਾਮ ਮੋਦੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਉਤਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਫਾਰਮੂਲਾ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਵੇਗਾ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਕਾਮਯਾਬੀ ਮਿਲੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ ਦਲ-ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਦਾਅ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਮਤਾ 'ਤੇ ਵਧਦੇ ਚਾਰੋਂ ਪਾਸੇ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਭਾਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਭਾਂਧ ਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੂਬਾਈ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਮਮਤਾ ਦੀ ਸੱਟ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਸਮੀਰਨ ਪਾਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਿੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਮਮਤਾ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਬਿਹਤਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ

ਭੁਨਾਇਆ। "ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਹੀ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਹੰਗਾਮਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਡਿੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਦਲ ਬਦਲ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹਾਰ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਰਣਨੀਤੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉੱਠਣੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।" ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਿਲੀਪ ਘੋਸ਼ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, "ਇੰਨੇ ਦਲ-ਬਦਲਾਅ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦੇਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇੱਕ ਸਬਕ ਹੈ।"

ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਸਿਆਸੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਲੋਕ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਇਕੱਲੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਕਈ ਕੇਂਦਰੀ ਆਗੂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਤਾਬਤਤੋੜ ਦੌਰੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ ਦਾ ਗਲਤ ਸੰਦੇਸ਼ ਗਿਆ।"

ਮੋਦੀ-ਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਰੈਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ ਕੰਮ

ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਤਪਸ ਮੁਖਰਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਧਰੁਵੀਕਾਰਨ ਅਤੇ ਜਾਤੀਗਤ ਪਛਾਣ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਜਿੱਤ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਰਣਨੀਤੀ ਕਾਰਨ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਵੋਟ ਤਾਂ ਮਮਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਇਕੱਜੁੱਟ ਹੋ ਗਈ, ਪਰ ਹਿੰਦੂ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਉਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਧਰੁਵੀਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਵਿਚਕਾਰ ਭੰਵਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਡੁੱਬ ਗਈ।"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ ਦੀ ਵੋਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਕੋਰੋਨਾ ਦੇ ਵਧਦੇ ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਭਗਵਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣਾ ਪਿਆ। ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਲ੍ਹ ਰਹੀ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿਚਕਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜਿੱਥੇ 17 ਵਾਰ ਬੰਗਾਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ, ਉੱਥੇ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ 38 ਵਾਰ ਇੱਥੇ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਜਿਵੇਂ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਮਲਾਵਰ ਸ਼ੈਲੀ ਅਪਣਾਈ, ਉਸ ਦਾ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਅਸਰ ਪਿਆ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਸਮਝੋ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਵੀ ਮਮਤਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਅਮਿਤਾਭ ਬੱਚਨ ਕਰੋ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਿਥੁਨ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਨੂੰ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਉਤਾਰ ਕੇ ਟੀਐੱਮਸੀ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਮਿਥੁਨ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਵੀ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਭਗਵਾ ਖੇਮੋ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚ ਸਕਿਆ।

ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੌਣ ਹਨ ਨੰਦੀਗ੍ਰਾਮ ਦੇ 'ਦਾਦਾ'

"ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਜੰਗਲਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਲਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਬਾਹਰੀ ਹਨ। ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹਰਾ ਸਕਦਾ। ਹੁਣ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਗੈਰ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਇੱਕ ਬੰਗਾਲੀ ਔਰਤ (ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।"

"ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਨੰਦੀਗ੍ਰਾਮ ਅਤੇ ਜੰਗਲਮਹਿਲ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਨੰਦੀਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹਰਾਇਆ ਤਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਸੰਨਿਆਸ ਲੈ ਲਵਾਂਗਾ।" ਜੇਕਰ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉੱਪਰ ਲਿਖੇ ਇਹ ਦੋ ਬਿਆਨ ਇੱਕ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਹਕੀਕਤ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾ ਬਿਆਨ ਟੀਐੱਮਸੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਤਤਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸੂਭੇਦੂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਜੰਗਲਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖੇਡ ਮੁਕਾ-

ਬਲੇ ਦੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵੰਡ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬੇ ਦਸੰਬਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਸੀ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੂਜਾ

ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। ਕਦੇ ਟੀਐੱਮਸੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਹੇ ਸੂਭੇਦੂ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣਨ ਤੱਕ ਦਾ 360 ਡਿਗਰੀ ਦਾ ਅਸਰ,

ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੀ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਦੋਸਤੀ ਸਥਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਸੂਭੇਦੂ ਦੀਆਂ ਉੱਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਇਸੀ ਕਹਾਵਤ ਨੂੰ ਸੱਚ ਕਰਦੀਆਂ ਦਿਖਦੀਆਂ ਹਨ ਫਿਲਹਾਲ ਪੁਰਬੀ ਮੋਦਿਨੀਪੁਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਨੰਦੀਗ੍ਰਾਮ ਸੀਟ 'ਤੇ ਉਹ ਮਮਤਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ।

ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੜ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਧਾਇਕ, ਫਿਰ ਦੋ ਵਾਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਫਿਰ ਨੰਦੀਗ੍ਰਾਮ ਸੀਟ ਤੋਂ ਪਿਛਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਕੇ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿੱਚ ਆਵਾਜਾਈ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਸੂਭੇਦੂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲਦੇ ਘਟਨਾਗ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਲੰਬੇ ਦਸੰਬਰ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਗੜ ਨੰਦੀਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਟੀਐੱਮਸੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੂਭੇਦੂ ਦਾ ਨਾਂ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਫੈਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਨਿਰੀਖਕਾਂ ਅਤੇ ਆਮ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 21 'ਤੇ)

ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਕਿਸ-ਕਿਸ ਲਈ ਖਤਰੇ ਦੇ ਸੰਕੇਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ- ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕਈ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਸੰਕੇਤ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਅਤੇ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੇ। ਦੂਜਾ ਸੰਕੇਤ ਸਿਆਸੀ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਧਿਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਿਆਸੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਹਿੰਸਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਸੁਭ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਇਸ ਹਿੰਸਕ ਵਤੀਰੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਸਕੀਆਂ, ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚੋਂ ਸਫਾਇਆ ਹੋ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਮੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਕੋਈ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੁਣ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਉਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਤਾਂ ਨਰਾਜ਼ ਹਨ ਹੀ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤਾ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਪੂਰਨ ਹਮ-ਇਤ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੈਰ ਪਸਾਰੇ ਜਾਣ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਵਕਤ ਕਾਂਗਰਸ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਫਿਲਹਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਕਾਫ਼ਰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ

ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਸਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਲੀਡਰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਜਿਹੜਾ ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਲਹਿਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਹੁਣ ਜੇਕਰ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਪੰਜਾਬ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਹੋ ਸਕੇਗੀ? ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਲੜਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗੀ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਸਮੱਸਿਆ

ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਹੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਇਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਵੱਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਦੂਜਾ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਹਿੰਸਾ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬੀ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਨਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਕਾਂਗਰਸ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਆਧਾਰ ਗੁਆਉਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਕੇਂਦਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕੋਈ ਗੱਠਜੋੜ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਫਰੰਟ ਬਣਾਉਣ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਆਧਾਰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਫਿਲਹਾਲ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਯੂਰਪ 'ਚ ਹੁਣ ਪਾਬੰਦੀਆਂ 'ਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਢਿੱਲ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ- ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਚੁੱਕੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਹੁਣ ਪਾਬੰਦੀਆਂ 'ਚ ਢਿੱਲ ਮਿਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਯੂਰਪ 'ਚ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ 'ਚ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਦਮ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਤੇ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਕੋਰੋਨਾ ਦਾ ਕਹਿਰ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਬੀਤੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ 'ਚ ਸੱਤ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਵੇਂ ਇਨਫੈਕਟਿਡ ਵਧ ਗਏ ਤੇ ਕਰੀਬ 11 ਹਜ਼ਾਰ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਨਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਗਿਰਾਵਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ 'ਚ ਬੀਤੇ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਔਸਤ ਗਿਣਤੀ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਮਹਾਮਾਰੀ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਹੁਣ ਤਕ ਕੁਲ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ 32 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਮਲੇ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਜਦਕਿ

ਪੰਜ ਲੱਖ 91 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਗਿਰਾਵਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਐਂਡਰਿਊ ਕੂਰਮੋ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੱਧ ਮਈ ਤੋਂ ਮੈਟਰੋ ਰੇਲ ਸੇਵਾ ਰਾਤ 'ਚ ਵੀ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਹੋਰ ਅਮਰੀਕੀ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਏਧਰ 27 ਮੈਂਬਰੀ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ (ਈਯੂ) ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਯਾਤਰਾ ਸਬੰਧੀ

ਪਾਬੰਦੀਆਂ 'ਚ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਾਬੰਦੀਆਂ 'ਚ ਢਿੱਲ ਦੇਣ ਦਾ ਆਖਰੀ ਫੈਸਲਾ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਤਜਵੀਜ਼ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟੀਕਾਕਰਨ ਪੂਰਾ ਹੋ

ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਸਨ। ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਮੇਤ ਕਈ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਕਾਫ਼ੀ ਕਮੀ ਦੇਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ : ਕਰੀਬ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਨਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ ਹੈ। ਬੀਤੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ 'ਚ 3,337 ਨਵੇਂ ਕੇਸ ਪਾਏ ਗਏ ਤੇ 161 ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਨੇਪਾਲ : ਇਸ ਹਿਮਾਲਿਆਈ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ 'ਚ ਰਿਕਾਰਡ 7,448 ਨਵੇਂ ਇਨਫੈਕਟਿਡ ਪਾਏ ਗਏ ਤੇ 37 ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਚਲੀ ਗਈ। ਰੂਸ : ਦੇਸ਼ 'ਚ 7,770 ਨਵੇਂ ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 48 ਲੱਖ 39 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਗਈ। ਕੁਲ ਇਕ ਲੱਖ 11 ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੋਰੋਨਾ ਦਾ ਕਹਿਰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਗਾਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ

(ਸਫਾ 1 ਦੀ ਬਾਕੀ) ਲਾਉਣ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਲੱਗਾ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਰੋਨਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਕੈਂਟ ਦੇ ਕੋਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਸੀ ਭਰਤੀਆ ਤੇ ਕੋਮੀ ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ ਪ੍ਰਵੀਨ ਖੰਡੇਲਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਵੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ 9,117 ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਦੱਸੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 78.2 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। 67.5 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਲਾਕਡਾਊਨ ਲਾਉਣ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 73.7 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਕੋਰੋਨਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ 82.6 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਖੰਡੇਲਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਰੋਨਾ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ ਚਾਰ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਇਨਫੈਕਟਿਡ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਮੀ ਲਾਕਡਾਊਨ ਹੀ ਇਕਲੌਤਾ ਬਦਲ ਬਚਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ

ਨਾਲ ਕੋਰੋਨਾ ਨੂੰ ਵਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸੰਗਠਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਲਾਕਡਾਊਨ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੂਤਰ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਲਾਕਡਾਊਨ ਵੇਲੇ ਕਈ ਕੋਲਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਸੀ ਜਦਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਇਸ ਲਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਇਰਸ ਬਾਰੇ ਲੋਕ ਅਣਜਾਣ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਇਲਾਜ ਬਾਰੇ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖੇ ਸਨ। ਫਿਲਹਾਲ ਆਕਸੀਜਨ ਜਾਂ ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਮੀ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਲਾਕਡਾਊਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੰਕਤਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਫਿਲਹਾਲ 17 ਸੂਬੇ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਐਕਟਿਵ ਮਾਮਲੇ ਹਨ। ਪੰਜ ਸੂਬੇ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦਰ ਪੰਜ ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ। ਹੋਰ ਨੌਂ ਸੂਬੇ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਦਰ ਪੰਜ ਤੋਂ 15 ਫੀਸਦੀ ਦਰਮਿਆਨ ਹੈ। ਜੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਕਾਬੂ ਹੇਠ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਦੇਸ਼-ਪੱਧਰੀ ਲਾਕਡਾਊਨ ਨਾਲ ਕੀ ਟੀਚਾ ਹਾਸਲ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਕਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਰਾਮਦ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਗੜਨਗੇ ਹੀ, ਸੁਧਰਨਗੇ ਨਹੀਂ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਕਡਾਊਨ ਦੀ ਫੈਸਲਾ ਸੂਬਿਆਂ 'ਤੇ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਸੂਬਿਆਂ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਬਿਹਾਰ ਨੇ ਵੀ 15 ਮਈ ਤਕ ਲਈ ਪੂਰਨਾ ਲਾਕਡਾਊਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਬੈਂਚ 60 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦਰ 10 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੰਟੇਨਮੈਂਟ ਜ਼ੋਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਹੋਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੌਕਸ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਹਾਂ-ਪੱਧੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਦੇਸ਼-ਪੱਧਰੀ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਫਿਲਹਾਲ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ- ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਗੈਰ-ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਬੀਤੇ 14 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ 4 ਮਈ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ, ਗ੍ਰੀਨ ਕਾਰਡ ਵਾਲਿਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਅਮਰੀਕੀ ਜੀਵਨਸਾਥੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟ ਰਹੇਗੀ। ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਅਗਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਬਾਈਡੇਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੱਧਦੇ ਜਾਂਦੇ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਨਵੀਂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯਾਤਰਾ ਪਾਬੰਦੀ ਵਿਚ ਛੋਟ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ, ਚੀਨ, ਈਰਾਨ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੇ 26 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਕੋਲ ਐੱਫ-1 ਅਤੇ ਐੱਮ-1 ਵੀਜ਼ਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਇਕ ਅਗਸਤ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਤਰਾ ਛੋਟ ਮੰਗਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਲਾਸਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਟਿਮ ਬਰਚੇਟ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਾਡਾ ਸਹਿਯੋਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਉੱਤੇ ਯਾਤਰਾ ਸਬੰਧੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਛੱਡੀਆਂ ਹਨ।

Law Office of
NIRWAN & ASSOCIATES

www.Nirwanlaw.com

Jagdip S. Nirwan Esq.

BUSINESS INC.

- > Incorporation
- > Articles of Incorp
- > Dissolution
- > 501© Non-Profit

IMMIGRATION LAW

- > Adjustment
- > Citizenship
- > Employment
- > Appeals-IJ/
- > Family & Finance Visa
- > Board/Federal Ct
- > Labor Certification
- > Investor Visas
- > Removal & Deportation Defense

TAX LAW

- > Offer in Compromise
- > Payment Plans
- > File Back Taxes
- > Tax Preparation
- > Audits
- > Appeals
- > Tax Court Rep
- > IRS/EDD/FTB Representation
- > Personal & Business
- > Income Tax Filing

1104 CORPORATE WAY, SACRAMENTO CA 95831

Tel: 916-832-3144

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਪੰਜ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੰਜ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵੀ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਥਿਤੀ ਕੁਝ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ 20-25 ਸਾਲ ਇਕੋ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸ਼ਾਸਨ ਚਲਦਾ ਰਹਿਣ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਹੈ। ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ 20 ਸਾਲ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਰਹੀ, ਫਿਰ ਕਾਮਰੇਡ 25 ਸਾਲ ਤੱਕ ਰਹੇ ਅਤੇ ਹੁਣ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ। ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵੀ ਬਦਲਾਅ ਆਇਆ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਕਤ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਭਾਜਪਾ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਭਾਜਪਾ ਅਗਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਪਕੜ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਹਿੰਸਾ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦੀ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅਸਾਮ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸੂਬਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਕਾਂਗਰਸ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਭਾਜਪਾ ਆਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਭਾਜਪਾ ਹੈ। ਅਸਾਮ ਦੇ ਲੋਕੀ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਘੁਸਪੈਠ ਦੇ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧੀ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਉਥੇ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਪਾਂਡੀਚਰੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਪੁੱਡੁਚੇਰੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰਨੁਮਾ ਰਾਜ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਉਥੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਸਜਾਏ ਖੇਤਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਦੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹੀ ਬਦਲ-ਬਦਲ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਦਾ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਾਵੀ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕੇਰਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹਾਲੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕੇ। ਇੱਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਪਸ ਵਿਚ ਹੀ ਲੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਦਲ-ਬਦਲ ਕੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਬਣ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਨ ਦੀ ਕਿਆਸ ਅਰਾਈ ਹੈ, ਇਹ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਹ ਇਕ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਬੰਗਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ। ਦੂਜਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਹੈ ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਨਹਿਰੂ-ਗਾਂਧੀ ਪਰਿਵਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦੇਵੇਗਾ।

-ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ

ਦਮ ਉਖਾੜਨ ਵਾਲੀ ਕੋਰੋਨਾ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ

ਕੋਰੋਨਾ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਹਿਰ ਢਾਹ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਾਨਲੇਵਾ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਦਾ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਉੱਭਰਨਾ ਓਨਾ ਹੀ ਹੈਰਤਅੰਗੇਜ਼ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਉਸ ਦੇ ਮੂਲ ਸਰੂਪ ਦਾ ਪ੍ਰਕੋਪ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦੀ ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਬਦਤਰ ਦੌਰ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕੋਵਿਡ ਪ੍ਰੋਟੋਕਾਲਜ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਕੋਵਿਡ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਅਕਾਊਪੁਣਾ ਜਾਂ ਬਕਾਵਟ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਾਡਾ ਆਚਰਨ ਕੁਝ ਬੇਪਰਵਾਹ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਕੋਰੋਨਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਉੱਭਰੇ ਰੂਪਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਿਖਾਈ

ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਚਾਹੇ ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਸਾਡੀ ਹੀਲਾ-ਹਵਾਲੀ ਅਤੇ ਢਿੱਲ-ਮੱਠ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਾਰਨ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਹੋਰ ਵਿਕਰਾਲ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ-ਅੰਦਰ ਦੇ ਦਰਦਨਾਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਗਹਿਰੇ ਸਦਮੇ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗਹਿਰੀ ਚੀਸ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖਮਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਸੋਚ ਕੇ ਹੋਰ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਕੋਪ ਨੂੰ ਟਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਸ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਕੋਵਿਡ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਇਸ ਕਹਿਰ ਨੇ ਸਾਡੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਫਲਣੀ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਗਰਿਕ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਸਹਿਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤਕ ਸੰਵੇਦਨਹੀਣ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਮੁੱਖ ਬਿੰਦੂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮ-ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਬੁਠੇ ਮਾਇਆਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ? ਆਖਰ ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਇਕੱਠਾਂ ਦੀ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ?

ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਹਨ ਜੋ ਸੱਤਾ ਦੇ ਗਲਿਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਹੀ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀਆਂ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਹਤ ਸੰਕਟ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਡੀਆਂ ਰੈਲੀਆਂ-ਰੋਡ ਸ਼ੋਅ ਨਾ ਕਰਦੇ, ਧਾਰਮਿਕ ਆਯੋਜਨਾਂ ਵੇਲੇ ਕੋਵਿਡ-19 ਦੇ ਨਿਯਮ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਖੁਦ ਵੀ ਚੰਗੇ ਆਚਰਨ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਜ਼ੀਰ ਬਣਦੇ ਤਾਂ ਯਕੀਨਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵਰਗੇ ਸਿਹਤ ਸਬੰਧੀ ਭਿਆਨਕ ਹਾਲਾਤ ਨਾ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਕੋਵਿਡ-19 ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਭਾਪਣ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਉਕਾਈ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਦਮ ਉਖਾੜਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਹੀ ਉਮੀਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਸਨ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿਚ ਅਤੀਤ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਤੋਂ ਸਬਕ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਿਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ। ਸਾਡੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ

ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਵਾਇਰਸ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇਣ ਦਾ ਮੁਗਾਲਤਾ ਪਾਲ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਗਲਤ ਸੰਦੇਸ਼ ਗਿਆ। ਇਸ ਭੁੱਲ ਨੂੰ

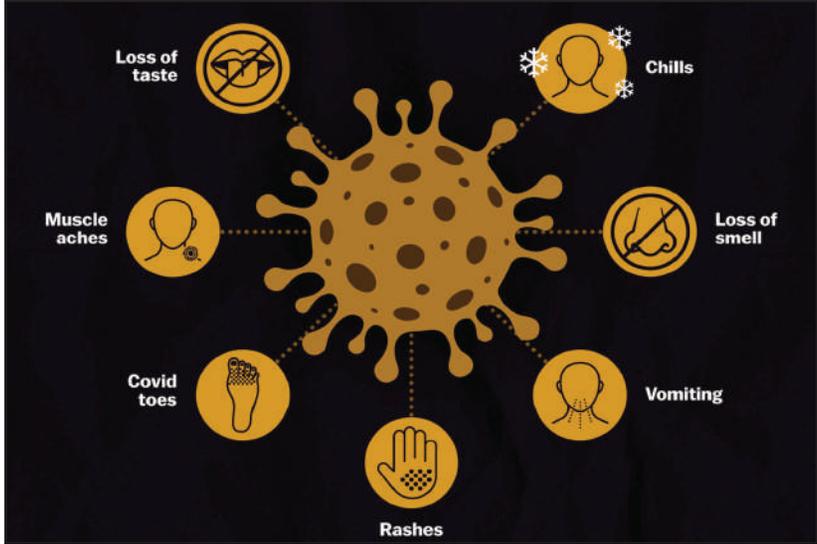
ਤਰੁਣ ਗੁਪਤ

ਸਵੀਕਾਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਮੱਲੂਮ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕੇਗੀ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਜੋ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੇ ਆਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਡੀਕੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਨਾਮ ਸੰਬੰਧਨ ਵਿਚ ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲਾਕਡਾਊਨ 'ਤੇ ਲੱਗ ਰਹੀਆਂ ਅਟਕਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ। ਜਦ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਮਹਾਮਾਰੀ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦਾ ਸੰਭਾਵੀ ਖਤਰਾ ਜਾਂ ਗਰੀਬੀ ਨਾਲ ਤੈਅਸ਼ੁਦਾ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਪੁੱਜਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਰਗੇ ਬਦਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚੁਣਨ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਫ਼ੈਸਲਾਕੁੰਨ ਸਮਾਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ

ਨੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਤਰਮੀਮ ਕਾਨੂੰਨ ਅਰਥਾਤ ਸੀਏਏ ਵਿਰੋਧੀ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕਦਮ ਸਮਾਪਤ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ।

ਹੁਣ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ-ਬੁਝਾ ਕੇ ਅੰਦੋਲਨ ਸਮਾਪਤ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਲਾਕਡਾਊਨ ਦੇ ਦੋ ਮਕਸਦ ਸਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਪਸਾਰ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮਿਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਿਹਤ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਉੱਨਤ ਬਣਾਉਣਾ। ਭਾਵੇਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਕਿ ਸਾਲ ਭਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਡਾ ਸਿਹਤ ਢਾਂਚਾ ਸੁਧਰਿਆ ਹੈ ਪਰ ਹਾਲੀਆ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਤਸਵੀਰਾਂ ਇਹੀ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਥਿਤ ਬਿਹਤਰ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬੈੱਡਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਲਾਲ-ਫੀਤਾਜ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਢਾਂਚੇ 'ਤੇ ਖਰਚਾ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਦਰਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦਾ

ਆਕਾਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੀਏ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਢਿੱਲੇ-ਮੱਠੇ ਰਵਾਈਏ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸਰਗਰਮੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਸਾਡੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਰੋੜਾ ਨਹੀਂ ਬਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਆਦਤਨ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ, ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਾਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਜੋ ਚਾਹੇ ਨਾਗਰਿਕ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋਣ, ਉਹ ਅਤਿੱਕੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਬਹੁਤ ਭਲਾ ਕਰਨਗੇ।

ਆਫ਼ਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਮੜ੍ਹੀ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਹਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵੱਲ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਈ ਬਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਬਦਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਸੰਵੇਦਨਾ-ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਥਾਂ ਪਰਾਈ ਪੀੜ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਆਨੰਦ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਵੱਧ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਭਿਅਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀ ਵੀ ਇਕ ਹੱਦ ਤਾਂ ਹੋਣੀ ਹੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ 'ਕੁਝ ਤ੍ਰਾਸਦੀਆਂ ਦੇ ਕੋਈ ਮੁਜਰਮ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਭੁਗਤਭੋਗੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।' ਇਸ ਆਫ਼ਤ ਵਿਚ ਅਣਗਿਣਤ ਪੀੜਤ ਅਤੇ ਅਸੰਖ ਖਲਨਾਇਕ ਹਨ।

ਇਸ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਕੁਝ ਤਸੱਲੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਵਾਲੇ ਵਕਤ ਵਿਚ ਵੀ ਲੋਕ ਅਨਜਾਣ ਜ਼ਰੂਰਤਮੰਦਾਂ ਤਕ ਇਮਦਾਦ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਕਰਾਲ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਈਚਾਰਕ ਏਕੇ ਸਦਕਾ ਹੀ ਨਿਪਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਈਸ਼ਵਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਆਫ਼ਤ ਨਾਲ ਜੂਝਣ ਦਾ ਸਬਰ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਤਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਵੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਾ ਭੁੱਲੀਏ ਕਿ ਬੁਰੇ ਵਕਤ ਦੀ ਇਕ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

albir Singh M.A.
Editor in Chief & Publisher
e-mail: bsma54@gmail.com
Tel : 510-938-7771, Ph : 510-516-3536

36415 RUSCHIN DR. NEWARK, CA 94560

Pardes Times (2nd office)
Ranjit Kandola, Managing Editor
530-315-1020, email-Kandola@macloans.net

Buta Ram joshi Staff Reporter, Fresno 559-803-0055

Sanjeev Garg Kali, Reporter Malwa Area, 96713-53789

RAJ BUDWAL
MEDIA PARTNER / REPRESENTATIVE
8350202@gmail.com 408-835-0202

Web designed www.pardesitimes.com
by Aman Bansil 510-589-2245

The Pardes Times And People Associated With It Are Not Responsible For Any Claims Made By The Advertisers And Don't Endorse Any Product Or Services Advertised In The Pardes Times. Please Consult Your Attorney Before , Buying/Hiring Contracting Through The Ads Published In The News Paper. The Pardes Times Is In Business Of Selling Spaces And Claims Made By Advertisers Are Not Tested/Confirmed By An Independent Source.

'ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼' ਦੇ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ

(1) ਸ. ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ	(10) ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਪਲ	(19) ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਧੁੰਗਾ	(28) ਹੈਰੀ ਸਿੱਧੂ
(2) ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰੋਤਾ	(11) ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ	(20) ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ	(29) ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ
(3) ਗੈਰੀ ਬਸਰਾਏ	(12) ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ	(21) ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ	(30) ਰਾਜ ਬਡਵਾਲ
(4) ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਾਡਲੀ	(13) ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਜਸਵਾਲ	(22) ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ	(31) ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
(5) ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੇਹਲ	(14) ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਵੀ	(23) ਸ੍ਰੀ ਸੁੱਚਾ ਰਾਮ ਜੀ	(32) ਡਾ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਭੰਡਾਰੀ
(6) ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ	(15) ਡਾ ਦਲਵੀਰ ਪੰਨੂ	(24) ਜੋਗਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	(33) ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਮੱਲੀ
(7) ਦਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	(16) ਡਾ. ਹਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ	(25) ਉੱਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ	(34) ਹਰਜੀਤ ਗਿੱਲ
(8) ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	(17) ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ	(26) ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿਜਰ	(35) ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਬੀ
(9) ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ	(18) ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰੀ	(27) ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿਜਰ	(36) ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਰੋਤਾ (ਡੀਪੀਏ)

ਕੀ ਅਮਰੀਕਾ ਚੀਨ ਅੱਗੇ ਝੁਕ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕੋਵਿਡ-19 ਦੁਨੀਆ 'ਤੇ ਕਹਿਰ ਢਾਹ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਪਨਪਿਆ ਅਤੇ ਫੈਲਿਆ ਕਿਵੇਂ? ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਗੋਡਣੀਆਂ ਲੁਆਉਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਚੀਨੀ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜੋ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਚੀਨੀ ਸੱਤਾ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਚੀਨ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਟਰੱਪ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੱਡਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋਆ ਬਾਇਡਨ ਨੇ ਚੀਨੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਹਾਲੀਆ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਤਕ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਅਜੇ ਤਕ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ 30 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਤਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ, ਚੀਨ ਤੋਂ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਤਕ ਨਹੀਂ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ

ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਚੀਨ 'ਤੇ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਫੈਲਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਇਸ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਚੀਨੀ ਹਮਲਾਵਰ ਰੁਖ਼ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਖ਼ਤ ਰੁਖ਼ ਅਪਨਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਦੂਰਗਾਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਚੀਨੀ ਸੈਨਾ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਤਾਜ਼ਾ ਦੌਰ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਪੈਂਗੋਂਗ ਝੀਲ ਸਮੇਤ ਪੂਰਬੀ ਲੱਦਾਖ਼ ਵਿਚ ਅਸਲ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ ਦੇ ਹੋਰ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ-ਨੁਕਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਾ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਖ਼ਤਰੇ ਨੂੰ ਬਦਲੀ ਹੋਈ ਅਮਰੀਕੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕੋਰੋਨਾ ਸੰਕਟ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਚੀਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸਖ਼ਤ ਰੁਖ਼ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਬਾਇਡਨ ਦੀ ਚੀਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਟਰੱਪ

ਦਿੱਵਿਆ ਕੁਮਾਰ ਸੋਢੀ

ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਚੀਨੀ ਸੱਤਾ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਚੀਨ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਟਰੱਪ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੱਡਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋਆ ਬਾਇਡਨ ਨੇ ਚੀਨੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਹਾਲੀਆ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਤਕ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਅਜੇ ਤਕ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ 30 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਤਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ, ਚੀਨ ਤੋਂ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਤਕ ਨਹੀਂ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ

ਭਲਾ ਕਿਵੇਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਚੀਨ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਸੱਕੀ ਅਪਰਾਧੀ ਚੀਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਸ਼ਵ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਮੌਨ ਹੈਰਾਨ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਵੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਫਿਕਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਆਪਣਾ ਹਮਲਾਵਰ ਰੁਖ਼ ਛੱਡਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਹਰ ਉਸ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਮੰਨ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਾ ਰਿਹਾ। ਬੀਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਰਤੀ

ਵਾਲੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਗੇ, ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਚੀਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇਕ ਫੌਜੀ ਗੱਠਜੋੜ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋ ਕੇ ਬੇਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਵਧੇ ਹੱਥ ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ ਚੰਗਾ ਸੰਕੇਤ

ਕੋਰੋਨਾ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਅਮਰੀਕਾ, ਰੂਸ, ਬਰਤਾਨੀਆ, ਫਰਾਂਸ, ਸੰਯੁਕਤ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ, ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਸਮੇਤ ਲਗਪਗ 40 ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਮਦਦ ਦਾ ਜੋ ਹੱਥ ਵਧਾਇਆ, ਉਹ ਸੰਕਟ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਰੋਖਾਂਕਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇਸ ਕੋਰੋਨਾ ਕਾਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਉਸ ਸਹਾਇਤਾ ਨੂੰ ਭੁੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਤਮਾਮ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ-ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੈਕਸੀਨ ਭੇਜ ਕੇ। ਭਾਰਤ ਨੇ 90 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵੈਕਸੀਨ ਭੇਜੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੁਫਤ ਜਾਂ ਰਿਆਇਤੀ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਵੀ ਭਾਰਤ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੁਣ ਜੋ ਮਦਦ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਾਖ਼ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵੱਡੇ ਦੇਸ਼ ਇਹ ਵੀ

ਜਾਣ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਸ਼ਵ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦਾ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਰੀ ਢਾਅ ਲੱਗੇਗੀ। ਭਾਰਤ ਇਕ ਅਰਥਚਾਰੇ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਬਲ ਦੇਣ ਵਿਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਤਮਾਮ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਅਰਥਚਾਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧੇਗਾ। ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਾਲੂ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਵਿਚ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਅਰਥਚਾਰਾ 11 ਫੀਸਦੀ ਵਧਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾ ਲੈਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਬਦਲਣੀ ਪਈ ਹੈ ਪਰ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣਾ ਹੀ ਨੀਤੀਸੰਗਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਡਾਕਟਰੀ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਉਦੋਂ ਫਿਰ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁੱਜੇ। ਇਸ ਲਈ ਢੁੱਕਵਾਂ ਤੰਤਰ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ

ਮਈ ਤੋਂ 18 ਤੋਂ 44 ਸਾਲ ਉਮਰ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਟੀਕਾਕਰਨ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟੀਕੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਟੀਕਾਕਰਨ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਉਭਾਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਤੀਜੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਖ਼ਦਸ਼ੇ ਨੂੰ ਵੀ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਟੀਕਾਕਰਨ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਹਰ ਅੰਤਿਕੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸਮਝਣ ਦਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣਗੇ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਾਰ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੋਟਾਹੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਕਟ ਹੋਰ ਵਿਕਰਾਲ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਅੱਖੀ ਘੜੀ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਦੇਵੇ। ਕੋਰੋਨਾ ਸਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਨੀਮ-ਹਕੀਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚੇ।

ਕੋਰੋਨਾ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ- ਸਿਹਤ ਢਾਂਚੇ 'ਤੇ ਸੰਕਟ

ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਰੋਨਾ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਇਹੀ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦਾ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਸਿਰਫ ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਦਮ ਤੋੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਹਤ ਢਾਂਚਾ ਫਿਰ ਤੋਂ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੁੰਦਾ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਰੋਨਾ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੋਵਲ ਬੈੱਡ ਅਤੇ ਵੈਂਟੀਲੇਟਰ ਮਿਲਣ ਵਿਚ ਹੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਕਮੀ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਢਿੱਲ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਜੋ ਜਨਵਰੀ-ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਦੋਂ ਵਰਤੀ ਗਈ ਜਦ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੋਰੋਨਾ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਲਗਪਗ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੋਰੋਨਾ

ਤਾਂ ਹੁਣ ਜਾਣ ਹੀ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਸੋਚ ਨੇ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੋਰੋਨਾ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਲੱਖ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜੇ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈਣ ਦੇ ਕੋਈ ਆਸਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਵਾਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਹਾਲ ਇਸ ਦੀ ਤਹਿ ਤਕ ਜਾਣ ਦਾ ਵੇਲਾ

ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਕੀ ਗਲਤੀ ਹੋਈ ਪਰ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹਾਂ ਨਾ ਸਹੀ, ਸਿਹਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਆਗਾਹ ਕਰਨਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘਾਤਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਉਹ ਇਹ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਦੂਜੀ-ਤੀਜੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਦੋ-ਚਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਿਹਤ ਤੰਤਰ ਦੇ

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਰੋਨਾ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹੀ ਢੁੱਕਵੇਂ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਜੋ ਗੰਭੀਰ ਸਥਿਤੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਿਹਤ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਕਮਰ ਕੱਸਣੀ ਹੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਤਮਾਮ ਉਲਟ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਧਾਉਣ, ਖ਼ਾਲੀ ਇਮਾਰਤਾਂ 'ਚ ਅਸਥਾਈ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਤੇ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਅੱਖੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ 'ਚ ਹਰੇਕ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਟੀਕਾਕਰਨ 'ਚ ਅੜਿੱਕਾ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ

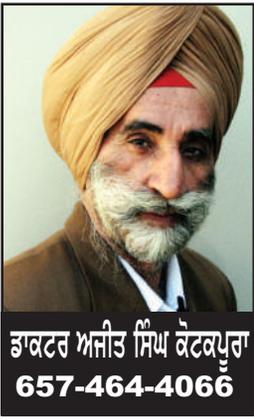
ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਬਿਹਾਰ, ਝਾਰਖੰਡ, ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ ਨੇ ਤੀਜੇ ਗੇੜ ਦੀ ਟੀਕਾਕਰਨ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਣ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਵੀ। ਕੁਝ ਸੂਬਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 1 ਮਈ ਤੋਂ 18 ਤੋਂ 44 ਸਾਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਟੀਕਾਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਢੁੱਕਵੇਂ ਟੀਕੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਿਆਂ ਕੋਲ ਅਜੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਟੀਕੇ ਹਨ। ਆਖਰ ਸਮੱਸਿਆ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਿਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਪੈਂਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦੀ ਕਮੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸੂਬਿਆਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਟੀਕੇ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦੇ ਜਾਂ ਟੀਕਿਆਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ? ਕੀ ਟੀਕਿਆਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਏ ਬਿਨਾਂ ਅਗਲੇ ਗੇੜ ਦੇ ਟੀਕਾਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ?

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣੇ ਹੀ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਟੀਕਾਕਰਨ ਕੇਂਦਰਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦਾ ਸ਼ਸ਼ੇਪੰਜ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਜਿੱਥੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਢੁੱਕਵੀਂ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਟੀਕੇ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣ, ਓਥੇ ਹੀ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਟੀਕਾਕਰਨ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਹੋਵੇ। ਜੇਕਰ ਟੀਕਿਆਂ ਦਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਉਤਪਾਦਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਤਾਂ ਟੀਕਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਸਪ੍ਰਤੀਨਿਕ ਵਰਗੇ

ਟੀਕਿਆਂ ਦੀ ਰਸਮੀ ਬਰਾਮਦ ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਆਖਰ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਫਾਰਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਟੀਕੇ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ ਪਰ ਫਿਲਹਾਲ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਟੀਕੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ? ਟੀਕਿਆਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਇਸ ਲਈ ਸੱਚਮੁੱਚ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਟੀਕਾਕਰਨ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਕੋਰੋਨਾ ਦੇ ਕਹਿਰ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਟੀਕਾਕਰਨ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ

ਉਸ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹੜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿੱਥੇ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇਜ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਅਜੇ ਘੱਟ ਹੈ? ਟੀਕਾਕਰਨ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਹਰ ਦਿਨ ਵਧਾਉਣੀ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਤੀਜੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਖ਼ਦਸ਼ੇ ਦੌਰਾਨ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 30-32 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਟੀਕਾਕਰਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਇਕ ਵੱਡੀ ਵਸੋਂ ਵਾਲਾ ਮੁਲਕ ਹੈ। ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਤੀਜੀ ਲਹਿਰ ਆਉਣ ਵਿਚ 40-50 ਦਿਨ ਦਾ ਹੀ ਸਮਾਂ ਬਚਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਤੀਜੀ ਲਹਿਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 50-60 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਟੀਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਗ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਹੋਰ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਟੀਕਾਕਰਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਸਨ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਜਨਤਾ ਬਹੁਤ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਲੈਣ ਅਤੇ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਵਿਚ ਆਪੋ-ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ।

ਡਾਕਟਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਟਕਪੂਰਾ
657-464-4066

ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ

ਮੰਗਲ ਅਤੇ ਮੋਹਨ ਨੂੰ ਅੱਜ ਕਲ ਛੁੱਟੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਵਿਡ ਬੜੀ ਘਾਤਕ ਮਾਰੋ ਮਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਉਧਰ ਗਰਮੀ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਕੱਟ ਲੱਗਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਮੰਗਲ ਦਾ ਘਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਡੁਲ੍ਹਾ ਸੀ ਵੇਹੜੇ ਵਿੱਚ ਛਾਂ ਵਾਲੇ ਰੁੱਖ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦਿਨ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਇਹਨਾਂ ਰੁੱਖਾਂ ਥੱਲੇ ਹੀ ਬੜੀ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਹਵਾ ਨਾਲ ਪੱਤੇ ਹਿਲਦੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਹੈ ਪੱਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਵਾ ਦੇ ਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਮੰਗਲ ਦੀ ਦਾਦੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਹੋਇਆ ਹਾਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਅਖੀਰ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਬ ਲਿਆ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੱਗੀ ਖੰਘ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਸੀ।

ਦਰਖਤਾਂ ਦੀ ਛਾਂਵੇਂ ਖੇਡਣ ਲਈ ਅਕਸਰ ਮੰਗਲ ਦੇ ਆਂਢ ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਅਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਫ ਉਹ ਸਾਰੇ ਰਲ ਕੇ ਖੇਡਦੇ ਸਨ ਫ ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮੰਗਲ ਦੇ ਦਾਦੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲਗਾ। ਬੱਚੇ ਵੀ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਸਨ ਫ ਮੰਗਲ ਦਾ ਦਾਦਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਮਾਸਟਰ ਲੱਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕੇ ਆਨੰਦ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ 206 ਹੱਡੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਂ ਜੀ ਬਾਬਾ ਜੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮੁੰਨਾ ਭਾਈ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ ਦੇਖੀ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚ ਮੁੰਨੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ 206 ਹੱਡੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਲੜ ਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਤੋੜਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਖਿਆਲ ਵੀ ਨਹੀਂ

ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੰਨੀਆਂ ਤੋੜੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸੁਣ ਬਾਬਾ ਜੀ ਹੱਸ ਪਏ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਕਿਤਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਹੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਚਮੜੀ ਨੇ ਢੱਕ ਕੇ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਭੋਜਨ ਅਸੀਂ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਭੋਜਨ ਖਾਣ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਫ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਫ ਬਚੇ ਫਿਰ ਇਕੱਠੇ ਬੋਲੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੋਵਿਡ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਹੱਥ ਸਾਫ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਅਤੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਵੀ 6 ਫੁੱਟ ਦੀ ਦੂਰੀ ਰੱਖਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਉਪਰ ਮਾਸਕ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪੋ ਵਿਚ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮਾਸਕ ਵੀ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਦਾਦਾ ਜੀ ਬੋਲੇ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ! ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਸਿਆਣੇ ਹੋ ਗਏ ਹੋ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋਗੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬਣ ਜਾਵੇਗੇ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭੋਜਨ ਸਾਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਕੀਟਾਣੂਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵੀ ਭੋਜਨ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਬਚੇ ਬੋਲੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ?

ਕੁਦਰਤ ਵਲੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਰੋਗ ਰਹਿਤਤਾ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਉਹ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਬਾਬਾ ਜੀ ਬੋਲੇ ਕਾਹਲੇ ਨਾ ਪੜ ਮੈਂ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਜੇਹੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੀਟਾਣੂਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਸਕੀਏ। ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਮਨੁੱਖੀ ਖੂਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਖੂਨ ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੂਖਮ ਕਣਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹਨ-

- 1 ਲਾਲ ਕਣ ਜਾਂ ਲਾਲ ਰਕਤਾਣੂ
- 2 ਚਿੱਟੇ ਕਣ ਜਾਂ ਚਿੱਟੇ ਰਕਤਾਣੂ
- 3 ਪਲੇਟਲੈਟਸ

ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਕੰਮ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਲਾਜ਼ਮਾ ਨਾਮ ਦੇ ਤਰਲ ਵਿਚ ਵਿਚ ਤੈਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਖੂਨ ਬਿਨਾ ਛੁੱਟੀ ਲਏ ਸਾਡੀ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚੋਂ ਪਚਿਆ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਫੇਵੇੜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆਕਸੀਜਨ ਲੈ ਕੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਰੇਕ ਸੈੱਲ ਤਕ ਪੁੱਜਦੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੁੱਝਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਖੂਨ ਦਾ ਇਹ ਕੰਮ ਸਾਡੇ ਸੁੱਤਿਆਂ ਵੀ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਖੂਨ ਵਿਚ ਮਜ਼ੂਦ ਚਿੱਟੇ ਰਕਤਾਣੂ ਤਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ

ਮੰਗਲ ਦਾ ਘਰ

ਬਰ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਾਨੂੰ ਰਿਸ਼ਟ ਪੁਸ਼ਟ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਰੋਗ ਰਹਿਤਤਾ ਆਖਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਹਰ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੱਖਰੀ ਵੱਖਰੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਘਟ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਧੇਰੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹਨਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਘਟ ਰੋਗ ਰਹਿਤਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਰੋਗੀ ਵੀ ਛੇੜੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਅਤੇ ਉਰਜਾ ਭਰਪੂਰ ਭੋਜਨ ਖਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਰੋਗ ਰਹਿਤਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਬਜ਼ਾਰੀ ਭੋਜਨ ਜਿਸ ਉਪਰ ਮੱਖੀਆਂ ਆਪਣਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਵੱਖਰੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਕਰ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰਲੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਕਤਵਰ ਕਰ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕੀਟਾਣੂਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਕੁਝ ਟੀਕੇ ਲਵਾਏ ਹੋਣਗੇ ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਕਾਲੀ ਖੰਘ, ਚੇਚਕ, ਖਸਰਾ ਅਤੇ ਪੋਲੀਓ ਆਦਿ ਜਿਹੀਆਂ ਖਤਰਨਾਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਬਣ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਟੀਕਾ ਕਰਣ ਅਖਵਾਉਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਗਾਉਂ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਬਿਮਾਰੀ

ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਫੌਜੀ ਝੱਟ ਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਉਹਨਾਂ ਕੀਟਾਣੂਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਨਵੀਂ ਬਿਮਾਰੀ ਕੋਵਿਡ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਟੀਕਾ ਕਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਹਾਂ, ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਟੀਕਾ ਲੱਭ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਟੀਕਾ ਕਰਣ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਟੀਕਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਮ ਵਾਂਗ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰੰਤੂ ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਜਦੋਂ ਤਕ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੋਗ ਰਹਿਤਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਕੋਵਿਡ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਈ ਵਾਰ ਵਾਰ ਹੱਥ ਧੋਣੋ, ਮਾਸਕ ਪਹਿਨਣਾ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਦੂਰੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸੋ ਅਤੇ ਕਹੋ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਛੇੜੀ ਹੋ ਸਕੇ ਕੋਵਿਡ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਟੀਕੇ ਲਵਾ ਲੈ ਜਾਣ।

ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਇਕੱਠੇ ਬੋਲੇ ਅਸੀਂ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸਾਂਗੇ ਬਾਬਾ ਜੀ।

ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਬੱਚਿਆਂ! ਹੁਣ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਓ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਲੱਭਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹੋਣਗੇ।

ਬਚੇ ਬੋਲੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਦੱਸ ਕੇ ਆਏ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੰਗਲ ਘਰ ਖੇਡਣ ਚਲੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾਲੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੋਂ ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਿੱਖ ਕੇ ਆਵਾਂਗੇ। ਸਾਰੇ ਬਚੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੱਗੇ।

ਨਿਯੁਕਤੀ ਖੱਤਰ

ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਇਕ ਡਿਪਟੀ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਪੋਸਟ ਖਾਲੀ ਸੀ ਉਸ ਲਈ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਹੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਮੇਂ ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਦੋ ਅਤੇ ਦੋ ਕਿੰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿਹੜਾ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਉਚੇਰੀ ਡਿਗਰੀ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਢੰਗ ਸਮਝਾਇਆ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ ਦੋ ਅਤੇ ਦੋ ਚਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਾਲਕ ਨੇ ਦੂਜੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਦੋ ਅਤੇ ਦੋ ਕਿੰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿਹੜਾ ਐਮਬੀਏ ਸੀ ਨੇ

ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿਚ ਦੋ ਅਤੇ ਦੋ ਚਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਮਾਲਕ ਨੇ ਤੀਸਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਦੋ ਅਤੇ ਦੋ ਕਿੰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਤੀਸਰਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੋ ਇਕ ਲੇਖਾਕਾਰ (ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ) ਸੀ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਉਠਿਆ ਅਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਚਿਟਕਣੀ ਲਾ ਕੇ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਵਾਪਿਸ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ ਦੋ ਅਤੇ ਦੋ ਉਤਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਤਨੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋਗੇ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਦੋ ਅਤੇ ਦੋ ਕਿੰਨੇ ਬਣਾਉਣੇ ਹਨ। ਮਾਲਕ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਖੱਤਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੁੰਦੇ ਸਿਹਤ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਵੇਲਾ

ਕੋਵਿਡ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਇੰਨੀ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਭਿਆਂਕਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਜਨਤਾ ਦੇ

ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸੈਂਕੜੇ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਅੱਜ ਸੈਂਕਟ

ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਿਹਤ ਜਗਤ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਫਿਲਹਾਲ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ

ਸਿਰਫ ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਕਮੀ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜੀਵਨ ਰੱਖਿਅਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਵੀ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬੈੱਡਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕੁਝ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਅਸਰ ਘੱਟ ਹੋਣ

'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਇੰਨੀ ਤੇਜ਼ ਲਹਿਰ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕੀ ਸਿਹਤ ਜਗਤ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਰ ਪਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਾਨੀ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬਦਇੰਤਜ਼ਾਮੀ ਦੇ ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ ਹਿਰਦਾ ਵਲੰਧਰਨ ਵਾਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ

ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਕਾਲਾਬਜ਼ਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਰੱਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਵੀ ਖਾਸੀ ਕਿੱਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਵੇਂ ਆਕਸੀਜਨ ਪਲਾਂਟ ਨਹੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕੇ।

ਅਜੇ ਆਕਸੀਜਨ ਨੂੰ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਜਗ੍ਹਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕੰਟੇਨਰ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਉਦਯੋਗ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਪਣੇ ਇੱਥੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕੁਝ ਲੋਕ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਇਸ ਕਾਰਨ ਆਕਸੀਜਨ ਸਿਲੰਡਰ ਘਰ ਵਿਚ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ

ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕੰਮ ਆਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਸਿਹਤ ਤੰਤਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਿਹਤ ਢਾਂਚਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੀਮਾਰਦਾਰ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਤੋਂ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ

ਸੰਜੋ ਗੁਪਤ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 18 'ਤੇ)

R.PAL SINGH TAX PROFESSIONAL

ENROLLED AGENT

BOOKKEEPING ACCOUNTS PAYROLLS

TAX-INDIVIDUAL FAMILY, BUSINESS, TRUCKING, BOOKKEEPING ACCOUNTS, PAYROLLS & INCORPORATION, INSURANCE LIFE Only-Agent. NOTARY, REAL ESTATE (SVA), EXPECTING REFUND : GET MONEY BACK FAST!

E.A.

Open 7 Days
Weekends/Evenings
(Year Round Service)
Resonable Rates
Call for Appointment

CALL: R. PAL. SINGH EA- 510-750-3464

EA 00097224, CRTP A44237 Realtor#148514,

Insurance Life- Only Agent #0G76896

39159 Paseo Padre Pkwy # 103, Fremont, CA 94538

Email: singhrpal@sbeGLOBAL.net Singhtax.com

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਸਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕੋਰੋਨਾ

ਕੋਰੋਨਾਵਾਇਰਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਕਹਿਰ ਹੁਣ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਸਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ 1 ਜਨਵਰੀ 2021 ਤੋਂ 12 ਅਪਰੈਲ 2021 ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਜੇਕਰ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ 58 ਫ਼ੀਸਦੀ ਕੋਵਿਡ ਮੌਤਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਪੌਜ਼ੀਟਿਵ ਕੇਸ ਦਰ 27 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇਕਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਸੀਂ ਗਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਪੌਜ਼ੀਟਿਵ ਕੇਸ 73 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਨ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਰ 42 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕੋਰੋਨਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਮੌਤ ਦਰ ਵੱਧ ਕਿਉਂ?

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ 0.7 ਫ਼ੀਸਦੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਵਿਡ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮੌਤ ਦਰ 2.8 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹੈ। ਉੱਝ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੌਤ ਦਰ 2.0 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਰੋਨਾਵਾਇਰਸ ਕਾਰਨ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਮਰੀਜ਼ ਲੱਛਣ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਸਪਤਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੋਰੋਨਾਵਾਇਰਸ ਦਾ ਜਲਦੀ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਕੋਵਿਡ-19 ਦੇ ਹਲਕੇ ਲੱਛਣਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਲੇਵਾ ਬਿਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 0 ਤੋਂ 14 ਸਾਲ ਦੇ ਉਮਰ ਵਰਗ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਮੌਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦਕਿ 15 ਤੋਂ 50 ਸਾਲ ਦੇ ਉਮਰ ਵਰਗ ਵਿੱਚ 17.5 ਫ਼ੀਸਦੀ ਮੌਤਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ 82.5 ਫ਼ੀਸਦੀ ਮੌਤਾਂ 51 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮੁਤਾਬਕ 1 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ 12 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੱਕ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ 83.92 ਫ਼ੀਸਦੀ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਸੀ ਜਦਕਿ 0.11 ਫ਼ੀਸਦੀ ਦਰਮਿਆਨੇ

ਲੱਛਣਾਂ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ 7 ਫ਼ੀਸਦੀ ਮਰੀਜ਼ ਹਲਕੇ ਲੱਛਣਾਂ ਵਾਲੇ ਸਨ।

ਕੀ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮੌਤਾਂ ਦਾ ਅੰਕੜਾ?

ਕੋਰੋਨਾਵਾਇਰਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਇਜ਼ਾਫਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 28 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੂਬੇ 'ਚ 142 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ 22 ਮੌਤਾਂ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਇਸ ਤੋਂ

ਬਾਅਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 18 ਮੌਤਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸੰਗਰੂਰ ਵਿੱਚ 17 ਮੌਤਾਂ ਬੁਢਲਾਡਾ ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ। ਕੋਰੋਨਾ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਅਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇੰਨੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉੱਝ ਫਿਲਹਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕਿੱਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੌਤਾਂ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਇਸੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੱਧਦਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਬੁਝ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੈਕਸੀਨ ਦੀ ਬੁਝ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 28 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ

ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਦਿਨ ਮਹਿਜ਼ 80 ਹਜ਼ਾਰ 860 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਟੀਕਾਕਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦਾ ਟੀਕਾ ਦੇ ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਟੀਕਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਜੋ ਵੈਕਸੀਨ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਉੱਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਵਿਡ-19 ਰੋਕੂ ਟੀਕੇ ਲੱਗਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਕੋਲ ਟੀਕਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ 18 ਤੋਂ 45 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਟੀਕਾ ਮੁਹਿੰਮ 1 ਮਈ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਪਰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਟੀਕੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਕੋਲ ਸਟਾਫ਼ ਅਤੇ ਟੀਕਾਕਰਨ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਹੈ ਪਰ ਟੀਕੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ 1 ਮਈ ਤੋਂ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਵਰਗ ਲਈ ਟੀਕਾਕਰਨ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਤੱਕ 32 ਲੱਖ 11 ਹਜ਼ਾਰ 821 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਟੀਕਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿੱਚ 36 ਲੱਖ 76 ਹਜ਼ਾਰ 169 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਟੀਕਾਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਮਾਹਰਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹੈ ਕਹਿਣਾ

ਕੋਰੋਨਾ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਬਾਰੇ ਪੀਜੀਆਈ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਾਕਟਰ ਐਚ ਕੇ ਬਾਲੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਪਾ ਰਹੇ। ਡਾਕਟਰ ਬਾਲੀ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਕੋਈ ਸਮਸਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਮੀਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਥਿਤੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਬਿਮਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਕੋਰੋਨਾ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਲੱਛਣਾਂ ਵੱਲ ਉਹ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਵਰਤਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਵੱਲ ਉਹ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।

ਡਾਕਟਰ ਬਾਲੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਵਾਇਰਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੋਈ ਸਰੀਰਕ ਪੱਖੋਂ ਕਿੰਨਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ ਬਲਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕੋਵਿਡ ਦੇ ਟੀਕੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗ਼ਲਤ ਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਟੀਕਾ ਲਗਵਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਉਹ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਟੀਕਾਕਰਨ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕੋਰੋਨਾਵਾਇਰਸ ਕਿਸੇ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ 'ਚ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਗੰਭੀਰ ਲੱਛਣ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਪਾਜ਼ੀਟਿਵ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਘੱਟ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੰਮ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਸਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਇਹ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੱਛਣਾਂ ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਉਹ ਆਪਣਾ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਪੌਜ਼ੀਟਿਵ ਆਉਣ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਏਕਾਂਤ ਕਰ ਲੈਣ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਨੇਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ। ਸੂਰ 'ਚ ਹੀ ਮੈਡੀਕਲ ਮਾਹਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਗੰਭੀਰ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਘੱਟ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਮੌਤਾਂ ਵਧੇਰੇ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਆਕਸੀਜਨ ਘੱਟ ਹੋਣ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਸਲਾਹ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਫਾਇਦਾ ਕਿੰਨਾ ਖ਼ਤਰਾ

ਕੋਵਿਡ-19 ਦੀ ਲਾਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ 'ਚ ਪ੍ਰੋਨਿੰਗ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਢਿੱਡ ਦੇ ਭਾਰ ਲਿਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ 'ਚ ਕੋਵਿਡ-19 ਦੀ ਲਾਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਤਸਵੀਰਾਂ 'ਚ ਇੰਟੈਂਸਿਵ ਕੇਅਰ ਯੂਨਿਟ, ਆਈਸੀਯੂ 'ਚ ਅਤਿ-ਆਧੁਨਿਕ ਵੈਂਟੀਲੇਟਰਾਂ 'ਤੇ ਪਏ ਮਰੀਜ਼ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵੈਂਟੀਲੇਟਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹ ਲੈਣ 'ਚ ਸੌਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਤਸਵੀਰਾਂ 'ਚ ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਟਿਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਰੀਜ਼ ਆਪਣੇ ਢਿੱਡ ਦੇ ਭਾਰ ਲੈਣੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪੁਰਾਣੀ ਤਕਨੀਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਪ੍ਰੋਨਿੰਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਸਾਹ ਲੈਣ 'ਚ ਦਿੱਕਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਆਸਣ 'ਚ ਲੇਟਣ ਨਾਲ ਫੇਫੜਿਆਂ ਤੱਕ ਵਧੇਰੇ ਆਕਸੀਜਨ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖ਼ਤਰੇ ਵੀ ਹਨ।

ਵਧੇਰੇ ਆਕਸੀਜਨ ਦਾ ਮਿਲਣਾ

ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਨ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਕਈ ਘੰਟਿਆਂ ਤੱਕ ਲਿਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੇਫੜਿਆਂ 'ਚ ਇੱਕਠਾ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥ ਅਗਾਂਹ ਚਲਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹ ਲੈਣ 'ਚ ਆਸਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਈਸੀਯੂ 'ਚ ਕੋਵਿਡ-19 ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਚ ਕਾਫ਼ੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜੌਨ ਹੌਪਕਿਨਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਤੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਦੇਖਭਾਲ ਦੇ ਮੈਡੀਸਨ/ਡਾਕਟਰੀ ਮਾਹਰ ਪਾਨਾਗਿਸ ਗਾਲੀਆਤਸਤੋਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਤੱਕ ਲੋੜੀਂਦੀ ਆਕਸੀਜਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਕਸੀਜਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਢਿੱਡ ਦੇ ਭਾਰ ਲੈਣ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਗਾਲੀਆਤਸਤੋਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਹਿੱਸਾ ਪਿੱਠ ਵੱਲ ਨੂੰ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪਿੱਠ ਦੇ ਭਾਰ ਲੈਣ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਫੜਿਆਂ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਕਸੀਜਨ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਨ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਲੇਟਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਫੜਿਆਂ 'ਚ ਵਧੇਰੇ ਆਕਸੀਜਨ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। "ਇਸ ਨਾਲ ਬਦਲਾਅ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਈ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਲਾਭ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖਿਆ ਹੈ।"

ਅੰਕੁ ਯਾਦਵ ਨੇ ਸੀਪਰੇਟਰੀ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਲਈ ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਨੇ 12 ਤੋਂ 16 ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਪ੍ਰੋਨਿੰਗ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਖਿਅਤ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਹਾਰਤ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਥੋਰਾਸਿਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਚੀਨ ਦੇ ਵੁਹਾਨ 'ਚ ਸਥਿਤ ਜ਼ਿਆਨਤਾਨ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਏਆਰਡੀਐਸ ਵਾਲੇ 12 ਕੋਵਿਡ ਮਰੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰੋਨ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਲੇਟ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਧੇਰੇ ਸੀ।

ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਤਕਨੀਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਸਾਨ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖ਼ਤਰੇ ਵੀ ਹਨ। ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਢਿੱਡ ਦੇ ਭਾਰ ਲਿਟਾਉਣ 'ਚ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਗਾਲੀਆਤਸਤੋਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਇਹ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਰ ਜਾਂ ਪੰਜ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।"

ਹਸਪਤਾਲਾਂ 'ਚ ਇਸ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਟਾਫ ਦੀ ਕਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਵਿਡ-19 ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਗਿਣਤੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਡਾ. ਗਾਲੀਆਤਸਤੋਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜੌਨ ਹੌਪਕਿਨਜ਼ ਹਸਪਤਾਲ

'ਚ ਕੋਰੋਨਾ ਦੀ ਲਾਗ ਦੇ ਸਿਕਾਰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇ ਨਜ਼ਰ ਪ੍ਰੋਨਿੰਗ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਟੀਮ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।" "ਜੇਕਰ ਕੋਵਿਡ-19 ਦਾ ਮਰੀਜ਼ ਆਈਸੀਯੂ 'ਚ ਭਰਤੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਇਸ ਤਕਨੀਕ 'ਚ ਮਾਹਰ ਸਟਾਫ ਨਾ ਮੌਜੂਦ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉੱਥੋਂ ਦਾ ਸਟਾਫ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟੀਮ ਦੇ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਪਰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਬਦਲਣ 'ਚ ਹੋਰ ਕਈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਡਾ. ਗਾਲੀਆਤਸਤੋਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸਾਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ 'ਚੋਂ ਮੋਟਾਪਾ ਇੱਕ ਹੈ। ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਛਾਤੀ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੋਈ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵੈਂਟੀਲੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੈਥੇਟਰ ਟਿਊਬ ਵਾਲੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।" ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਵੀ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸਾਹ ਲੈਣ 'ਚ ਦਿੱਕਤ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਰਤੋਂ

1970 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਮੱਧ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਲਾਭ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ। ਮਾਹਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 1986 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ 'ਚ ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਲੁਸੀਆਨੋ ਗਾਤੀਨੋਨੀ ਇਸ ਤਕਨੀਕ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਰਹੇ ਹਨ।

ਲੁਸੀਆਨੋ ਇੰਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਐਨੋਸਥੀਸਿਓਲੋਜੀ ਅਤੇ ਪੁਨਰ ਸੁਰਜੀਵ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਮਾਹਰ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਮਿਲਾਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵੀ ਹਨ। ਪ੍ਰੋ. ਲੁਸੀਆਨੋ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਡੀਕਲ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਰੁੜ੍ਹੀਵਾਦੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰੋਨਿੰਗ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰੋਨਿੰਗ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਸਰੀਰ 'ਚ ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਕਈ ਫਾਇਦੇ ਵੀ ਹਨ। "ਜਦੋਂ ਮਰੀਜ਼ ਮੂੰਹ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਕਰਕੇ ਲੇਟਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਬਰਾਬਰ ਦਬਾਅ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।" ਪ੍ਰੋ. ਲੁਸੀਆਨੋ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਫੇਫੜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੈਂਟੀਲੇਟਰ ਦੀ ਮਕੈਨੀਕਲ ਉਰਜਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਖੋ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਇਕਸਾਰ ਦਬਾਅ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਹੋਏ ਦੂਜੇ ਅਧਿਐਨਾਂ 'ਚ ਵੀ ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਫਰਾਂਸ 'ਚ ਸਾਲ 2000 'ਚ ਹੋਏ ਇੱਕ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰੋਨਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਫੇਫੜਿਆਂ 'ਚ ਵਧੇਰੇ ਆਕਸੀਜਨ ਤਾਂ ਪਹੁੰਚੀ ਹੀ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੀ ਵੱਧ ਗਈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਪ੍ਰੋਨਿੰਗ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਨੂੰ ਉਸ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ 'ਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਲੋਕ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਗਾਲੀਆਤਸਤੋਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਇਸ ਬੈਰੋਪੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।"

ਛੋਟੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਵੇ ਸਰਕਾਰ

ਭਰਤ ਖੁਨਕੁਨਵਾਲਾ

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਫਰਮ ਮੈਕਿੰਜੀ ਦੇ ਇਕ ਹਾਲੀਆ ਅਧਿਐਨ ਮੁਤਾਬਕ ਕੋਵਿਡ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਯੂਰਪੀ ਸੰਘ ਦੇ ਕਰੀਬ 50 ਫੀਸਦੀ ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਮ ਤੋੜ ਦੇਣਗੇ। ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ। ਛੋਟੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਕਈ ਵੱਡੇ ਫ਼ਾਇਦਿਆਂ ਦੀ ਸੋਗਾਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਉਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੈਦਾ ਸੰਕਟ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਕੇ ਉਪਾਅ ਤਲਾਸ਼ਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਉੱਚੀ ਲਾਗਤ ਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਲਾਗਤ ਉੱਚੀ ਹੋਣ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਾਰ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪਹਿਲਾ ਕਾਰਨ ਮੁੱਢਲਾ ਢਾਂਚਾ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋਣ ਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਾਨਪੁਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਨੂੰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਮਾਲ ਵੇਚਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਆਵਾਜਾਈ ਦਾ ਖਰਚ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਓਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਉਹ ਇਕ ਲੱਖ ਦਾ ਮਾਲ ਵੇਚੇਗਾ ਤਾਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਇਕ ਕਰੋੜ ਦਾ ਵੇਚੇਗਾ ਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਲਾਗਤ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਵੱਡੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ 'ਚ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ, ਫਾਈਨੈਂਸ, ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ ਆਦਿ ਲਈ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਮੁਹਾਰਤ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਖੁਦ ਕਰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ 'ਚ ਏਨੀ ਮੁਹਾਰਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਤੀਜਾ ਕਾਰਨ ਕਰ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਅਧਿਐਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਐੱਸਟੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦਾ ਵਾਧੂ ਬੋਝ ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਨਾਲ ਲੈਸ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਉਹ ਟੈਕਸ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਚੌਥਾ ਕਾਰਨ ਡਿਜੀਟਲ ਤਕਨੀਕ ਆਉਣ ਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਯੁੱਗ 'ਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਆਰਟੀਫਿਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਯਾਨੀ ਏਆਈ ਜਿਹੀ ਤਕਨੀਕ ਰਾਹੀਂ ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦੀ ਉਤਪਾਦਨ ਲਾਗਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਆਪਣੇ ਉਤਪਾਦ ਵੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਵੇਚ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੇਡ ਸੈਂਟਰ ਅਨੁਸਾਰ 2017 'ਚ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ 10 ਵੱਡੀਆਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ 3.3 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ (ਲੱਖ ਕਰੋੜ) ਡਾਲਰ ਸੀ ਜਦਕਿ ਉਸ ਸਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੁੱਲ ਜੀਡੀਪੀ ਕਰੀਬ 2.7 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਚਹੇਤੇ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜੇ ਕਿਸੇ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਲੈਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਉਸ ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਦਾ ਮਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਕੇਗਾ ਤੇ ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖ਼ਲਾ ਘੱਟ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਪਲੈਟਫਾਰਮਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪਲੈਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਅਤੇ ਛੋਟੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਨਿਰਭਰ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਯਾਨੀ ਸੀਸੀਆਈ ਨੂੰ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਪੂਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਯੂਰਪੀ ਸੰਘ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਨੂੰ ਆਲਮੀ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਹਮਾਇਤ ਦੇਣ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਬੁੱਕ 'ਚ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਿਖਲਾਈ, ਖੋਜ, ਮੁੱਢਲਾ ਢਾਂਚਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਲੱਸਟਰ ਬਣਾਉਣ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਛੋਟੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ

ਮਾਲ ਦਾ ਡਿਸਪਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਬਣਾਉਣ ਦੀ? ਇਸ ਸੰਦਰਭ 'ਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਉਲਟ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਚੱਲਦੀ ਦਿਸਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਦੇ ਬੋਰਡ 'ਚ ਛੋਟੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ 'ਚ ਛੋਟੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਲਗਭਗ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਕੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਘੱਟ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਛੋਟੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਸਕੇ, ਖੋਜ ਕਰ

ਨੀਤੀਗਤ ਦਿਸ਼ਾ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਦਬਾਅ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਨੀਤੀ ਤਾਂ ਸਹੀ ਹੈ ਪਰ ਕਰਜ਼ਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਫਲਦਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਮੰਗ ਹੋਵੇ। ਫਿਲਹਾਲ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੇਗੀ। ਛੋਟੀਆਂ ਸਨਅਤੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਡੂੰਘਾ ਸਬੰਧ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਸਿਖਲਾਈ ਜੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੈਅ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਅਕਸਰ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦੀ। ਸਨਅਤੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ ਕਿਸ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਉਤਪਾਦ ਵੇਚਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਲਈ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਕਲੱਸਟਰ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਵੀ ਸਨਅਤੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਚੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਲੱਸਟਰ ਜੇ ਬਨਾਰਸੀ ਸਾੜੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਮਸਲਨ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੈਲੇ 'ਚ

ਸਕਣ, ਵਸੀਲੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਸਕਣ ਤੇ ਕਲੱਸਟਰ ਬਣਾ ਕੇ ਡਿਜੀਟਲ ਯੁੱਗ 'ਚ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਣ।

ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਪਬਲਿਕ ਫਾਈਨੈਂਸ ਐਂਡ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ 'ਚ ਛੋਟੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ 'ਚ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਧਿਐਨ 'ਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਵਿਡ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਛੋਟੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਭਰਪਾਈ ਵੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਚੀ ਰਹੇ ਤੇ ਕੋਵਿਡ ਸੰਕਟ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਣ। ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਹਨ ਜੋ ਰੋਜ਼ ਕਮਾਉਣ ਤੇ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਵਿਡ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਪਾਰ ਪਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ

ਵਰਤੋਂ ਸੰਕਟ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਖਪਤ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਫੌਰੀ ਸੰਕਟ ਤਾਂ ਟਲ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਖਸਤਾਹਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੰਦਾ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇਗਾ। ਉਹ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਭਾਰ ਨਾਲ ਦਬਦਬੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ 'ਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਓਨੀ ਹੀ ਰਕਮ ਹੋਰ ਮਦਾਂ 'ਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਆਖ਼ਰੀ ਮਸਲਾ ਆਯਾਤ ਕਰਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਅਕਸਰ ਆਯਾਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਉਤਪਾਦ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਜੇਕਰਿਨ। ਇਹ ਕੰਮ ਉਦੋਂ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਲਾਸਟਿਕ ਸਸਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਸਤੇ ਜੇਕਰਿਨ ਦਾ ਆਯਾਤ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਲਈ ਕੱਚੇ ਮਾਲ 'ਤੇ ਆਯਾਤ ਕਰ ਘੱਟ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਿਤ ਤਿਆਰ ਮਾਲ 'ਤੇ ਆਯਾਤ ਕਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਪਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਨੀਤੀ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਦੇਸੀ ਪਲਾਸਟਿਕ ਸਨਅਤ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਇਹੋ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਸਨਅਤਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਮਹਾਮਾਰੀ ਨਾਲ ਜੂਝਣ ਲਈ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਸਟਮ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਰੀਜ਼ ਠੀਕ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਟੀਕਾਕਰਨ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਨਅਤਾਂ, ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ, ਇੱਥੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਸਨਅਤਾਂ ਤੇ ਸਨਅਤਕਾਰ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਸਮਝ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਪ੍ਰਤੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕੋਰੋਨਾ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਿਯਮਾਂ 'ਚ ਛੋਟ ਦੇਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਰਜੀਹ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

‘ਐਸੇ ਹੀ ਦੂਰ ਸੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਦੇਨਾ’

ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ

ਕਈ ਵਾਰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤਕ ਨਾਲ ਚੱਲਣ 'ਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਅਜਨਬੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਕ ਪਲ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵੀ ਉਮਰਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਪੈਂਤੀ ਕੁ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਕਿਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ ਦਾ ਇਕ ਟੱਪਾ ਇਕ ਵਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਯਾਦ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਇਕੱਲਾ ਹੋਵਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਜੁਬਾਨ 'ਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਗੱਡੀ ਜਾਂ ਬਾਈਕ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂ ਜਾਂ ਖੇਤ 'ਚ ਇਕੱਲਾ ਬੈਠਾ ਹੋਵਾਂ ਤਾਂ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਣ-ਗੁਣਾਉਣ ਲੱਗਦਾ ਹਾਂ।

ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਬੜੀ ਡਰਾਉਣੀ ਪਰ ਦਿਲਚਸਪ ਯਾਦ ਵੀ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਦ ਅੱਸੀ ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਸੂਰਜ ਢਲਦਿਆਂ ਹੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਘਰਾਂ 'ਚ ਦੁਬਕ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਰਸਤੇ ਸੁੰਨੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ ਲੁ-ਪਿਆਣਾ-ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰੋਡ ਦੇ ਐਨ ਉੱਤੇ ਸੜਕ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਹੋਲੇ-ਮਹੱਲੇ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਲਈ ਲਗਪਗ ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਲਈ ਲੰਗਰ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਲੰਗਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਵੀ ਅਸੀਂ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੰਗਰ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸੜਕ ਕਿਨਾਰੇ ਬਣੇ ਪੰਚਾਇਤ ਘਰ ਦੀ ਪਾਠ ਰਖਾਉਣ ਲਈ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਕੇ, ਪੰਡਾਲ ਦਾ ਟੈਂਟ ਲਗਵਾ ਕੇ, ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਵਿਹਲੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਵੇਰੇ ਲੰਗਰ ਸੁਵਖਤੋਂ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਹੀ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਕੱਟਣ ਬੈਠ ਗਏ।

ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ, ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਿਲ-ਬੈਠਣ ਦਾ ਬੜਾ ਚਾਅ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਮਾਗਮ ਦੀਆਂ ਵਿਓਂਤਬੰਦੀਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝਿਆਂ ਨੂੰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਕੱਟਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮਾਹੌਲ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਖਾਸ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਆਰਮੀ, ਬੀਐੱਸਐੱਫ ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀਐੱਫ ਬਹੁਤ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਕੱਟਦਿਆਂ ਹੀ ਪੰਚਾਇਤ ਘਰ ਵਿਚ ਪਏ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਰਾਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਜਣਿਆਂ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਵੀ ਡਿਊਟੀ ਲੱਗ ਗਈ। ਉਦੋਂ ਸੜਕਾਂ ਉੱਪਰ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਬਾਵਾਂ ਬਦਲ-ਬਦਲ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਬਲਾਂ ਦੇ ਨਾਕੇ ਆਮ ਹੀ ਲੱਗਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਮੁੱਖ ਸੜਕ ਤੋਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਰੁਕ ਕੇ ਜਾਂ ਹੌਲੀ ਹੋ ਕੇ ਲੰਘਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸੜਕ 'ਤੇ ਨਾਕਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਉਸ ਦਿਨ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਕੂਲ ਦੇ ਗਰਾਊਂਡ 'ਚੋਂ ਲੰਘਣ ਲਈ ਸਕੂਲ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਲੰਘ ਕੇ ਗਰਾਊਂਡ 'ਚੋਂ ਦਿਸਦੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਨੂੰ ਸੜਕ ਤੋਂ ਮੁੜਦੇ ਮੋੜ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਲਾਈਟ 'ਚ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੋੜ 'ਤੇ ਨਾਕਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਪਾਸੇ ਨਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਨਾਕੇ ਦੇ ਇੰਨੇ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਸਕੂਲ ਦੀ ਗਰਾਊਂਡ ਦੀ ਕੰਧ ਟੱਪਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਕੋਲ ਅਧਿਕਾਰ ਬਹੁਤ ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਗੋਲੀ ਵੀ ਚਲਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਸਾਬੀਆਂ ਕੋਲ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਪਰ ਰਾਤ ਪੰਚਾਇਤ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਬਾਰੇ ਘਰ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਜੇ ਨਾ

ਦੱਸਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ-ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦੇ।

ਉਦੋਂ ਕਿਹੜਾ ਫੋਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਉਦੋਂ ਲੈਂਡਲਾਈਨ ਵਾਲੇ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਫੋਨ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਦਲੇਰੀ ਕਰ ਕੇ ਸੜਕ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਹੋ ਕੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਨਾਕੇ 'ਚੋਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਲੰਘਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੜ੍ਹਕ ਮਾਰ ਆਇਆ, ਬਈ ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖਿਓ ਜੇ ਕੁਝ ਰੌਲਾ-ਰੱਪਾ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਦੇਖ ਲਿਓ। ਮੈਂ ਨਾਕੇ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਨਾਕੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਨ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਖ਼ਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਸੇ ਵਕਤ ਮੇਰੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਹੀ ਰਟਿਆ ਹੋਇਆ ਗੀਤ ਦਾ ਟੱਪਾ ਆ ਗਿਆ। 'ਮੈਂ ਤੇ ਮਾਹੀ ਦੋ ਜਣੇ, ਤੇ ਚੰਨ ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ ਵੇ, ਬੈਠ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮੈਂ ਭਰਾਂ, ਮੇਰਾ ਮਾਹੀ ਪਾਵੇ ਬਾਤ ਵੇ...'।

ਚਾਰ 'ਚੋਂ ਹਾਲੇ ਦੋ ਸੜਕਾਂ ਹੀ ਗਾਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਇਕ ਗਰਜਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, 'ਹੈਂਡਸ ਅੱਪ!' ਬਿਨਾਂ ਗੁਨਾਹ ਕੀਤੇ ਬਾਹਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰਨਾ ਦਿਲ ਨੂੰ ਗਵਾਰਾ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਹੱਥ ਕੰਬਲ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਕਰ ਲਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਕਹਾਂ ਸੇ ਆ ਰਹੇ ਹੋ, ਇਤਨੀ ਰਾਤ ਮੈਂ? ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹਾਲਾਤ ਕੈਸੇ ਹੈ?' ਉਹ ਆਰਮੀ ਦਾ ਨਾਕਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਫ਼ਸਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਜਵਾਨ ਸਰਦਾਰ ਸਨ ਪਰ ਬੋਲ ਹਿੰਦੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਠੀਕ ਵਤੀਰਾ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਜਗਦੀ ਬੱਤੀ ਵੱਲ ਹੱਥ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰਾ ਘਰ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸਾਹਮਣੇ ਟੈਂਟ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਅਸੀਂ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉੱਥੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਕੱਟ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਉੱਥੋਂ ਘਰ ਆ

ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰ ਦੀ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਪਿੱਛੇ ਖੜ੍ਹੇ ਇਕ ਫੌਜੀ ਨੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, 'ਉਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਕੇ ਪੀਛੇ ਸੇ ਦੇਖ ਕਰ ਕੋਈ ਵਾਪਸ ਭੀ ਮੁੜਾ ਥਾ, ਵੋ ਕੌਨ ਥਾ?' ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੈਂ ਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇਖ ਲਿਆ ਸੀ।

ਇਸੇ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਲੁਕਵੇਂ ਰਸਤੇ ਰਾਹੀਂ ਆਉਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਤੇ ਮੈਂ ਸਿੱਧੇ ਰਸਤੇ ਆਉਣਾ ਹੀ ਸਹੀ ਸਮਝਿਆ। ਸਭ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਲਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੰਗਰ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਪਏ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਤਿੰਨ ਜਣਿਆਂ ਸਮੇਤ ਉੱਥੇ ਹੀ ਸੌਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਫ਼ਸਰ ਮੇਰੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਐਸੇ ਹੀ ਦੂਰ ਸੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਦੇਨਾ, ਅੱਛਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।'

ਮੈਂ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ ਅਤੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪੰਚਾਇਤ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਸੌਣ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਨਾ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਤੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਡਰ ਕਾਰਨ ਜਾਣ ਹੀ ਨਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਰਾਤ ਭਰ ਗੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰਹਿ ਜਾਵਾਂ। ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ 'ਦੂਰ ਸੇ ਆਵਾਜ਼' ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਾਕਾ ਹਟਾ ਕੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਪੰਚਾਇਤ ਘਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਸਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਫਖ਼ਰ ਨਾਲ ਸੁਣਾਈ। ਉਂਜ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਸ ਸਾਰੇ ਘਟਨਾਚੱਕਰ ਬਾਰੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਦੱਸਿਆ।

ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਦੇਣ ਲਈ ਨਾਂਗ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਸੀ?

ਆਖਰਕਾਰ ਕੁਝ ਨਾਂਗ-ਨੁੱਕਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੈਕਸੀਨ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਤਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਕਾਰਨ ਜੋ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੀਤੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੋ ਰਿਸ਼ਤੇ ਗੁੜ੍ਹੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ 'ਤੇ ਬਾਇਓਡਿਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪਾਣੀ ਫੇਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਫਿਲਹਾਲ ਭਾਰਤ ਕੋਰੋਨਾ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਦੁਜੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਜਿਸ ਅਣ-ਕਿਆਸੇ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨਕੁੰਨ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਦੋ-ਚਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਰਗੇ ਵਿਗੜੇਲ ਗੁਆਂਢੀ ਤਕ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਹੀ ਸਹੀ, ਪਰ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਖੁਦ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਦੇਖੋ। ਭਾਰਤ ਦੁਆਰਾ ਵੈਕਸੀਨ ਲਈ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹਾਂ। ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਇਹ ਵਤੀਰਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੁਵੱਲੇ ਸਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਚੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਲਕਿ ਇਕ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਅਗਵਾਈਕਰਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਉਦੋਂ ਜਦ ਅਮਰੀਕਾ ਚੀਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਪਣਾ ਨਵਾਂ ਅਕਸ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਰੁਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਉਦੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਦ ਉੱਥੇ ਵੈਕਸੀਨ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਨਕੋ-ਨਕੋ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਰੋਨਾ ਰੋਕੂ ਟੀਕਾ ਲਗਾਇਆ ਵੀ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜਦ ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਵੈਕਸੀਨ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾ ਕਰਨਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਅਪਰਾਧ ਹੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਿਤੇ ਵੱਡੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਜੇ ਟੀਕਾਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕੋਰੋਨਾ ਸੰਕਟ ਦੀ ਦੁਜੀ ਲਹਿਰ ਬੇਲਗਾਮ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਤਤਕਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਟਰਕਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਹਾਲਤ ਉਦੋਂ ਬਣੀ ਜਦ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਭਾਰਤ ਨੇ ਸੰਕਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਸਾਡੀ ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਕੇ ਹੀਲਾ-ਹਵਾਲੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਫਰਾਂਸ, ਬਰਤਾਨੀਆ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ ਵਰਗੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਬਲਕਿ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ।

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਸਮਰਥਨ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸ਼ਾਇਦ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ

ਵੈਕਸੀਨ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਸਪਲਾਈ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਇਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਿਰਫ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਬਾਇਓਡਿਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਘਰੇਲੂ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਦਬਾਅ ਪਿਆ। ਉੱਥੇ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕਈ ਹਸਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਤਕ ਇਸ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋਏ।

ਯੂਐੱਸ ਚੈਂਬਰਜ਼ ਆਫ ਕਮਰਸ ਨੂੰ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ-ਭਾਰਤ ਵਿਚਾਲੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ

ਲਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਬਦਲੇਖੋਰੀ ਤੋਂ ਗੁਸਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਲੰਕ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ।

ਫਿਰ ਜਿਸ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕੀ ਕੋਰੋਨਾ ਕਾਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਕਬਿਤ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ 90 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੋਰੋਨਾ ਵੈਕਸੀਨ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਟੀਕੇ ਪਹੁੰਚਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੈਥੋਲਿਕ ਚਰਚ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਈਸਾਈ

ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਣਗੇ। ਕੋਰੋਨਾ ਕਾਲ ਵਿਚ ਚੀਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਸਪਲਾਈ ਲੜੀ ਦਾ ਬਦਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪਹਿਲ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਲੱਗੇਗਾ। ਇਕ ਸਪਲਾਇਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਾਖ਼ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬੀਤੇ ਕੁਝ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹੱਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਝੁਕਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਖੇਮੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਨਾਲ ਤਾਕਤ ਮਿਲੇਗੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਉਸ 'ਤੇ ਵੱਧ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜੋਖਮ ਮੁੱਲ ਨਾ ਲਵੇ। ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਤਰਕ ਵਿਚ ਵਜ਼ਨ ਵੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਅਕਸਰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਨੇ ਜਦੋਂ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸਰਹੱਦ ਵਿਵਾਦ ਮਘਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈ ਝੜਪ ਕਾਰਨ ਕਈ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਰਾਹ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਸੀ।

ਹਰਸ਼.ਵੀ.ਪੁਰੀ

ਉਦੋਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਰੁਸ ਅੱਗੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਇਸ ਸਿਹਤ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਰੁਸ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਦਦ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚੇ ਦੋਸਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸੰਕਟ ਵੇਲੇ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਹਰ ਸੰਕਟ ਵੇਲੇ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਕਸੌਟੀ 'ਤੇ ਖ਼ਰਾ ਨਹੀਂ ਉਤਰਿਆ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਨਾਂਗ-ਪੱਖੀ ਧਾਰਨਾ ਬਣੇਗੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਕਵਾਡ, ਹਿੰਦ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭਾਗੀਦਾਰੀ, ਦੁਵੱਲਾ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਮੁੱਢਲੇ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਵੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੀ ਝਿਜਕ ਵਾਪਸ ਪਰਤੇਗੀ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਇਕ ਸਬਕ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਹੋਰ ਜੰਗਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਰੋਨਾ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਵੀ ਖੁਦ ਹੀ ਜਿੱਤਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਜਦ ਵੀ ਖੁਰਾਕ, ਪਰਮਾਣੂ ਅਤੇ ਪੁਲਾੜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰ ਕੇ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੜਾਅ ਵੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ।

ਵਪਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਲੀਹੋਂ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਬਾਇਓਡਿਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਹੱਥ ਵਧਾਇਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਹੱਥ ਅਜੇ ਵੀ ਅੱਧਾ-ਅਧੂਰਾ ਹੀ ਵਧਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਕੋਰੋਨਾ ਵੈਕਸੀਨ ਦੇ ਪੇਟੈਂਟ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰਿਆਇਤ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਲਈ ਭਾਰਤ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੂਰੇ ਘਟਨਾਚੱਕਰ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਇਹੀ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਝਿਜਕ ਕਿਉਂ ਦਿਖਾਈ? ਅਮਰੀਕੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਭਾਰ ਰਹੀ।

ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਇਓਡਿਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਹਿਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਹੈ। ਕੋਰੋਨਾ ਸੰਕਟ ਵਰਗੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਆਫ਼ਤ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗਾ ਉਦਾਰ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਮੁਲਕ ਵੀ ਮਦਦ

ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਰੀਅਤ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਮੁਲਕ ਤਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਟੀਕੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕੋਰੋਨਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਤਮਾਮ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਘੱਟ ਸੋਮਿਆਂ ਵਾਲਾ ਮੁਲਕ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੀ ਹੈਸੀਅਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਦਦ ਪਹੁੰਚਾਈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਬਿੱਲ ਗੇਟਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਤਕ ਨੇ ਰੱਜ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ 7 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਇਕਨੌਮਿਕ ਜ਼ੋਨ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਜੰਗੀ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਗਸ਼ਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੀ ਬੀਤੇ ਸਨ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੈਕਸੀਨ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇਣ ਵਿਚ ਨਾਂਗ-ਨੁੱਕਰ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਗ਼ਲਤ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹੀ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਇਓਡਿਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅਮਰੀਕੀ ਮਦਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਤਕਾਲੀ ਰੂਪ ਨਾਲ ਇਸ ਘਟਨਾਚੱਕਰ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪੈ

ਚੀਨ ਦਾ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਸਬਕ

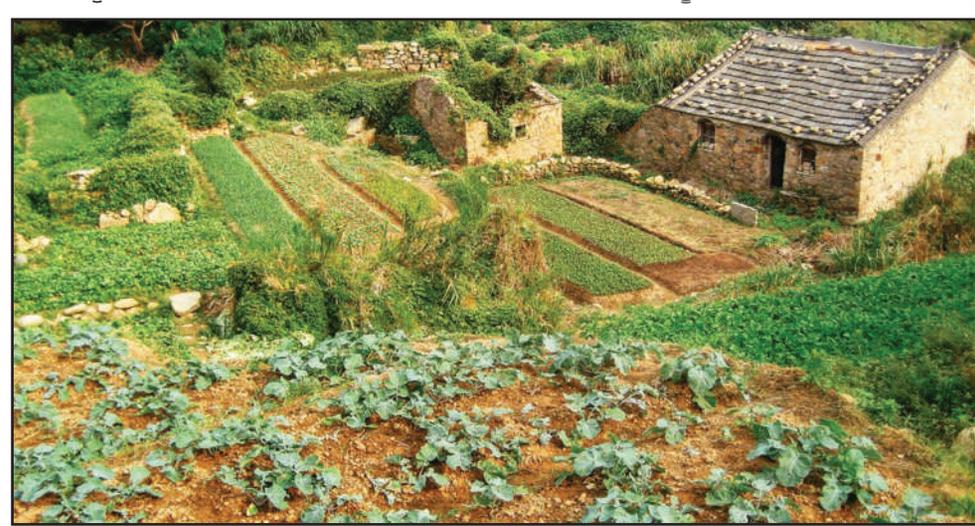
ਦਵਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ

ਆਇਰਲੈਂਡ ਵਿਚ ਕਰੀਬ ਦਸ ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਾਜਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂ ਅਕਾਲ ਦੀ 150ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਤੇ 1998 ਵਿਚ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ ਕੌਰਕ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ: ਭਾਰਤ ਦਾ ਪੇਟ ਕੌਣ ਭਰੇਗਾ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਦੋਂ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਮਨੋਤ ਉੱਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਉੱਘੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਖੋਜੀ ਅਤੇ ਚਿੱਤਕ ਲੈਸਟਰ ਬ੍ਰਾਉਨ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਲੈਸਟਰ ਬ੍ਰਾਉਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸੰਸਥਾ 'ਵਰਲਡਵਾਚ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ' ਦਾ ਬਾਨੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ 'ਅਰਥ ਪਾਲਿਸੀ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ' ਦੇ ਮੁਖੀ ਵੀ ਬਣੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 1995 ਵਿਚ ਇਕ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਆਈ ਸੀ 'ਹੁ ਵਿਲ ਫੀਡ ਚਾਈਨਾ' (ਚੀਨ ਦਾ ਪੇਟ ਕੌਣ ਭਰੇਗਾ?) ਇਸ ਬਾਰੇ ਭਖਵੀਂ ਬਹਿਸ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਸੈਮੀਨਾਰ ਤੇ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕਈ ਬਾਕਮਾਲ ਵਿਦਵਾਨ ਸਨ ਜੋ ਲੈਸਟਰ ਬ੍ਰਾਉਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਕਈ ਮਾਹਿਰ ਸਨ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। 25 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਅਨਾਜ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਘਰੇਲੂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਚੀਨ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖੁਰਾਕ ਦਰਾਮਦਕਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਜੋ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲੈਸਟਰ ਬ੍ਰਾਉਨ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਚੀਨ ਦੇ ਖੁਰਾਕ ਸੰਕਟ ਦੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਦੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼ੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਨੇ 'ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਲੀਨ ਪਲੇਟ' ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਉੱਠ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਨੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇਕ ਕਿਣਕਾ ਵੀ ਬਰਬਾਦ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਹਰ ਸਾਲ

ਕਰੀਬ ਛੇ ਫ਼ੀਸਦ ਖਾਧ ਖੁਰਾਕ ਬਰਬਾਦ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵੀ ਸਨ ਜਦੋਂ 1965 ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਲਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੇ ਦੇਸਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਵਰਤ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ

ਮੁਲ ਮੰਤਵ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਨਾਜ ਦੀ ਕਮੀ ਮੌਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਫੁੱਕਣ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਦਰਅਸਲ, ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 1965 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਕਮੀ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਇਕ ਕਰੋੜ ਟਨ ਅਨਾਜ ਦਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਕਿੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਾਬ ਸਨ ਪਰ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਨੇ ਅਨਾਜ ਪੱਖੋਂ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ।

ਚੀਨ ਨੇ ਵੀ ਅਨਾਜ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ 'ਚ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ 1996 ਦਾ ਸਾਲ ਸੀ ਜਦੋਂ ਚੀਨ ਨੇ ਇਕ ਨੀਤੀ ਲਿਆਂਦੀ ਜਿਸ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਚੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਖੁਰਾਕ ਲੋੜਾਂ ਦਾ 95 ਫ਼ੀਸਦ ਹਿੱਸਾ ਘਰੇਲੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗਾ ਪਰ 2011 ਤੱਕ ਸੰਸਾਰ

ਆਗਿਆ ਦੇਣੀ ਪਈ। ਨਾਂਗ-ਨੁੱਕਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸਹਿਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚੋਂ ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਨਅਤਾਂ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਕਰ ਕੇ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਿਚ ਖੱਪਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਾਲ ਹੀ, ਸੰਘਣੀ ਖੇਤੀ ਤਕਨੀਕ ਕਰ ਕੇ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ ਡੂੰਘਾ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਾਹਿਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਘਟੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਕਿ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਉਹ 120 ਮਿਲੀਅਨ ਹੈਕਟੇਅਰ ਖੇਤੀ ਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਣਾਵੇਗਾ। ਚੀਨ ਵਿਚ ਔਸਤ ਖੇਤੀ ਜੋਤ ਦਾ ਆਕਾਰ ਘਟ ਕੇ 1.6 ਏਕੜ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਸਣੇ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਖਪਤ ਵਧਣ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਸਿੱਧੀ ਆਮਦਨ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ 2017 ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਦੀ 600 ਮਿਲੀਅਨ ਟਨ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਚੀਨ ਦੇ ਸਾਇਲੇਂਜ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮਾਸ (ਬੀਫ) ਸਮੇਤ ਪੋਸ਼ਕ ਖੁਰਾਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ; ਮਸਲਨ, ਮਾਸ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚ 19 ਹਜ਼ਾਰ ਫ਼ੀਸਦ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਖਾਧ ਖੁਰਾਕ ਵਿਚ ਆਈ ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰ ਕੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਮੇਤ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਭੱਜਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਰੇਟਿੰਗਜ਼ ਮੁਤਾਬਕ 2020 ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਮੱਕੀ, ਕਣਕ, ਜੁਆਰ ਤੇ ਜੌਂ ਦੀਆਂ ਦਰਾਮਦਾਂ ਵਿਚ ਕੁਮਵਾਰ 136 ਫ਼ੀਸਦ, 140, 437 ਤੇ 36.3 ਫ਼ੀਸਦ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਧਾ 2021 ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਤੋਂ ਚੀਨ ਦੀ ਸੋਇਆਬੀਨ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਜੋ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੋਇਆ ਉਤਪਾਦਕ ਮੁਲਕ ਹੈ। ਚੀਨ ਨੂੰ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਫੋਰਬਸ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਣਕ ਦਾ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ

ਦਵਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 22 'ਤੇ)

ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਰਹਿਤ ਵਿਕਾਸ, ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ

ਡਾ. ਸ ਸ ਭੀਨਾ

ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਮਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਮੁੱਲ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਵਾਧੇ ਵਾਧੇ ਹੋਵੇ, ਉਨੀ ਹੀ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਹੈ। ਉੱਜ, ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਤਾਂ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਕਾਸ ਤਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਰਨ? ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਿ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ, ਰਿਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕਿਰਤ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਪੂੰਜੀ ਵਰਤਣਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਦਰ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 6 ਫੀਸਦੀ ਰਹੀ। ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਨਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ, ਮੁਲਕ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਜਿਹੜੀ ਕਿਰਤ ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਹ ਜਾਇਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਤਾਂ ਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਉਂ, ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਦੂਸਰੀ ਵੱਡੀ ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਨਾ ਵਰਤਣ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਪ੍ਰਤੱਖ ਕਿਰਤ ਵਿਚ ਅਰਧ-ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਲੁਕੀ ਛਿਪੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨਹੀਂ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ, ਜਿਹੜੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਦੀ 60 ਫੀਸਦੀ ਵਸੋਂ ਖੇਤੀ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਸੋਂ ਅਰਧ-ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਲੁਕੀ ਛਿਪੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਕੰਮ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾਉਣਾ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕਾਬਿਲ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖ਼ਰੀਦ ਸ਼ਕਤੀ ਘਟ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਕਦੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਹੋਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਹੋਰ ਵਸਤੂਆਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਨੀਆਂ ਤਾਂ ਕਿਰਤ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ। ਇਉਂ ਕਿਰਤ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਹੋਰ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਘੱਟ ਵਿਕਰੀ, ਘੱਟ ਉਤਪਾਦਨ ਤੇ ਫਿਰ ਘੱਟ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਬੁਰਾ ਚੱਕਰ ਚੱਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। 1927 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਮੰਦੀ ਆਈ ਸੀ ਤਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਸਸਤੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਵਿਕਦੀਆਂ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਖ਼ਰੀਦ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਦੀ

ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿਚ ਫਿਰ ਉਭਾਰ ਆਇਆ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਲਗਾਤਾਰ ਖਪਤ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ, ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਖ਼ਰੀਦ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸ਼ਖ਼ਸ ਦੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਆਮਦਨ 27 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 32 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ, ਉਹ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਹੈ; ਭਾਵੇਂ ਇੰਨੀ ਆਮਦਨ ਨਾਲ ਦੋ ਵਕਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ 22 ਫੀਸਦੀ ਜਾਂ ਕਰੀਬ 30 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ

ਕੰਮ ਸੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਜ਼ਾ ਤੋਂ ਫਿਰ ਉਸ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸਬਸਿਡੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਕੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨੀਤੀ ਦੇ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਏ। ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਹ ਸਕੀਮਾਂ ਸਨ ਜੋ ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਿਤ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਵਿਚੋਂ ਅਰਧ-ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵੀ ਦੂਰ ਹੋਈ ਸੀ।

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਪਹਿਲਾ ਮੁਲਕ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਕੰਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਯੂਰੋਪ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤੋਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਜਣੇ ਦੀ ਆਮਦਨ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਖ਼ਰਚ ਵਿਚ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਉਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖ਼ਰੀਦਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਬਣਨਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਉਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕੰਮ ਲਗਾਤਾਰ ਮਿਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਹੜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਵਕਤ ਦੀ ਹਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭਦਾ। ਉਸ ਵਕਤ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਇਕ ਕੋਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸੀ, ਹਰ ਇਕ ਕੋਲ ਆਮਦਨ ਸੀ, ਹਰ ਕੋਈ ਖ਼ਰਚ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਵਿਕਦੀਆਂ ਸਨ, ਨਵੀਆਂ ਬਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਪਰ ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਖ਼ਰੀਦ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਜਿਹੜਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਤਾਂ ਸੀ ਪਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਧਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਉਸ ਵਕਤ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਕੋਅਨਜ਼ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖ਼ਰਚ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖ਼ਰੀਦ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਆਰਜ਼ੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਿਵੇਂ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣਾ, ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਵੇਚਣੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਧਾਉਣ ਨਾਲ ਉਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਇਸ ਦਾ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਅਤੇ

ਬੱਲੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਹੈ। 1977 ਵਿਚ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ। ਉਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਵਕਤ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ 5 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਮ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਇਕ ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਯੋਜਨਾਬੰਦ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਕੰਮ ਵੀ ਹੋਇਆ ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਢਾਈ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ। 1980 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਤਾਂ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਸਮਝਿਆ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਯੋਜਨਾ ਤਾਂ ਨਾ ਅਪਣਾਈ ਪਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਕੁਝ ਸਕੀਮਾਂ ਅਧੀਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਖਲਾਈ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ

ਉੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਯਤਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਫਰੰਟ ਤੇ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਸਗੋਂ 1991 ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਨਿਜੀਕਰਨ, ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਗਈ। ਸੰਸਾਰ ਵਪਾਰ ਸੰਸਥਾ ਅਧੀਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਣਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਲਈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤੀ ਵਸਤੂਆਂ ਨਾ ਵਿਕੀਆਂ, ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਘਟਿਆ, ਫਿਰ ਉਹ ਬੰਦ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਅੱਜ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿਚ ਕੰਮ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ, ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤਾ ਕੁਝ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਸੋਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਘਟਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖ਼ਰੀਦਣ ਦੇ

ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਜਿਹੜੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਧਨ ਹਨ, ਉਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ-ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੇਚ ਕੇ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਉੱਚੀਆਂ ਉਜਰਤਾਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸ਼ਾਲਾ ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ ਕੋਈ ਨਾ ਥੀਵੇ...

ਚੇ ਚੜ੍ਹ ਚੰਨਾ ਤੂੰ ਕਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੇ ਜ਼ਕਿਰ ਕਰਦੇ ਤਾਰੇ ਹੁ।। ਗਲੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਫਿਰਨ ਨਿਮਾਣੇ ਲਾਲਾਂ ਦੇ ਵਣਜਾਰੇ ਹੁ।। ਸ਼ਾਲਾ ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ ਕੋਈ ਨਾ ਥੀਵੇ ਕੱਖ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਭਾਰੇ ਹੁ।। ਤਾੜੀ ਮਾਰ ਉਡਾਵਨ ਬਾਹੁ ਅਸੀਂ ਆਪੇ ਉੱਡਣਹਾਰੇ ਹੁ।। -ਸੁਲਤਾਨ ਬਾਹੁ ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜਦ...

ਨਾ ਥੀਵੇ, ਕੱਖ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਭਾਰੇ ਹੁ।। ਕੱਖਾਂ ਤੋਂ ਹੋਲੇ ਇਹ ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ ਫਿਰ ਸਫ਼ਰਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰ ਪਏ ਹਨ। ਇਕ ਅੰਤਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਿਊੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਾਂਗ ਸੈਂਕੜੇ ਮੀਲ ਪੈਦਲ ਨਹੀਂ ਤੁਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ।

ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ? ਕੀ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਾਲਾ ਦੁਖਾਂਤ ਨਾ ਵਾਪਰੇ? ਕੀ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਇਕ

ਕਰਦੀ; ਉਹ ਖੁਦ ਜਥੇਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਹ ਡਰ ਸਤਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਵਪਾਰੀ ਜਾਂ ਸਨਅਤਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਨਾ ਕੱਢ ਦੇਵੇ ਜਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਲਕੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਗੁਰੂ ਬਣਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੀਲਾ-ਵਸੀਲਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖੋ। ਇਹ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਮਰਦ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਗੱਠੜੀਆਂ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਹਰ ਬੰਦੇ ਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਘੱਟ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਛੋਟਾ-ਮੋਟਾ ਘਰ-ਬਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਭਾਂਡੇ-ਟੀਡੇ, ਮੰਜੇ, ਬਿਸਤਰੇ, ਟਰੇਕ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਇਕ ਗੱਠੜੀ ਵਿਚ ਸਿਮਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ, ਆਪਣੀਆਂ ਨਾਨੀਆਂ, ਦਾਦੀਆਂ, ਨਾਨਿਆਂ ਤੇ ਦਾਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦ 1947 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਵੱਸੇ ਵਸਾਏ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਤੁਰ ਪਏ ਸਨ, ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ ਰੇਹੜਿਆਂ 'ਤੇ, ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ, ਟਰੱਕਾਂ ਤੇ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਤੁੜੇ ਹੋਏ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹਿਜਰਤ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭਰਨੇ। ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਗੱਲ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵੀ ਏਦਾਂ ਦੀ ਹਿਜਰਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਏਦਾਂ ਹੀ ਹਿਜਰਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੁਲਤਾਨ ਬਾਹੁ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਸ਼ਾਲਾ ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ ਕੋਈ

ਪਰਵਾਸੀ ਕਿਉਂ? ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਕੇ ਪਰਵਾਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਸੀਬ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਕਿਉਂ ਹਨ? ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ, ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ? ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਹਾਨਗਰਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਤ ਗਏ ਸਨ। ਕੋਵਿਡ-19 ਦਾ ਕਹਿਰ ਕੁਝ ਘਟਿਆ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਚੱਲੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਉਹ ਕਿਰਤੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਸਾਂ-ਨਹੁੰਦਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਕੇ ਢਿੱਡ ਨੂੰ ਝੁਲਕਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ? ਕੀ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਰਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਐਕੜੇ ਹਨ? ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ

ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਇਕ ਗੱਠੜੀ 'ਚ ਸਿਮਟ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਕਿਰਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਇਕ ਗੱਠੜੀ ਵਿਚ ਸਿਮਟ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ, ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਿਰਤੀ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ, ਵਪਾਰੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਕੇ ਠਿਕਾਣੇ ਨਹੀਂ; ਉਹ ਅਸੰਗਠਿਤ ਹਨ; ਕੋਈ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਆਵਾਜ਼ ਖੁਲ੍ਹਦ ਨਹੀਂ

ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਇਕ ਗੱਠੜੀ 'ਚ ਸਿਮਟ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਕਿਰਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਇਕ ਗੱਠੜੀ ਵਿਚ ਸਿਮਟ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ, ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਿਰਤੀ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ, ਵਪਾਰੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਕੇ ਠਿਕਾਣੇ ਨਹੀਂ; ਉਹ ਅਸੰਗਠਿਤ ਹਨ; ਕੋਈ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਆਵਾਜ਼ ਖੁਲ੍ਹਦ ਨਹੀਂ

ਸਵਰਾਜਬੀਰ

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ

ਜੀ ਪਾਰਥਾਸਾਰਥੀ

ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋਆ ਬਾਇਡਨ ਨੇ 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ 11 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਲਏ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮੀ ਜੰਗ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ।

11 ਸਤੰਬਰ 2001 ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਹਮਲੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਾਤਤ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨੇ ਘੜੀ ਸੀ ਜੋ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਹੇਠਲੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਜ਼ਮੀ ਤੋਂ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣੇ ਐਕਸ਼ਨ ਚਲਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ 2977 ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਫਿਰ 2 ਮਈ 2011 ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਕਮਾਂਡੋਆਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਫੌਜੀ ਫ਼ਾਉਣੀ ਵਾਲੇ ਕਸਬੇ ਐਬਟਾਬਾਦ ਵਿਚ ਉਸਾਮਾ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਜਿਹੇ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀਨ ਮਿਲਟਰੀ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਕੰਮੇਪਣ ਦਾ ਇਹ ਆਲਮ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਤੇ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਮਦਦ ਬਦਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦੀ ਖੁਸ਼ਨੂਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਲੱਗੇ ਰਹੇ।

ਹਾਲੀਆ ਅਮਰੀਕੀ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲੇ ਹਨ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜੰਗ ਲੜਨ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਉੱਤੇ 2.26 ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਭਾਰ ਪਿਆ ਹੈ। 2372 ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀਆਂ ਸਣੇ ਕੁੱਲ 2 ਲੱਖ 41 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਇਸ ਜੰਗ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈਐੱਸਆਈ ਦੀ ਸਰਬਵਿਆਪੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸਦਕਾ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਖਿਲਾਫ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਾਂਝ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜੈਸ਼-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਅਤੇ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਸਬੰਧ ਅਗਾਂਹ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਆਈਸੀ-814 ਦੀ ਉਡਾਣ ਹਾਈਜੈਕ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖਿਰਕਾਰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਹੱਥੀ ਛਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਜਦਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕਦਿਆਂ ਮੌਲਾਨਾ ਮਸੂਦ ਅਜ਼ਹਰ, ਉਮਰ ਸਈਦ ਸ਼ੇਖ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਜ਼ਰਗਰ ਜਿਹੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਆਮ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਉਲਟ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਕੋਈ ਇਕ ਵੰਨਗੀ ਵਾਲਾ ਮੁਲਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਚੌਦਾਂ ਅੱਡ ਅੱਡ ਨਸਲੀ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਪਛਾਣਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਖਤੂਨ, ਤਾਜਿਕ, ਕਿਰਗਿਜ਼, ਬਲੋਚ, ਤੁਰਕ ਅਤੇ ਉਜ਼ਬੇਕ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪਖਤੂਨ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 40.9 ਫੀਸਦ ਹਨ ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਤਾਜਿਕਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 37 ਫੀਸਦ ਤੋਂ 39 ਫੀਸਦ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਉੱਤਰੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਡੁਰਾਂਡ ਲਾਈਨ ਖਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਪਖਤੂਨਾਂ

ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਰਹੱਦ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਟਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਿੱਧ ਦਰਿਆ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ, ਅਮਰੀਕਾ, ਰੂਸ, ਯੂਰੋਪੀਅਨ ਸੰਘ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਅਫਗਾਨੀ ਕੋਕ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਲਚਸਪੀ ਤੇ ਖੋਹ-ਖਿੱਚ ਕਿਉਂ ਹੈ?

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁਲਕ ਖਣਿਜ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਪੰਨਾ, ਮਾਣਿਕ, ਨੀਲਮ, ਫਿਰੋਜ਼ਾ, ਲਾਜਵਰਦ ਜਿਹੇ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਪੱਥਰ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੰਡੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਯੂਨਾਇਟਡ ਸਟੇਟਸ ਜ਼ਿਓਲੋਜੀਕਲ ਸਰਵੇ ਨੇ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ 60 ਮਿਲੀਅਨ ਟਨ

ਮੁਹੰਮਦ ਅਤੇ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਜਿਹੇ ਜਹਾਦੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪਾਂ ਤੇ ਅੱਡਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਮੁਦਾਖਲਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਧਾਰਿਤ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਤ ਅਤੇ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਜਿਹੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚਲੇ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨਿਆਂ ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਕਾਬੁਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਦੁਤਾਵਾਸ ਲਗਾਤਾਰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਅਮਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਖ਼ਤਰੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੇ ਆਪਣਾ ਦਬਦਬਾ ਜਮਾਉਣਾ ਚਾਹੇਗਾ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਤੇ ਹੱਕਾਨੀ ਨੈਟਵਰਕ ਜਿਹੀਆਂ ਆਈਐੱਸਆਈ ਦੀਆਂ ਪਾਲਤੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੱਖਣੀ ਤੇ

ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਇਰਾਨ ਜਾਂ ਉਜ਼ਬੇਕਿਸਤਾਨ, ਤਾਜਿਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਤੁਰਕਮੇਨਿਸਤਾਨ ਜਿਹੇ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆਈ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਅਫਗਾਨ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਪਖਤੂਨ ਜਾਂ ਸ਼ੀਆ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਦਬਦਬਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਰਾਨ ਤੋਂ ਤਵਕੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਵੇਗਾ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ, ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੌਰਦਰਨ ਅਲਾਇੰਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪੁਰਨ ਵਾਲੇ ਰੂਸ ਨੇ ਹੁਣ ਵੱਖਰੀ ਸੁਰ ਆਪਣਾ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰੂਸ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚਲੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤੌਖਲਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਣੇ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦੀ ਪੁਣਛਾਣ ਕਰ ਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਅਫਗਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਗੋਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੇ ਮੁੱਖ ਖੇਤਰੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਅੱਡਰਾ ਵਰਤਾਰਾ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਫਗਾਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਾਰਤਾ ਵਿਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਖਤੂਨ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹੀ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਹੈ, ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਸਿੱਝਿਆ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਮੁਤਲਕ ਥੋੜ੍ਹੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਆਸਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਹਨ ਕਿ ਤਾਲਿਬਾਨ ਸਮੁੱਚੀ ਪਖਤੂਨ ਸਰਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਆਰ ਪਾਰ ਅਫਗਾਨ ਕੌਮੀ ਸੈਨਾ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਸਕੇਗਾ।

ਅਫਗਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਵਿੱਤੀ ਇਮਦਾਦ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫੌਜੀ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਇਮਦਾਦ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ। ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਇਮਦਾਦ ਖ਼ਾਸਕਰ ਹਵਾਈ ਇਮਦਾਦ ਮਿਲ ਸਕੇਗੀ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਵਰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਫਗਾਨ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਦਬਦਬੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵਾਹਵਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਰਾਬਤਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਸਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਪਖਤੂਨ ਉਮੰਗਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਦਾਅ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਤਾਂਬੇ, 2.2 ਬਿਲੀਅਨ ਟਨ ਕੱਚੇ ਲੋਹੇ, 1.4 ਮਿਲੀਅਨ ਟਨ ਦੁਰਲੱਭ ਤੱਤਾਂ (ਆਰਈਈਜ਼) ਜਿਵੇਂ ਲੈਂਥੇਨਮ, ਸੇਰੀਅਮ, ਨਿਓਡਾਇਮੀਅਮ ਤੇ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ, ਸੋਨੇ, ਚਾਂਦੀ, ਜ਼ਿੰਕ, ਪਾਰਾ ਤੇ ਲਿਥੀਅਮ ਦੀਆਂ ਵਹਿਣੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਖਣਿਜਾਂ ਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੇ ਵੱਡੇ ਖਣਨ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਦੌੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਰਗਰਮ ਭਿਅਾਲੀ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਭਾਰਤ ਖਿਲਾਫ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ 'ਰਣਨੀਤਕ ਗਹਿਰਾਈ' ਤੌਰ ਤੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਭੂਤ ਸਵਾਰ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ 'ਰਣਨੀਤਕ ਗਹਿਰਾਈ' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? 9/11 ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਅਮਰੀਕੀ ਮੁਦਾਖਲਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਹੇਠਲੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹਾਸਲ 'ਰਣਨੀਤਕ ਗਹਿਰਾਈ' ਤੋਂ ਭਾਵ ਸੀ ਕਿ ਉੱਥੇ ਜੈਸ਼-ਏ-

ਪੂਰਬੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਇਹ ਮੁਲੰਕਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਲਈ ਅਫਗਾਨ ਹਥਿਆਰ-ਬੰਦ ਦਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਸ਼ਕਤੀ ਸਣੇ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ਜਾਂ ਸਹੀ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਮਰੀਕੀ ਮੁਦਾਖਲਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਫਗਾਨ ਟਕਰਾਅ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਰਾਨ ਅਤੇ ਤਾਜਿਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਕਰੀਬੀ ਸਬੰਧ ਸਨ ਜੋ ਅਫਗਾਨ ਮੁਜਾਹਦੀਨ ਖ਼ਾਸਕਰ ਨੌਰਦਰਨ ਅਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਫੌਜੀ ਤੇ ਰਾਹਤ ਸਮੱਗਰੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਲਾਂਘੇ ਸਨ। ਤਾਜਿਕ ਜੰਗੀ ਨਾਇਕ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਮਸੂਦ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਟਾਕਰੇ ਦੀ ਜੰਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਰਾਨ ਨੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ, ਜਾਤੀ ਤੇ ਨਸਲੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਵਕਤ ਇਰਾਨ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਈ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁ-ਪੱਧਰੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਮਸਲਾ

ਰਮਨਦੀਪ ਕੌਰ

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਭਿਜੀਤ ਪਾਠਕ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਕਲਾਸ ਜਾਂ ਕਲਾਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਇੱਝ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਵਾਕਫ਼ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਨਵੇਂ ਸਵਾਲ ਲੱਭਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਬਹਿਸ ਮੁਬਾਹਿਸੇ ਉੱਪਰ ਆਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਖੋਜ ਦਾ ਹਰ ਵਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਜਿੱਥੇ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਧਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਾਲ ਫਰੇਰੇ ਦੀ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਧੀ, ਜੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮੂਰਤੀ ਦੇ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ, ਟੈਗੋਰ ਦੀ ਮਾਨਵੀ ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਕੇਂਦਰਿਤ ਸੂਝ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਵਿਚਲੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਾਲੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਬੁੱਧ ਦੇ ਤਰਕ ਸੰਗਤ ਵਿਚਾਰ ਆਦਿ ਇੱਕ ਧਰਾਤਲ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਸੀ।

'ਆਈਡੀਆ ਆਫ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ' ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਐਚਡਬਲਿਊ ਨਿਊਮੈਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਗਿਆਨ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖਣ ਤੇ ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਨਵੇਂ ਰੋਸ਼ਨ ਦਿਮਾਗਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਮੁਲਕ ਭਰ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਭਾਸ਼ਾ,

ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਪਹਿਲੀ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਹਿਬਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਟਿਆਲਾ ਚ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਦੂਜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ

30 ਅਪਰੈਲ, 1962 ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ- 'ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਉੱਨਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ-ਦੀਖਿਆ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਜਾਂ ਮਾਨਵੀ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ-ਦੀਖਿਆ

ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਖੋਜ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।'

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ 316 ਏਕੜ ਦੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹਰੇ-ਭਰੇ ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ, ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਦਰ

ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਅਮੂੱਲ ਛਾਪ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਮਾਲਵੇ ਦਾ ਇਹ ਖਿੱਤਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਪੱਛੜ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਫੈਲਾਓ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਲਵੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੈਂਪਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੰ ਸਟੀ ਚਿ ਉੱਟ ਕਾਲਜ, ਨੇਬਰਹੁੱਡ ਕੈਂਪਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਖੋਜ ਦੇ ਵਿਭਾਗਾਂ, ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ 300 ਦੇ ਕਰੀਬ ਕਾਲਜਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਦਰ

ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਫ਼ਖ਼ਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਰ-ਦੂਰੇਡੇ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਹਰ ਜਾਤੀ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਆਰਥਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਾ ਆਪਣਾ ਮਾਣ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਕੁਠਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ (1964-66) ਅਨੁਸਾਰ, 'ਜੇ ਅਸੀਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ

ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕੋ ਹਥਿਆਰ ਹਰ ਵਰਗ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਹੀ ਇਹ ਹੱਕ ਹੋਵੇ।' ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਹਨ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਮੱਧ ਵਰਗ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਲੜਕੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੇ ਰਵੱਈਏ ਕਾਰਨ ਪਿਤਾ-ਪੁਰਖੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਲੜਕੀਆਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਈਆਂ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੋਜ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲੜਕੀਆਂ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਿੱਦਿਆ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨ (1948-49) ਜਿਹੜਾ ਡਾ. ਐੱਸ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਸੀ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ) ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ- 'ਬੌਧਿਕ ਕਾਰਜ ਭਾਵੇਂ ਹਰ ਇੱਕ ਦੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਨਵੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਹਰ ਪਰਤ ਤੱਕ ਨਵਾਂ ਕਾਰਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸਬੂਤ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

Cosmetic & Family Dentistry

UPPAL DENTAL CARE

50 % Discount for Cash Patients

INVISALIGN

Call for Details
Straighten Teeth
Without Wires

Charanjit S Uppal
D.D.S.

FREE TEETH WHITENING WITH PAID EXAM,
X-RAY & CLEANING.
YOUR INSURANCE USUALLY COVER THESE SERVICES

Laser Treatment
Lumineers/Veneers
Dentures & Partial
Root Canals
Bad Breath
Cosmetic Dentistry
Crowns & Bridges
Tooth Extraction
Gum Treatment

**Strictly Maintained
Sterilization Standards
Most Insurance
Plans Accepted**

1191 W Tennyson Rd. # 4,
Hayward. (CA) 94544
510-786-1780

1750 CLEAR LAKE AVE
Milpitas, CA 95035
408-942-4400

www.uppal dental.com

Quick Lube & Smog

**We rent
U-HAUL**

OIL CHANGE & SMOG CHECK STATION

SUKHWINDER BHELLA

gogibhella@gmail.com

**691 W. Tennyson Rd
Hayward, CA 94544**

**PH 510-757-6775
FAX 510-292-0330**

TASTE OF INDIA

specialist- Gurh Dee Barfee, Gurh Diyaan Jalebian

32 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ
ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਤੇ
ਵਧੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ

ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੀਂ ਦਿੱਖ
ਦੇ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ
ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ

**lunch buffet everyday
fresh jalebian every day**

ਗੁੜ ਦੀ ਬਰਫੀ, ਫਿੱਕਾ ਕਲਾਕੰਦ
ਗੁੜ ਦੀਆਂ ਜਲੇਬੀਆਂ, ਇਮਰਤੀ

**DEVINDER SINGH PABLA (OWNER)
510-791-1316**

ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
ਲਈ ਕੇਟਰਿੰਗ ਦਾ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪ੍ਰਬੰਧ

**5144 MOWRY AVE (ON FARWELL DR)
FREMONT, CA 94538**

510-773-8810

PREET FABRICS & APPLIANCE

ਅਸੀਂ ਹੋਲਸੇਲ ਅਤੇ ਰੀਟੇਲ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਸੂਟ,
ਜਿਊਲਰੀ, ਫੈਸ਼ਨ ਦਾ ਹੋਰ ਸਮਾਨ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਲਹਿੰਗੇ ਅਤੇ
ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਨਵੇਂ ਚੱਲੇ
ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।
ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਲਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਹਾਰ, ਜਾਗੋ, ਰੁਮਾਲੇ ਤੇ
ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

YOUR ONE-STOP CENTER BOTH FABRICS & APPLIANCES

**APPLIANCES & LUGGAGE CROSS,
PARKER PENS, OSTER BLENDERS**

**Watches (Seiko, Citizen & Swistar)
Shavers & Trimmers
Cellular Phones**

Onkar Singh Banwait

**5156 Mowry AVE. Fremont. CA 94538
Tel- 510-797-7111**

MOON Indian Cuisine
Moon Indian Cuisine
510-780-9233

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਪੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ,
 ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੇਲੇ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੈ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

- * 100 ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਤੱਕ
- * ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਛੋਟ
- * ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ

Fish Pakora

ਮੱਛੀ ਪਕੌੜੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ
 ਲੱਡੂ, ਜਲੇਬੀ, ਬਰਫੀ, ਗੁਲਾਬ ਜਾਮੁਨ ਤੇ ਵਿਆਹ
 ਸ਼ਾਦੀ ਮੌਕੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਠਿਆਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ
 ਹਨ। ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

Paul 510-978-7170

Over 30 Years Experience in Restaurant & Catering Business

ਮੂਨ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁਜ਼ੀਨ (ਹੇਵਰਡ)

600 West Harder Rd. Hayward, CA 94544
 Phone (510)780-9233 Fax (510) 780-9812

www.moonindiancuisine.net

Raja King of Sweets Now Presents
 New Introducing
 Chaat Corner
 Come and Enjoy Mouth Watering Chaat All Day

ਹੁਣ ਸ਼ੁਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

- BHEL PAPDI CHAAT
- FALUDA KULFI
- GOL GAPPE (PANI PURI)
- KHASHA KACHORI

RAJA SWEETS & INDIAN CUISINE

31583 Alvarado Blvd. Union City, CA 94587

Phone : (510) 489-9100

DIXON

ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦਰੱਕ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਮਿਲੋ, ਅਸੀਂ ਦਰੱਕਾਂ ਲਈ ਫਾਈਨਾਂਸ ਵੀ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

**THE WEST'S LEADING FULL-SERVICE TRUCK
 AND TRAILER DEALERSHIP**

SALES & LEASING • PARTS & SERVICE • FINANCE & INSURANCE

HARJINDER SINGH BAL
 NEW TRUCK SALES

Direct 707-640-7114 | Cell 510-613-3573
hsingh@tecequipment.com

TECEQUIPMENT.COM

8555 Pedrick Rd Dixon, CA 95620

ਸਮੇਂ ਦਾ ਸੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਨਾਮਵਰ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ ਦੀ ਤੁਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਜੋ ਵੀ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਇਸ 'ਜੱਗ ਚੰਦਰੇ' 'ਚੋਂ ਜਾਣਾ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਕੁਝ ਵਿਲੱਖਣ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਣਾ ਘਾਟੇ ਵਾਲੀ ਤੇ ਅਸਹਿ ਗੱਲ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਕਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਂਝ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿੰਡਾ ਵੱਡਾ ਉਹ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਉਹ ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ 'ਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਖ਼ਸ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲਿਖਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਪਰਪੱਕ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਗਵਾਚੇ ਲਾਲਾਂ ਵਾਂਗ ਲੇਖਕਾਂ 'ਚੋਂ ਲੇਖਕ ਲੱਭਣੇ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। ਰਚਨਾਵਾਂ ਪਾਠਕਾਂ 'ਤੇ ਜਾਦੂ ਜਿਹਾ ਅਸਰ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਚਰਚਾ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। &; ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿਤਾ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਰੱਖੀ ਦੇ ਘਰ 15 ਜੂਨ 1947 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਬੁਹਾਨੀ, ਤਹਿਸੀਲ ਫਗਵਾੜਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਲੰਬਾ ਅਰਸਾ ਪਰਫ ਰੀਡਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦੀ ਖੁਰਦਬੀਨੀ ਸੁਝ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਕੁਝ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ 'ਕੁੰਡ' ਨਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰਸਾਲਾ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਤਕ ਪੁੱਜਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਰਸਾਲਾ ਬਦਲੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਹੇਠ ਛਪ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਸੰਸਾਰ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਹਾਣੀ 'ਇੱਕ ਭੁੱਲ' 1971 'ਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਿਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਪਰਚੇ 'ਨਾਗਮਣੀ' 'ਚ ਛਪੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਤਾਬ 'ਮਿੱਟੀ ਰੰਗੇ ਲੋਕ' 1974 'ਚ ਆਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਜੀਣ ਮਰਨ', 'ਅਰਜਨ ਸਫੈਦੀ ਵਾਲਾ' ਤੇ 'ਧਰਤੀ ਪੁੱਤਰ' ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਇਕਮਨਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਪੜ੍ਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਤਕਰੀਬਨ 60 ਕਹਾਣੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਸਾਲਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਛਪੀਆਂ ਤੇ ਇਕ

ਨਾਵਲ ਵੀ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਚ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਾਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਲੜੀਵਾਰ ਕਾਲਮ ਵੀ ਲਿਖਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੋਤ ਨਾਲ ਸਾਇਦ ਕਿਤਾਬੀ ਰੂਪ 'ਚ ਵੀ ਪਾਠਕਾਂ ਕੋਲ ਪੁੱਜੇ।

ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਗਾਥਾ ਨੂੰ ਬੜੀ ਵਚਿੱਤਰਤਾ ਸਹਿਤ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਮਾਤੜ ਅਤੇ ਅਣਗੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰੂਰ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਸਾਹਿਤਕ ਪੁਖਤਗੀ ਨਾਲ ਪਰਦਾ ਚੁੱਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਤਲਖ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਜਨ ਸਧਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਨਿੱਠ ਕੇ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਚਰਚਿਤ ਕਹਾਣੀਆਂ 'ਚ 'ਮਿੱਟੀ ਰੰਗੇ ਲੋਕ', 'ਪੁੱਤ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ', 'ਕੋਈ ਹੋਰ ਗੱਲ', 'ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਕੰਧਾਂ', 'ਸੰਸਕਾਰ', 'ਜ਼ਿੰਦਗੀ', 'ਬਚਨਾ ਬੱਕਰ ਵੱਢ', 'ਮੈਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦੇਣਾ', 'ਵਿੱਥ', 'ਟੱਲਾ', 'ਜੜ੍ਹਾਂ', 'ਧਰਤੀ ਪੁੱਤਰ', 'ਅਗਲੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੱਕ' ਤੇ 'ਦੁੱਧ ਧਾਰ' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 'ਤਿੱਤਰ ਖੰਭੀ ਜੂਹ' (ਨਾਵਲੈੱਟ ਸੰਗ੍ਰਹਿ) ਤੇ '1993 ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ' (ਸੰਪਾਦਿਤ ਪੁਸਤਕ) ਵੀ ਆਪਣਾ ਖ਼ਾਸਾ ਸਾਹਿਤਕ

ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ।

ਉੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ 'ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਿਰ ਆਦਮੀ' ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਉੱਪਰ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, 'ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਖੱਟ ਚੁੱਕੇ ਸਨ (ਜਾਂ ਹਨ) ਪਰ ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਲਿਖ ਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਖੱਟੀ ਹੈ।' ਇਹ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਪੜ੍ਹਨ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਲਿਖਤ ਅੰਦਰਲੀ ਅਸਲ ਪਰਪੱਕਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਖੁਰਦਪੁਰ 'ਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਰਾਤ ਵੀ ਰਹਿ ਲੈਣਾ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਫੇਰੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤਜਰਬੇ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਦਾ ਸਿੱਧ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹਾਸਰਸੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬਦਬੋਧੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸਧਾਰਨ ਫਿਕਰੇ 'ਚ ਉਹ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਉਸ

ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ

ਘਰ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਰੋਨਾ ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਕਿਵੇਂ ਸੰਭਾਲਣ

ਵੱਧ ਰਹੇ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਬੱਚਿਆਂ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੇ ਆਮ ਇਨਸਾਨ ਹਰ ਕੋਈ ਇਸਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਸਥਿਤੀ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਕੋਰੋਨਾ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਇਨਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਥੇ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਉਦੋਂ ਹੋਰ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਘਰ 'ਚ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਕੋਰੋਨਾ ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਹੋ ਜਾਣ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਕਈ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿੰਤਿਤ ਹਨ। ਚਿੰਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਮਹਾਮਾਰੀ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੀਕੇ ਬਿਤਲਾ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਪੀਡੀਆਟ੍ਰੀਸ਼ੀਅਨ ਡਾ. ਸ਼੍ਰੇਆ ਦੁਬੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕੋਰੋਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਭਾਵੇਂ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੈਨਿਕ ਨਾ ਹੋਈਏ। ਨਾਲ ਹੀ ਡਾ. ਸ਼੍ਰੇਆ ਦੁਬੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਟਿਪਸ ਵੀ ਸ਼ੇਅਰ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਕਿ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਕਾਫੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

- ਕੋਵਿਡ ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਕਿਵੇਂ ਸੰਭਾਲਣ ਬੱਚੇ?
- 1. ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਨਾ ਕਰੋ**
ਡਾ. ਸ਼੍ਰੇਆ ਦੁਬੇ ਦੀ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਕੋਰੋਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਓ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਜਿਨਾ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
 - 2. ਘਰ 'ਚ ਵੀ ਮਾਸਕ ਪਾਓ**
ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕੋਰੋਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਕ੍ਰਮਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਓ। ਇਸਦੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਵੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਮਾਸਕ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖੋ। ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਸੰਕ੍ਰਮਣ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਨਾਲ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਸਕ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਹੋ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ 2 ਸਾਲ ਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਇਸਤੋਂ ਵੀ ਛੋਟੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਮਾਸਕ ਨਾ ਪਹਿਨਾਓ।
 - 3. ਵਾਰ-ਵਾਰ ਹੱਥ ਧੋਂਦੇ ਰਹੋ**
ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਕ੍ਰਮਕ ਹੈ ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਧਿਆਨ

ਰੱਖਣਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਹੱਥ ਧੋਵੋ ਜਾਂ 60 ਫ਼ੀਸਦ ਅਲਕੋਹਲ ਨਾਲ ਭਰੇ ਸੈਨੇਟਾਈਜ਼ਰ ਨਾਲ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹੋ। ਨਾਲ ਹੀ ਆਸ-ਪਾਸ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੀ ਵੀ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹੋ।

- 4. ਘਰ ਦਾ ਵੈਂਟੀਲੇਸ਼ਨ ਸਹੀ ਰੱਖੋ**
ਕੋਰੋਨਾ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦਾ ਵੈਂਟੀਲੇਸ਼ਨ ਸਹੀ ਰੱਖੋ। ਖਿੜਕੀ ਅਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਹਵਾ ਨੂੰ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦਿਓ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਕ੍ਰਮਣ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ 'ਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ।
- 5. ਖਾਣਾ ਤੇ ਬਾਕੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ**
ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਕ੍ਰਮਣ ਦਰ ਤੇਜ਼ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਖਾਣਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ। ਉਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਖਾਂਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਖਾਣਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋ, ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਅਤੇ ਸੈਨੀਟਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦਾ ਖ਼ਾਸ ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖੋ।
- 6. ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਾਈਡ੍ਰੇਟਿਡ ਰੱਖੋ**
ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਾਈਡ੍ਰੇਟਿਡ ਰੱਖੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਮੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿਓ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਓ ਅਤੇ ਜੂਸ ਤੇ ਡਰਿੰਕ ਦਿਓ।
- 7. ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਟੈਂਪਰੇਚਰ ਲੈਂਦੇ ਰਹੋ**
ਜੇਕਰ ਘਰ 'ਚ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਸੰਕ੍ਰਮਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਚਾਂਸ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਤੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸੰਕ੍ਰਮਿਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ। ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਕ੍ਰਮਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦਿਨ ਭਰ 'ਚ ਦੋ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਂਚੋ। ਨਾਲ ਹੀ ਗਲੇ 'ਚ ਖਰਾਸ਼, ਲਾਲ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਚ ਬਕਾਨ ਤੇ ਆਲਸ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਧਿਆਨ ਦਿਓ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਚ ਕੋਰੋਨਾ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਲੱਛਣ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਬੜ੍ਹਾ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਜਾਓ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਬਾਰੇ 'ਚ ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ। ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਇਕ ਉਪਾਅ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਰੂਪ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰ ਪੈਣ ਦੌਰਾਨ ਤਮਾਮ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

ਪੈਂਗੋਲਿਨ ਤੇ ਘੜਿਆਲ ਦੀਆਂ ਲੁਪਤ ਜਾਤੀਆਂ 'ਤੇ ਫਿਲਮ

ਬਾਲੀਵੁਡ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਦਾਕਾਰਾ ਗੁਲ ਪਨਾਗ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਹਿਲ 'ਚ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੁਆਰਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦੀ ਹੈ..

ਈਕੋ ਵਾਰਿਅਰ ਹਾਂ ਮੈਂ
ਮੈਂ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ

ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਫੈਲਾਈ ਹੈ। ਕਰੀਬ ਛੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਨ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਇਹ ਇਕ ਸੌਖਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।

ਸੋਲਰ ਊਰਜਾ 'ਤੇ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਸਾਡਾ ਘਰ
ਅਸੀਂ ਸੌਰ ਊਰਜਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਮੋਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਘਰ 'ਚ ਸੋਲਰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਗ੍ਰਿਡ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਘਰ ਮਾਨੀਟਰਿੰਗ ਤੇ ਗ੍ਰਿਡ ਟਾਈਟ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਾਇਲਟ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਨੌਇਡਾ ਘਰ 'ਚ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਇਹੋ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੌਰ ਊਰਜਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਦੀ ਐਨਰਜੀ ਗ੍ਰਿਡ 'ਚ ਚੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵੀ ਨਿਰਾਲੀ

ਨਵੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵੀ ਨਿਰਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵਿਚ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇਕ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਆਪਣੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਤੱਕ ਵੀ ਜੋਖਿਮ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਖੀਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਤੱਕ ਜ਼ਰੂਰ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇਕ ਖੋਜਕਾਰ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੀਨ ਦਾ ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਵੂ ਯੂਲੂ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਖੋਜੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਤੱਕ ਲਗਾ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਖੋਜ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਖੂਦ ਤੇ ਬੈਟਰੀ ਐਸਿਡ ਸਪਰੇਅ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਇੰਨੇ ਖ਼ਤਰੇ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਖੋਜੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇਸ ਰੋਬੋਟ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ।

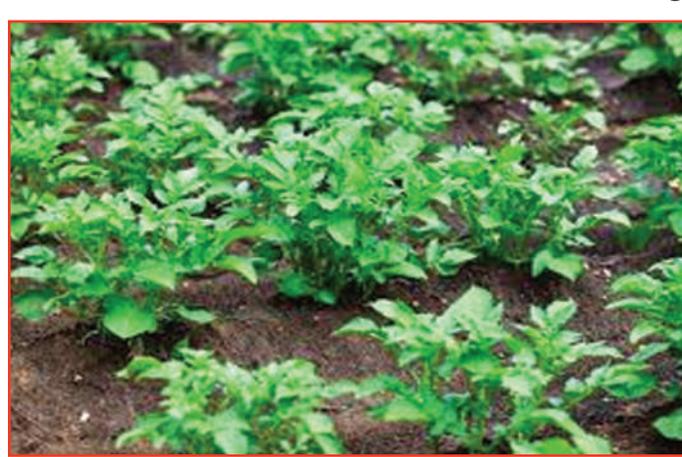
ਆਪਣੀ ਇਯ ਖੋਜ ਨੂੰ ਵੂ ਯੂਲੂ ਆਪਣਾ 30 ਸਕਿੰਟ ਪੁੱਤਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰੋਬੋਟ ਜਿੱਥੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਰਿਕਸ਼ਾ ਖਿੰਚਣ ਵਾਲਾ ਰੋਬੋਟ ਹਾਂ। ਵੂ ਯੂਲੂ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਰੋਬੋਟ ਦੇ ਪਿਤਾ ਵੂ ਯੂਲੂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇੰਨੇ ਖ਼ਤਰੇ ਸਹੇਤਨ ਪਿੱਛੋਂ ਹੁਣ ਵੂ ਯੂਲੂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਕੁਝ ਰੰਗ ਲਿਆਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਕੰਪਨੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਰੋਬੋਟਸ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਮਾਰਤ ਤੋਂ ਉਤਰਨ ਵਾਲਾ ਸਭ ਤੋਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਅਕਤੀ
ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਡੌਰਿਸ ਲੌਗ (ਜਨਮ 18 ਮਈ 1914) ਨੇ 10 ਜੂਨ 2006 ਨੂੰ ਇਕ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ 92 ਸਾਲ 24 ਦਿਨ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਪੌਰਟਸਮਾਊਥ ਸਥਿਤ

ਸੇਂਟ ਜਾਰਜਸ ਸਕਵੇਅਰ ਵਿਚ ਮਿਲਗੇਟ ਹਾਊਸ ਨਾਮੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਛੱਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੱਕ 197 ਫੁੱਟ ਦੀ ਉਚਾਈ ਉਤਰ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਇਮਾਰਤ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਸੀ।
ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ। 'ਮੈਟਰੋ' ਨਾਮੀ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ 71 ਐਡੀਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 21 ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ 11 ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਛਪਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਅਖ਼ਬਾਰ ਯੂਰਪ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਮਹਾਂਦੀਪਾਂ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ

ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲੱਗਭੱਗ 2 ਕਰੋੜ ਹੈ। 9 ਨਵੰਬਰ 2006 ਨੂੰ ਦੋਹਾ ਕਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਫੁਟਬਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਫੁੱਟਬਾਲ ਬਣਾਉਣੀ ਚਮੜੇ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਘੇਰਾ 29 ਫੁੱਟ 9 ਇੰਚ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਸਭਤੋਂ ਵੱਡਾ ਫੁੱਟਬਾਲ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਦੋਹਾ-ਕਤਲ ਦੀ ਦੋਹਾ

ਬੈਂਕ ਦੇ ਸਿਰ ਸਜਿਆ ਸੀ।
ਖਤਰਨਾਕ ਪੌਦੇ
ਸਾਰੇ ਪੌਦੇ ਖਾਣ ਜਾਂ ਛੂਹਣ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਕਈ ਪੌਦਿਆਂ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਨਾਲ ਚਮੜੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਈ ਪੌਦਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਆਉ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਕੁਝ ਪੌਦਿਆਂ ਬਾਰੇ- ਆਲੂ ਰਿੰਨੂ ਕੇ ਖਾਧੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਤਣਿਆਂ ਅਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸੋਲੋਨਾਈਨ ਨਾਮੀ ਇਕ ਜ਼ਹਿਰ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਆਲੂ ਹਰੇ ਹੋ

ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸੋਲੋਨਾਈਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਰਾਇਸਿਨ ਨੂੰ ਅਰੰਭੀ ਦੇ ਪੌਦੇ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਇਨਾਇਡ ਜਾਂ ਸੱਪ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਮਾਤਰਾ ਵੀ ਘਾਤਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਫੀਮ ਨੂੰ ਪੌਪੀ (ਪੌਸਤ ਜਾਂ ਖਸਖਸ) ਦੇ ਰਸ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਾਰਫੀਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਮਾਤਰਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਰਦ ਨਿਵਾਰਕ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਮਾਤਰਾ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਡੈਬ ਕੈਪ ਨਾਮੀ ਮਸ਼ਰੂਮ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਮਸ਼ਰੂਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਣ ਨਾਲ ਲੱਗਭੱਗ 90 ਫੀਸਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਮੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਲਟੀਆਂ ਆਉਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਨਿਕੋਟੀਨ ਤੰਬਾਕੂ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਪੀਲੇ ਤੇਲ ਵਰਗਾ ਇਕ ਤਰਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੱਗਭੱਗ 50 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਨਿਕੋਟੀਨ ਕੁਝ ਹੀ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਇਥ ਬਾਲਗ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਛਿੱਲ ਤੋਂ ਲਾਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੱਖਣ-ਅਮੈਰੀਕੀ ਇੰਡੀਅਨ ਕਬੀਲੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਨੌਕ ਤੇ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਟ੍ਰਿਚਨਾਇਨ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਮਿਆਂਮਾਰ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੂਚਲਾ ਰੁੱਖ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਹੈ।

ਟੁੱਟ ਰਹੀਆਂ ਮੋਹ ਦੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ

ਭਵਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁਰਬਾ

ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਕਿਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਿਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸਬਬ ਬਣ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਸ ਪ੍ਰੀਤ ਸੱਚੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰੀਤ ਮੱਛੀ ਦੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਮੱਛੀ ਤੜਫਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਰ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਰੀ ਹੋਈ ਮੱਛੀ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਕੱਟੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅੱਗ ਵਿਚ ਮੱਚਦੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਭੋਜਨ ਬਣਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਪਾਣੀ ਹੀ ਮੰਗਦੀ ਹੈ। ਮਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਮੋਹ ਘਟਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਮੋਹ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਅਜਿਹੇ ਬਹਾਨੇ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਕਿ 'ਬੇਰੀਆਂ ਦੇ ਬੇਰ ਮੁੱਕ ਗਏ, ਹੁਣ ਕਿਹੜੇ ਮੈਂ ਬਹਾਨੇ ਆਵਾਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਲਈ ਆਪਣਾ ਆਪ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਰੀਆਂ ਤਾਂ 12 ਮਹੀਨੇ ਹਰੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਵੱਲ ਇਕ ਕਦਮ ਵਧਾਉਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਦਸ ਕਦਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਆਵੇਗਾ। ਬਸ! ਦਿਲ ਦੀ ਖਿੱਚ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਸਵਾਰਥ ਵੱਸ ਜਾਂ ਵਿਖਾਵੇ ਲਈ ਕੀਤਾ ਮੋਹ ਕਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ।

ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਿਭਣ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਪਲ ਵਿਚ ਤੜਕ ਕਰ ਕੇ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਸੁਰਜੀਤ ਬਿੰਦਰਖੀਆ ਦੀਆਂ ਗਾਈਆਂ ਸਤਰਾਂ ਚੋਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ 'ਕੱਚੇ ਤੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਯਾਰੀਆਂ' ਯਾਰੀ ਸਬਦ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦਾ, ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ, ਅਟੁੱਟ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ। ਲੋਕ ਯਾਰੀਆਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਸੀ 'ਯਾਰ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਮੈਂ ਸੋ-ਸੋ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰਾਂ'। ਲੋਕ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਯਾਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ 'ਯਾਰੀ ਜੱਟ ਦੀ ਤੂਤ ਦਾ ਮੋਢਾ, ਕਦੇ ਨਾ ਵਿਚਾਲੇ ਟੁਟਦੀ' ਪਰ ਅੱਜ ਯਾਰੀਆਂ ਯਾਰੀਆਂ, ਵਫ਼ਾਦਾਰੀਆਂ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਤੇ ਤੜਕ ਕਰ ਕੇ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਤੇ ਅਟੁੱਟ ਰਿਸ਼ਤਾ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਵੀ ਅੱਜ ਕੱਚੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਟੱਪਾਂ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰਦਾ ਸੀ ਕਿ 'ਭੈਣ ਵਰਗਾ ਸਾਕ ਨਾ ਕੋਈ ਟੁੱਟ ਕੇ ਨਾ ਬਹਿ ਜਾਈ ਵੀਰਨਾ' ਪਰ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅੰਨੀ ਦੌੜ ਤੇ ਸਵਾਰਥ ਨੇ ਇਸ ਪਾਕ-ਪਵਿੱਤਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਡੋਰ ਨੂੰ ਵੀ ਟੱਕ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸਵਾਰਥ ਕਾਰਨ ਹੀ ਬਚਪਨ ਦਾ ਪਿਆਰ ਪਲ ਵਿਚ ਖੇਰੂ-ਖੇਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਬਿਨਾਂ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। 20-25 ਸਾਲ ਤੱਕ ਹਰ ਕੰਮ ਵਿਚ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਜ਼ਰਾ ਜਿੰਨੀ ਗੱਲ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਗਲਤ ਫਹਿਮੀਆਂ ਕਾਰਨ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ

ਇੰਨੇ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇੰਨੀ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਵੀ ਪੰਸਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਜ਼ਮੀਨਾਂ-ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਪਿੱਛੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਵਿਚ ਫਿੱਕ ਪੈ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਭੈਣ ਆਪਣੇ ਵੀਰ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲੇ ਲਫਜ਼-ਲਫਜ਼ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੀ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਹਰ ਅਰਮਾਣ ਪੂਰੇ ਕਰਦੀ ਸੀ ਵੀਰ ਜੋ ਮੰਗੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਿਆ ਕੇ ਮੁਹਰੇ ਧਰਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਹਾਮੀ ਇਹ ਲੋਕ ਬੋਲੀ ਵੀ ਭਰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਵੀਰ ਮੰਗੇ ਪਾਣੀ ਸਈਓ, ਬੂਰੀ ਮੱਝ ਚੁਆਵਾਂ, ਜੇ ਵੀਰ ਮੰਗੇ ਰੋਟੀ ਅਤੀਓ, ਗਰੀ-ਛੁਹਾਰਾ ਖੁਆਵਾਂ।
ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਤਾਂ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਵੱਟ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵੀਰ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਨਹੀਂ ਫੜਾਉਂਦੀਆਂ। ਓਧਰ ਭਰਾ, ਭਰਾ ਵੀ ਪੈਸੇ ਪਿੱਛੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਢਹਿ-ਢਹਿ ਮਰਦੇ ਹਨ। ਪੈਸੇ ਪਿੱਛੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਤਾਂ ਆਮ ਹੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਇਸ ਅੰਨ੍ਹੀ ਦੌੜ ਨੇ ਤਾਂ ਮੋਹ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬੋਝੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਗਲਤ-ਮਲਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਕਰਨੇ, ਰਿਸ਼ਤੇ ਲਈ ਨਾ ਮੰਨਣ ਕਾਰਨ ਫਿਕ ਪੈ ਜਾਣਾ, ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੜੱਪ ਜਾਣੀ, ਕਰਜ਼ੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਭੇਜੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਨੇ ਮਗਰੋਂ ਇਧਰਲਿਆਂ ਦੀ ਸਾਰ ਨਾ ਲੈਣੀ ਆਦਿ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਅਸਲੀਅਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵੀ

ਬਣਨ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਮੋਹ ਪਿਆਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਕੱਚੀਆਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸੋਹਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੇ ਮਿਲਵਰਤਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਲਵਾਲੇ, ਕਦਰਦਾਨ, ਵਫ਼ਾਦਾਰ, ਪਿਆਰ ਤੇ ਅਪਨੋਪਣ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਮਰੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਬਣੇ ਹੋਏ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਪਣ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਤੇ ਦੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਹੀਂ ਰਹੀ।
ਬਸ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹਉਮੈ ਵਿਚ, ਆਪਣੇ ਹੀ ਸਵਾਰਥ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੀ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਧਰਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ। ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਇਸ ਮੋਹ ਭਰੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ...? ਬਸ! ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਭੈਣਾਂ-ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਸੁਮੱਤ ਬਖਸ਼ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਜਾਣ ਸਕੀਏ, ਗਲਤ-ਫਹਿਮੀਆਂ ਤੇ ਸਵਾਰਥ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਾ ਹੋਈਏ ਸਗੋਂ ਟੁੱਟ ਰਹੀਆਂ ਮੋਹ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰੀਏ ਤੇ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆਪਸੀ ਮਿਲਵਰਤ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਦੀਵੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਗਦੇ ਰਹਿਣ...।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਧਰਤੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ

ਧਰਤੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ, ਐਨਰਜੀ ਕੰਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ, ਬਿਜਲੀ-ਪਾਣੀ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੋਚਿਆ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ 'ਚ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਈਏ ਤਾਂ ਇਕ ਮਿੰਟ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦੇ ਕੇ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
* ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਬਾਲਟੀ ਭਰ ਕੇ ਨਹਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਛੋਟੇ ਸਾਵਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਚਲਾਓ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਚਤ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਬਿੱਲ ਵੀ ਘੱਟ ਆਵੇਗਾ।
ਘਰ 'ਚ ਏਅਰਕੰਡਿਸ਼ਨਿੰਗ ਜਾਂ ਹੀਟਿੰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਜਿਥੇ ਤੁਸੀਂ ਕੂਲਿੰਗ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਉਥੇ ਹਵਾ ਆਰ-ਪਾਰ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਬਚਤ ਹੋਵੇਗੀ।
* ਫਰਿਜ਼ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹੋ, ਸਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਫਰਿਜ਼ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ।
* ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਹੌਥ 'ਤੇ ਖਾਣਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਸਾਸਪੈਨ ਉਨਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇ ਜਿੰਨਾ

ਹੀਟਿੰਗ ਐਲੀਮੈਂਟ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੈਨ ਜਲਦੀ ਗਰਮ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਉਰਜਾ ਦੀ ਖਪਤ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗੀ।

* ਦੰਦਾਂ ਨੂੰ ਬਰੱਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸ਼ੇਵ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਟੂਟੀ ਨੂੰ ਫਾਲਤੂ 'ਚ ਖੁਲ੍ਹਾ ਨਾ ਛੱਡੋ। ਇਕ ਮਿੰਟ ਤਕ ਟੂਟੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਛੱਡਣ ਨਾਲ ਇਕ ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

* ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸਟੇਨਡ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਧੋ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਹੀ ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ ਜਾਂ ਵਾਸ਼ਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਅਬਿਲਿਟੀ

'ਤੇ ਸੈੱਟ ਕਰੋ। ਹੱਥ ਨਾਲ ਧੋਣਾ ਬਿਹਤਰ ਆਪਸ਼ਨ ਹੈ।
* ਘਰ 'ਚ ਐਨਰਜੀ ਐਫੀਸ਼ੈਂਟ ਲਾਈਟ ਬਲਬ ਲਗਾਓ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਰਜਾ ਦੀ ਬਚਤ ਦੇ ਨਾਲ ਬਿੱਲ ਵੀ 90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਘੱਟ ਆਵੇਗਾ।

* ਘੱਟ ਐਨਰਜੀ ਇੰਜੈਕਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਲੇਜ਼ਰ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਦੀ ਤੁਲਨਾ 'ਚ ਇਹ ਘੱਟ ਉਰਜਾ ਦੀ ਖਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।
* ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਫੁੱਲ ਸਾਈਜ਼ਡ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਇਸਦੀ ਬਜਾਏ ਲੈਪਟਾਪ ਜਾਂ ਅਲਟ੍ਰਾਬੁਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਉਰਜਾ ਖਪਤ ਨੂੰ ਅੱਧਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।
* ਘਰ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਸਮੇਂ ਲਾਈਟ, ਪੱਖਾ ਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੈਸਿਆਂ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਸੋਈ ਤੇ ਬਾਥਰੂਮ 'ਚ ਲੱਗੇ ਐਗਜ਼ਾਸਟ ਫੈਨ ਨੂੰ ਫਾਲਤੂ 'ਚ ਚੱਲਦਾ ਨਾ ਛੱਡੋ ਬਲਕਿ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹੀ ਵਰਤੋਂ।
* ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਲੈਪਟਾਪ, ਮੋਬਾਇਲ ਜਾਂ ਗੈਜ਼ੈਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸਕ੍ਰੀਨਸੇਵਰ ਮੋਡ 'ਤੇ ਰੱਖਣਾ ਜਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਪ ਦੀ ਸਾਕੇ 'ਚ ਲੱਗੇ ਚਾਰਜਰਜ਼ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਬਟਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ। ਇਸ ਨਾਲ ਐਨਰਜੀ ਬਚਣ 'ਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ।

ਗਰੈਂਡ ਕੈਨੀਅਨ (ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸੁਹੱਪਣ)

ਰਾਮ ਹਰਸ਼ਮਰਨ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ
510-355-2040
rshsingh2018@gmail.com

ਜਦੋਂ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਾਹ ਭਰ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ, ਬਈ ਤੁਸੀਂ ਜਾਓ, ਮੈਂ ਆਪੇ ਆ ਜਾਉਂ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਈ ਇਹ ਬੰਦਾ ਹੁਣ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਖਰਚਾਊ, ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਹੀ ਆਉ ਤੇ ਇਹਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਉ। ਮੈਂ ਤੇ ਮਨੀ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ, ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤਾ। ਮਿੱਤਰਾ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਹਨੂੰ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਲਿਜਾਣਾ ਪੈਣਾ। ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਲੱਗੀ? ਆਓ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰੀ ਵਿੱਥਿਆ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ 'ਗਰੈਂਡ ਕੈਨੀਅਨ' ਵੇਖਣ ਗਏ। ਆਓ ਚਲੋ ਮੇਰੇ ਨਾਲ।

ਚਾਰ-ਪੰਜ ਦਿਨ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 6-7 ਜਣਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਦਾ ਗਿੱਟਾ ਦੁਖਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਇਕ ਦੇ ਘਰੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਆ ਗਏ। ਇਕ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਸਾਹਬ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਤੇ ਅਸੀਂ ਚਾਰੇ ਦੋਸਤ, ਤਰਨਜੋਤ ਸਿੰਘ (ਮਨੀ), ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਹਰਕਮਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੈਂ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਹਾਮੀ ਭਰ ਗਏ, ਬਈ ਆਪਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਗਰੈਂਡ ਕੈਨੀਅਨ ਦੇਖਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਸਫ਼ਰ ਲੰਮਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਡਰ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਤੇ ਸਾਥੀ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ ਸੀ। ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਕੰਧ ਉੱਤੇ ਪਰਚੀ ਲਿਖ ਕੇ ਚਿਪਕਾ ਦਿੱਤੀ, ਬਈ ਇਸ ਸਾਲ ਗਰੈਂਡ ਕੈਨੀਅਨ ਵੇਖਣ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਤਾਰੀਖ ਮਿੱਥ ਲਈ ਗਈ ਤੇ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਰੋਡ ਟਰਿੱਪ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਮਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ ਦਾ ਬੜਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਹੈ, ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਨਕਸ਼ੇ ਫੜਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਕੱਲੀ-ਇਕੱਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ, ਕਿੱਥੋਂ ਕਿਹੜੀ ਸੜਕ ਲੈਣੀ, ਰਾਤ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿਣਾ, ਵਾਪਸੀ ਕਿੱਧਰ ਦੀ ਕਰਨੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਉਸ

ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਰ ਇਕ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਹਰ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਉਪਰ ਰੋਡ 66 ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਇਸੇ ਰੋਡ ਉਪਰ ਵੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਰੋਡ 66 ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਤੇ ਲੰਮਾ ਰੋਡ ਸੀ; ਜਿਹੜਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਤੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਪੀਜ਼ਾ ਖਾਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਇਕ ਦੁਕਾਨ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ। 8.30 ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਗੋਰੀ 'ਬ੍ਰਿਟਨੀ' ਨੇ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਟੇਬਲ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਪੀਜ਼ਾ ਆਇਆ ਤੇ ਪੀਜ਼ਾ ਖਾਧਾ। ਪਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਇੰਨਾ ਸੁਆਦ। ਦਰਅਸਲ ਉਹ ਪੁਰਾਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੱਕੜ ਦੀ ਅੱਗ ਨਾਲ, ਲੱਕੜ ਦੀ ਟਰੇਅ ਤੇ ਪੀਜ਼ਾ ਪਕਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਜੀ ਕਰੀ ਜਾਵੇ ਹੋਰ ਖਾਈਏ ਪਰ ਲੰਮੀ ਲਾਈਨ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਨਹੀਂ ਚਲਦੇ ਹਾਂ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਕਰਕੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਪਰ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਸੱਚੀ ਵੇਖਣਯੋਗ ਹੈ। ਸਾਂਤੀ, ਸਰਬ, ਖੁਸ਼ਦਿਲੀ ਲੋਕ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਹਨ।

ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਉੱਠ ਕੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਹੀ ਬਰੇਕਫਾਸਟ ਕੀਤਾ ਤੇ 'ਗਰੈਂਡ ਕੈਨੀਅਨ' ਸਾਊਥ ਰਿਮ ਵੇਖਣ ਚੱਲ ਪਏ। ਗਰੈਂਡ ਕੈਨੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ ਤਕਰੀਬਨ 277 ਮੀਲ (446 ਕਿਲੋਮੀਟਰ) ਲੰਮਾ ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 18 ਮੀਲ ਚੌੜਾ (29 ਕਿਲੋਮੀਟਰ) ਹੈ। ਇਸਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਇਕ ਮੀਲ ਹੈ। ਡੂੰਘਾਈ ਤੇ ਕੋਲੋਰਾਡੋ ਦਰਿਆ ਵੱਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਹੂਵਰ ਡੈਮ ਦੀ ਨਈ ਵਿਚ ਜਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਤਿੰਨ ਰਿਮ ਹਨ, ਸਾਊਥ, ਨੌਰਥ ਤੇ ਵੈਸਟ। ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਤੇਲ-ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ, 100 ਕੁ ਮੀਲ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਜਲਦੀ ਤਹਿ ਹੋ ਗਿਆ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ ਦੇ ਗੇਟ

ਕਰਦਿਆਂ-ਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਤਹਿ ਹੋ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਕੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਦੇਵਤਿਆਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ? ਜਿਵੇਂ ਮਾਨਸ, ਵਿਸ਼ਨੂ, ਸ਼ਿਵਾ ਪਰ ਅਮਰੀਕਨ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਥੈਰ ਬਰਾਈਟ ਏਂਜਲ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਗਾਰਡਨ ਨਾਮੀ ਥਾਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਤੱਕ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਉਥੋਂ ਵਾਪਸੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਹਾਲੇ ਦਸ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਹੀ ਹੋਏ ਸੀ, ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਨ ਨੂੰ, ਸਾਡੇ ਇੰਜਣ ਦੇ ਸਪੋਅਰ ਪਾਰਟਸ ਖੁੱਲ੍ਹਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ, ਸਾਹ ਨਾਲ ਸਾਹ ਨਾ ਰਲੇ। ਪਿਸਟਨ ਗਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜੇ ਨਾ ਰੁਕੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਮੀਜ਼ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਯਾਰ ਭੱਜੋ-ਭੱਜੋ ਬਹੁਤਾ ਥੱਲੇ ਆ ਗਏ, ਹੁਣ ਉਪਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਹੀ ਪਹੁੰਚਾਂਗੇ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਨਾਲ ਤੁਰਦੇ ਗਏ, ਮੀਲ ਕੁ ਕੱਢ ਲਿਆ। ਸਾਡਾ ਇਕ ਸਾਥੀ ਹਰਕਮਲ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, ਔਖਾ ਯਾਰ, ਬਹੁਤ ਪੈਂਡਾ, ਤੁਸੀਂ ਜਾਓ। ਮੈਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਰਾਂ ਕੁ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਘਰ ਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹਦੇ ਲਈ ਥੋੜ੍ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਬਣ ਗਈ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਾਹ ਲੈਂਦਿਆਂ ਦੇ ਮੀਲ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਗਿਅਰ ਨਿਊਟਰਲ ਕਰਕੇ 'ਹੈਂਡ ਬਰੇਕ' ਖਿੱਚ ਦਿੱਤੀ। ਕਹਿੰਦਾ ਬੱਸ ਹੁਣ ਨੀ, ਤੁਸੀਂ ਜਾਓ ਮੈਂ ਆਪੇ ਆ ਜਾਉਂ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਇਹ ਹੁਣ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਸੱਦੂ, ਉਪਰੋਂ ਬਿਲ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪੈਣਾ। ਅਸੀਂ ਚੰਗਾ 'ਪੰਪ' ਦਿੱਤਾ, ਥੈਰ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੱਸ ਸਾਡੀ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਲੱਗਦਾ

ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਇੰਝ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਮੋਤੀਆਂ ਦਾ ਦਾਲ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਉਪਰ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਐਰੀਜ਼ੋਨਾ ਵਿਚ ਵੱਸੋਂ ਘੱਟ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਅਸਮਾਨ ਸਾਫ਼ ਸੀ। ਕੱਲਾ-ਕੱਲਾ ਤਾਰਾ ਦਿਸਦਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਦਸ ਕੁ ਮਿੰਟ ਕੁਦਰਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਆਣ ਬਰੇਕਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਥੱਕੇ ਟੁੱਟੇ ਦੇ ਚੁੱਭੀਆਂ ਸਵੀਮਿੰਗ ਪੂਲ ਵਿਚ ਮਾਰ ਕੇ ਸੌਂ ਗਏ। ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਉੱਠ ਕੇ ਨਾਸ਼ਤਾ ਕੀਤਾ, ਬੀਬੀ ਨੇ ਵੈਫਲਸ ਬੜੇ ਤਾਜ਼ੇ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਖੁਆਏ। ਕੋਫੀ ਦੇ ਕੱਪ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਯਾਨਿ ਕਿ ਗਰੈਂਡ ਕੈਨੀਅਨ ਵੈਸਟ ਵੇਖਣ ਚੱਲ ਪਏ। ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਤੁਸੀਂ ਉਥੋਂ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦਾ ਗੇਤਾ ਵੀ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਜੋ ਕਿ ਚਾਲੀ ਕੁ ਮਿੰਟ ਦਾ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਸੌ ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ। ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਟਿਕਟਾਂ ਲਈਆਂ 60 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਐਂਟਰੀ ਇਕ ਸੀਜ਼ੇ ਦੀ ਬਣੀ ਪਗਡੰਡੀ ਉੱਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਡੂੰਘੀ ਖੱਡ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸਕਾਈਵਾਕ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਟਿਕਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਫਿਰ ਉਥੋਂ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਤਕਰੀਬਨ 10 ਕੁ ਮਿੰਟ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਹ ਸਕਾਈਵਾਕ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਦੁਨੀਆਂ

ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਜਾ ਆਇਆ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਕੁਝ ਤੋਂ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਚਾਂਦੀ ਬਣ ਗਈ, ਬਣਿਆ-ਬਣਾਇਆ ਨਕਸ਼ਾ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੀ। ਸੁੱਕਰਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਮਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਟਰੱਕ ਦੀ ਸੈਲਫ ਮਾਰੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਨੂੰ ਚੁੱਕਦਾ ਹੋਇਆ ਪੰਜ ਕੁ ਵਜੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਜੋ ਨਿੱਕ-ਸੁੱਕ ਖਾਣ ਲਈ ਲਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਸਾਰਾ 'ਪਿੱਕੇ' ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ ਉੱਤੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਚਾਲੀ ਕੁ ਮਿੰਟ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਹਰਕਮਲ ਨੂੰ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ 205 ਫਰੀਵੇਅ ਲੈ ਲਿਆ। ਸੈਨਹੋਜ਼ੇ ਤੋਂ ਟਰੇਸੀ ਤੇ ਟਰੇਸੀ ਤੋਂ ਬੇਕਰਸਫੀਲਡ ਸੜਕ ਘਿਉ ਵਰਗੀ, ਗੱਡੀ ਤਿਲਕਦੀ ਜਾਵੇ। ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਗੈਸ (ਪੈਟਰੋਲ) ਪੁਆ, ਕੋਫੀ ਲੈ, ਦਸ ਕੁ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬੇਕਰਸਫੀਲਡ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਵਿੱਡ ਵਿਚ ਨੱਚਦਿਆਂ ਚੁਹਿਆਂ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ, ਪਤੰਦਰੇ ਖੁਆ ਦਓ ਕੁਝ। ਅਸੀਂ ਕੈਲੀ ਤੰਦੂਰੀ ਗਰਿੱਲ ਬੇਕਰਸਫੀਲਡ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੇ ਬਰੇਕਾਂ ਮਾਰ ਲਈਆਂ। ਇਕ ਬੀਬੀ ਨੇ ਸੋਹਣਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਚਨ ਵਿਚ ਇਕ ਮੈਕਸੀਕਨ ਬੀਬੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੜਕਦੇ ਨਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ। ਖਾਣਾ ਸੱਚੀ ਬਹੁਤ ਸੁਆਦ ਸੀ। ਜਲਦੀ ਉਥੋਂ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਤਕਰੀਬਨ 300 ਮੀਲਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਅਸੀਂ ਸਾਢੇ ਕੁ ਦਸ ਵਜੇ ਤੱਕ ਨਿਬੇੜ ਲਿਆ ਸੀ। ਸਟੇਰਿੰਗ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਰੋਡ ਟਰਿੱਪ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਬਕਾਨ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੇਕਰਸਫੀਲਡ ਨਿਕਲਦਿਆਂ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਖੇਤ ਤੇ ਬੰਜਰ ਜਮੀਨ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਬਾਰਸਟੇਅ ਪਹੁੰਚਣ ਤੱਕ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਈ ਅਮਰੀਕਾ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਹੈ। ਸਭ ਖਾਲੀ ਥਾਂ, ਬੂਟੇ, ਪਹਾੜ। ਫਿਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵੀਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਸਾਡੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਟਿੱਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਬਾਦ ਬਣਾ ਦੇਣਾ ਸੀ।

ਕਿੰਗਮੇਨ ਸ਼ਹਿਰ ਲੰਘਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਰੁਕ ਕੇ ਖਾਣਾ ਖਾਧਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਹੁੰਦਿਆਂ-ਹੁੰਦਿਆਂ 6 ਕੁ ਵਜੇ 'ਵਿਲੀਅਮ' ਸ਼ਹਿਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਰਾਤ ਇੱਥੇ ਹੀ ਰੁਕਣਾ ਸੀ। ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਨਹਾ-ਧੋ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੁਝ ਖਾਣ ਨੂੰ ਨਿਕਲੇ। ਸ਼ਹਿਰ ਇੰਨਾ ਸ਼ਾਂਤ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕ ਤਾਂ ਚੱਲ

ਦੀ ਐਂਟਰੀ ਫੀਸ 36 ਡਾਲਰ ਸੀ। ਕਾਰ ਪਾਰਕ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕੰਧ ਦੇ ਕੋਲ ਗਏ ਤਾਂ ਅੱਖਾਂ ਟੱਡੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਇੰਨਾ ਵਿਸ਼ਾਲ, ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ, ਡੂੰਘਾ, ਲਾਲ ਰੰਗ। ਇਕੋ ਸ਼ਬਦ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲਿਆ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ'। ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਵੇਖਣ ਤੇ ਇੰਝ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਰੱਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਟੋਆ ਪੁੱਟਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਕਦੀ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਗਰੈਂਡ ਕੈਨੀਅਨ ਬਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਹੈ। ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੇ ਦਰਿਆ ਵੱਗਣ ਕਰਕੇ, ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਸੀ, ਇੱਕਦਮ ਹਲਚਲ ਹੋਈ, ਸਾਰਾ ਵਹਿਣ ਤੁਰ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਧਰਤੀ ਥੱਲੇ ਨੂੰ ਧਸ ਗਈ। ਇਹ ਤਾਂ ਰੱਬ ਹੀ ਜਾਣੇ ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੋਣਾ, ਧਰਤੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹਿੱਲੀ ਹੋਉ। ਥੈਰ, ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਬਈ ਹਾਈਕਿੰਗ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਕੇ ਆਉਣੀ ਹੈ ਗਰੈਂਡ ਕੈਨੀਅਨ ਦੇ ਵਿਚ। ਬੂਟ ਕਸ ਕੇ ਉਥੋਂ ਦਸ ਕੁ ਮਿੰਟ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਉਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਕੋਫੀ ਤੇ ਕੁਝ ਖਾਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਇਕ ਟਰੇਲ (ਪਗਡੰਡੀ) ਲੱਭ ਲਈ 'ਬ੍ਰਾਈਟ ਏਂਜਲ'। ਉਥੇ ਇਕ ਬੀਬੀ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਰਸਤਾ ਪੁੱਛਿਆ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, ਰਸਤਾ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੈ ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਸਮਾਨ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਤੁਸੀਂ ਥੱਲੇ ਤੱਕ ਜਾਓਗੇ। ਸਾਰੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸੀ। ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਉਹ ਇੰਨਾ ਡੂੰਘਾ ਸੀ, ਭਈ ਇਕ ਦਿਨ ਥੱਲੇ ਦਰਿਆ ਤੱਕ ਜਾਣ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਨੂੰ। ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਲੋਕ ਥੱਲੇ ਤੱਕ ਜਾਂਦੇ ਸੀ, ਪੂਰੇ ਸਾਜੇ-ਸਮਾਨ ਨਾਲ ਜਾਂਦੇ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਦਿਨੇ ਗਰਮੀ 48 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਠੰਡ ਇਕ ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਉਹ ਠੰਡ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆ ਪਾਉਂਦੇ ਤੇ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ 12 ਵਜੇ ਤੱਕ ਥੱਲੇ ਨੂੰ ਉਤਰਾਂਗੇ ਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵੀ ਜਾ ਹੋਇਆ, ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਦੁੱਗਣਾ ਲੱਗਣਾ ਸੀ। ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਛਾਲ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਭੱਜੇ ਗਏ ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਅਜੀਬ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵੇਖੀ ਗਏ। ਦਸ ਮੰਜਲਾਂ ਸਿੱਧਾ ਪੱਥਰ ਖੜ੍ਹਾ, ਕਦੀ ਲਾਲ ਮਿੱਟੀ, ਕਦੀ ਕਾਲੇ ਪੱਥਰ,

ਲੇਖਕ ਰਾਮ ਸਿਮਰਨ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਤਰਨਜੋਤ ਸਿੰਘ (ਮਨੀ), ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਹਰਕਮਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ

ਸੀ ਪੰਗਾ ਵੱਡਾ ਲੈ ਲਿਆ ਪਰ ਉਥੇ ਕਈ ਹੋਰ ਗੋਡੇ ਫੜ-ਫੜ ਕੇ ਉਪਰ ਆ ਰਹੇ ਸੀ। ਚਲੋ ਜੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਪਰ ਆ ਗਏ ਤੇ ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਇਹ ਹਾਈਕਿੰਗ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣ ਗਈ। ਉਪਰ ਆ ਕੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪਲ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕੇ ਅਪਣੱਤ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾਇਆ ਹੋਵੇ, ਪਲ ਦੇ ਪਲ।

ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਡੈਸਰਟ ਵਿਉ ਪੁਆਇੰਟ ਵੇਖਣ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਹ ਰੋਡ 40 ਕੁ ਮੀਲ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਤੁਸੀਂ ਰੁਕ-ਰੁਕ ਕੇ ਵੱਖਰੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਹਰ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਪਹਾੜੀ, ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਵਾਚ ਟਾਵਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਉਥੇ ਇਸਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਪਾਸਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਥੈਰ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਥੱਕ ਗਏ। ਭੁੱਖ ਪੂਰੀ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਪਰ ਖਾਣ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਜਾਂਦੀ ਵਾਰ ਤੇਲ ਪੁਆਇਆ ਸੀ। ਇਕ ਮੈਕਸੀਕਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ 'ਪਲਾਜ਼ਾ ਬੋਨੀਤਾ' 'ਤੇ ਆਣ ਬੈਠੇ, ਬਹੁਤ ਸੁਆਦਲਾ ਖਾਣਾ ਸੀ, ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਪੂਰਾ ਖਚਾਖਚ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਰੱਜ ਕੇ ਖਾਣਾ ਖਾਧਾ, ਤਕਰੀਬਨ 5 ਕੁ ਵੱਜ ਗਏ ਸੀ। ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਨਾਮ 'ਟੈਸਾਨ' ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਅਗਲੀ ਰਾਤ ਕਿੰਗਮੇਨ 150 ਮੀਲ ਦੂਰ ਸੀ, ਉਥੇ ਰੁਕਣਾ ਸੀ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦਿਆਂ ਮਨੀ ਨੇ ਗੱਡੀ ਫਰੀਵੇਅ ਤੋਂ ਇਕ ਐਗਜ਼ਿਟ ਤੇ ਲੈ ਲਈ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਬਾਹਰ ਆਓ, ਇਕ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵਿਖਾਵਾਂ। ਗੱਡੀ ਦੀਆਂ ਲਾਈਟਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰਾ। ਜਦੋਂ ਅਸਮਾਨ

ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਛੋਟੀਆਂ ਹੀ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਦੁਬਈ ਵਾਲੀ ਬੁਰਜ ਖਲੀਫਾ ਹੀ ਹੋਵੇ।

ਸਕਾਈਵਾਕ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਇਕ ਲਾਕਰ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਫੋਨ, ਪਰਸ, ਚਾਬੀਆਂ, ਕੁਝ ਵੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾ ਸਕਦੇ। ਉਥੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਤੁਹਾਡੀ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਕਰਕੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦੇ ਕਰਕੇ। ਪਰ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਦੋ ਜਗ੍ਹਾ ਤੁਸੀਂ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਵਾਪਸ ਬੱਸ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪੁਆਇੰਟ ਪੰਜ ਕੁ ਮਿੰਟ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਤੁਰ ਕੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਉਥੇ ਪੂਰਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ, ਪੂਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੀ। ਡੂੰਘਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਗਰੈਂਡ ਕੈਨੀਅਨ ਬਿਲਕੁਲ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸੁਹੱਪਣ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਗਰਮੀ ਵੱਸ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਭੁੱਖ ਨੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਲਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਾਣੀ, ਸੋਡਾ, ਚਿਪਸ, ਫਰੂਟ ਨਾਲ ਸੀ। ਪਰ ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਹੀ ਭਾਈ। ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਹੂਵਰ ਡੈਮ ਜੋ ਕਿ ਨਵੇਂਡਾ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਦੇਖਣ ਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਗਰੈਂਡ ਕੈਨੀਅਨ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸੀ ਪਰ ਹਰ ਇਕ ਨਵੀਂ ਜਗ੍ਹਾ, ਨਵਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਵਾਪਸੀ ਤੇ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਹੋਰ ਰੁਕਣਾ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

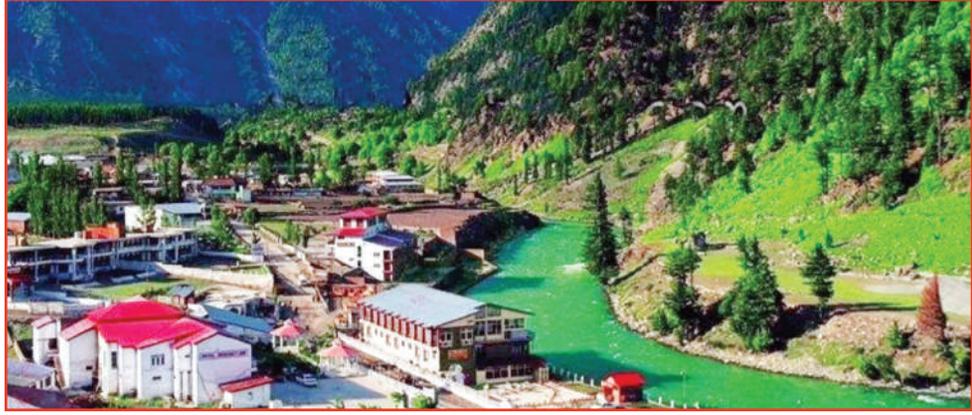
ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੀ ਦਸਤਕ- ਨਰਕ ਬਣਿਆ ਸਵਰਗ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਉੱਤੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਇਕ ਬੇਹੱਦ ਸੁੰਦਰ ਘਾਟੀ ਘੁੰਗ ਵੱਸਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਵਾਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਓਰਕਜ਼ਈ ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹਰੀ ਭਰੀ ਵਾਦੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਫਿਰੋਜ਼ਪੋਲ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਇੱਥੇ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆ ਕੇ ਵੱਸੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉੱਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਲਾਇਨ ਕਰਕੇ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਵੱਸ ਗਏ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ

ਵੱਸ ਗਏ। ਪਖਤੂਨ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਸੰਦ ਇਹ ਲੋਕੀ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤੀ ਵੀ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਹਨ, ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਮੁਤਾਬਕ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਵੱਸੇ, ਅਫੀਮ ਆਦਿ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇੱਥੇ ਸਿੱਖ ਬਹੁਤੇ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਪਰ ਵਪਾਰਕ ਪੱਖੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹਨ।
2001 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਅੱਤਵਾਦੀ

ਗਏ, ਸਕੂਲ ਢਾਹੇ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਹਿਸ਼ਤ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਇੱਥੇ ਸ਼ਰੀਅਤ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪਖਤੂਨ ਲੋਕ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਅੱਜ ਵੀ ਖਿਲਾਫ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਉਨੇ ਹੀ ਨਰਾਜ਼ ਹਨ, ਜਿੰਨੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਕਲੀਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਬਰੀ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਈ ਪਖਤੂਨ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਉਠਾਈ, ਜਿਹਨਾਂ

ਕਾਰਨ ਇੱਥੋਂ 5 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਪਲਾਇਨ ਕਰ ਗਏ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਤਾਂ ਸਵਾਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਰਾਹਤ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਆਸਰਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ।
ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਨਿੰਦਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰੇ। ਆਖਿਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਭੇਜ

ਆਬਾਦੀ ਹੈ। ਬੇਹੱਦ ਖੂਬਸੂਰਤ ਇਲਾਕਾ, ਨਦੀਆਂ, ਝਰਨੇ, ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹਰਿਆਲੀ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਿਤ ਇਲਾਕਾ ਐਲਾਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫੈਡਰਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ।
ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਬਾਇਲੀ ਲੋਕੀ ਵੱਸਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਖਤੂਨ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਖਤੂਨ ਸੂਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਮੁਸਲਿਮ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਸੂਰੂ ਤੋਂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੈਦਾਨੀ ਅਰਬ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਦਭਾਵਨਾ ਕਾਰਨ ਖਦੇਤਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਹੜੇ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ

ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਿਚ ਬੰਬਾਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸ਼ਾਂਤ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਇਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਹ ਸੀਮਤ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸਨ ਅਤੇ ਆਮ ਜਨ-ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਖਲ ਨਾ ਮਾਤਰ ਸੀ।
ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਖਦੇਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਦੁਰਗਮ ਖੇਤਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਤਾਲਿਬਾਨ ਇਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆ ਵਤਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਇੱਥੇ ਲੁਕ ਕੇ ਰਿਹਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਅੱਜ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਏਜੰਡਾ ਇੱਥੇ ਬੋਧ ਦਿੱਤਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਚਲਦੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਬੰਦ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਜਿਹੜੇ ਸਕੂਲ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ

ਨੂੰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਦਬਾਅ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।
ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਸ਼ਰੀਅਤ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਟਾਂਵੇ-ਟੱਲੇ ਵੱਸਦੇ ਗੈਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ, ਇਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਭਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕਲਿਆਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਈ ਦਿਨ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਉੱਤੇ ਛੱਡਿਆ ਕਿ ਉਹ ਜਜ਼ੀਆ ਇਕੱਠਾ ਕਰੇ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ 20 ਕਰੋੜ ਜਜ਼ੀਆ ਮੰਗਿਆ ਪਰ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਗੱਲ 1 ਕਰੋੜ 20 ਲੱਖ ਉੱਤੇ ਨਿੱਬੜੀ। ਇਹ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਢਾਅ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ

ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਥੇ ਲਹੂ ਵੀਟਵੀਂ ਲੜਾਈ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 5 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਕੈਂਡਰ ਵੀ ਇੱਥੇ ਹੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਇੱਥੇ ਸਥਿਤ ਮੁਸਲਿਮ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਉਧਾਲ ਕੇ ਜਬਰੀ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਏ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵਾਦੀ ਜੰਗ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੇ 5 ਲੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਲਾਇਨ ਕਰ ਜਾਣ ਦੇ ਸੰਕੇ ਬਣ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ 3 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕੀ ਪਲਾਇਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਉਜਾੜਾ ਸਹਿਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਵਾਤ ਦਾ ਸਵਰਗ ਅੱਜ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਕਾਰਾਪਣ ਉੱਤੇ ਰੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਵਾਰਥੀ ਨੀਤੀਆਂ ਵੱਸ ਇਸ ਸਵਰਗ ਨੂੰ ਨਰਕ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਗਰੈਂਡ ਕੈਨੀਅਨ (ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸੁਹੱਪਣ)

(ਪੰਨਾ 16 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਆਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਤੁਰ ਪਏ। ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਇਕ ਵੀ ਕਸਬਾ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੱਸ ਬੀਆਬਾਨ, ਰੇਤ, ਗਰਮੀ ਤੇ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੁੱਖ ਜੋ ਕਿ ਕੱਦ ਵਿਚ ਮਸਾਂ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਫੁੱਟ ਦਾ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਰੁੱਖ (ਜੋਸ਼ਿਆ) ਇਕ ਇੰਚ, ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਸਹਿਰਨ ਵੀ ਵਿਚੇ ਤੁਰੀ ਫਿਰੀ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪਾਣੀ ਕਿੱਥੋਂ ਪੀਂਦੇ ਹੋਣਗੇ ਰੱਬ ਜਾਣੇ। ਵੀਹ ਕੁ ਮੀਲ ਵਾਪਸੀ ਤੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਇਕ ਘਰ ਵਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਥੇ ਕੁਝ ਕੈਂਬੋ ਨੀ ਵੀ ਸੀ, ਘੋੜੇ ਵੀ, ਟਰੈਕਟਰ ਵੀ। ਬੋਰਡ ਲੱਗਾ ਸੀ 'ਇਸਦੇ ਬਾਅਦ ਠੰਢੀ ਬੀਅਰ 50 ਮੀਲ 'ਤੇ ਹੈ। ਬੀਅਰ ਤਾਂ ਪੀਣੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਖਾਣੇ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਗਏ। ਗੱਡੀ ਮੋੜ ਲਈ, ਘਰਨੁਮਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸੀ, ਅੰਦਰ ਵੜੋ ਤਾਂ ਇਕ ਗੋਰਾ ਵੱਡੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਵਾਲਾ, ਹੱਥ ਵਿਚ ਗਿਟਾਰ ਤੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਯੰਤਰ, ਜਿਵੇਂ ਛੋਟਾ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਜੋ ਕਿ ਬੁੱਲ੍ਹ ਨਾਲ ਲਗਾ ਕੇ ਵੱਜਦਾ ਹੋਵੇ। ਬੜੀ ਸੋਹਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਲੰਬੇ ਟੇਬਲ ਤੇ 10 ਲੋਕ ਬੈਠੇ ਖਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਟੇਬਲ ਤੇ ਚਾਰ ਲੋਕ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਪਏ ਇਕ ਖਾਲੀ ਟੇਬਲ ਤੇ ਬੈਠਣ ਦਾ, ਮਾਹੌਲ ਇੰਨਾ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਰਤਾ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਘਰ ਹੈ ਜਾਂ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੌ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਗੋਰਾ ਬੈਂਕ ਲੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਥੇ ਖਾਲੀ ਪਈ ਥਾਂ 'ਤੇ ਆਣ ਵੱਸਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਦੋਂ ਬੈਂਕ ਲੁੱਟਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਿੱਧੀ ਮੌਤ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ 'ਰੈਚ' ਬਣਾ ਲਿਆ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੋਰੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਖਰੀਦ ਲਿਆ ਤੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇੱਥੇ ਹੀ ਵੱਸਿਆ। ਉਸਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਨੇ ਸਾਡਾ ਆਰਡਰ ਲਿਆ। ਖਾਣਾ ਇੰਨਾ ਸੁਆਦ ਸੀ ਕਿ ਪਲੇਟਾਂ ਚੱਟਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਫਿਰ ਗੋਰਾ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਗਾਉਣ ਲੱਗਾ ਤੇ ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਮ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ। ਉਸਨੇ ਝਟਪਟ ਦਸ ਕੁ ਸੱਤਰਾਂ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਤੋਹਫਾ ਸੀ।

ਆਣ ਡਿੱਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਡਾਇਨਾਸੌਰ ਮਰ ਗਏ ਸੀ, ਇਹ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਉਸ ਟੋਏ ਵੱਲ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਗਤੀ ਨਾਲ ਵੱਗਿਆ ਕਿ ਸਣੇ ਪੱਥਰ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਧੂਹ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਇਸਦਾ ਸਬੂਤ ਉਹਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਥੇ ਪਾਣੀ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਖੋਲ ਲੱਭਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਸਿੱਪੀਆਂ ਆਦਿ। ਅਸੀਂ ਉਸਤੋਂ ਵਿਦਾ ਲਈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਜਾਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਹੁਵਰ ਡੈਮ ਬੱਲੇ ਤੋਂ ਉਪਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਤਾਂ 30 ਕੁ ਮੀਲ ਤੇ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ 'ਵਿਲੋ ਬੀਚ' ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਉਥੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਹੁਵਰ ਡੈਮ ਦੇ ਉਪਰ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ, ਉਥੋਂ ਸਾਨੂੰ ਬੋਟ (ਬੋਤੀ) ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਲੈ ਕੇ 28 ਮੀਲ ਦਾ ਸਫਰ 'ਕੋਲੋਰਾਡੋ' ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਦੀ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਹੁਵਰ ਡੈਮ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਪਰ ਵਿਲੋ ਬੀਚ ਵਧੀਆ ਜਗ੍ਹਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੋਤੀ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਉਤਾਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਜਗ੍ਹਾ ਇਕ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਬਿਤਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਗੱਡੀ ਫੜੀ ਤੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹੋ ਤੁਰੇ। 40-45 ਮਿੰਟ ਦੇ ਸਫਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੈਮ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇਹ ਇਕ ਅਦਭੁਤ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਚੀਜ਼ ਬੰਦੇ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਕੋਲੋਰਾਡੋ ਦਰਿਆ ਦੇ ਉੱਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਨਵੇਂ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਐਰੀਜ਼ੋਨਾ ਹੈ। 1931 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1936 ਤੱਕ ਇਸਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਹੋਇਆ। ਸਤੰਬਰ 30, 1935 ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰੂਜ਼ਵੈਲਟ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਵਕਤ 49 ਮਿਲੀਅਨ (ਅੱਜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 675 ਮਿਲੀਅਨ) ਖਰਚਾ ਆਇਆ ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 100 ਬੰਦੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣਿਆਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਹੋ ਗਏ। 726 ਫੁੱਟ ਉੱਚਾ, 1 ਹਜ਼ਾਰ 244 ਫੁੱਟ ਲੰਮਾ, 45 ਫੁੱਟ ਚੌੜਾ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਮੀਡ ਝੀਲ ਵਿਚ 10 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਗੈਲਨ ਪਾਣੀ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਨੈਕਟੀਕਟ ਸਟੇਟ ਵਿਚ 10 ਫੁੱਟ ਪਾਣੀ ਸਮਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਸ ਡੈਮ ਤੇ ਲੋਕ ਦਾ।
ਵਿਜ਼ਟਰ ਸੈਂਟਰ ਬੰਦ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵਧੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਸ ਬਾਬਤ ਮਿਲ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਹੁਵਰ ਡੈਮ ਵਾਲਾ ਪੁਲ ਤੁਰ ਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਖਿਆ, ਫਿਰ ਬੋਤੀ ਦੁਰ ਕਾਰ ਚਲਾ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਫਰੀਵੇਅ ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਉੱਤੇ ਇਸਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਾਕਮਾਲ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਇਸਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਲਾਸ

ਏਂਜਲਸ ਤੇ ਲਾਸ ਵੇਗਾਸ ਦੇਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਹਰ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਜਿਹੜੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਇਹ ਹੁਵਰ ਡੈਮ ਹੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਹਰ ਨਿੱਕੀ ਤੋਂ ਨਿੱਕੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਚਿੰਨ੍ਹ ਜਾਂ ਪੱਥਰਾਂ ਤੇ ਉਕਰ ਕੇ। ਪਰ ਉਥੇ ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਪੱਥਰ ਵੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਉਪਰ ਇਕ 'ਕੁੱਤੇ' ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੀ। ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਰੋਜ਼ ਉਥੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਲਿਫਟ ਵਿਚ ਉਪਰ-ਬੱਲੇ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਆਪਣਾ ਲੰਚ ਬਾਕਸ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉ ਸੀ ਤੇ ਨਿੱਕੇ ਮੋਟੇ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਪੇਪਰ ਇੰਧਰ-ਉਧਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣੇ। ਇਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਉਸਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਉਥੇ ਇਕ ਪੱਥਰ ਤੇ ਫੋਟੋ ਲਗਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਡੈਮ ਦਾ ਖਰਚਾ ਇਹ ਆਪੇ ਹੀ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਿਜਲੀ ਵੇਚ ਕੇ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇੱਥੇ ਘੁੰਮਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ। ਸਕਿਊਰਟੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੁਲ ਦੇ ਉਪਰ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਚਾਰ ਵੱਡੇ ਬੰਮ ਬਿਲਕੁਲ ਕੰਧ ਦੇ ਮੁਹਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੁਆਲੇ ਜਾਲੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਬੱਲੇ ਟਰਬਾਈਨਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਪਾਣੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਡੈਮ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਨਹਿਰਾਂ ਸੁਰੰਗ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਪਾਣੀ ਬੱਲੇ ਸੁੱਟਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਡੈਮ ਵਿਚ ਸਿੱਧਾ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਤੇ ਇਕ ਪੱਕਾ ਬੰਨ੍ਹ ਮਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਚੀਜ਼ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।
ਸਾਨੂੰ ਹਨੇਰਾ ਉਥੇ ਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਭੁੱਖ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਮੱਚੇ ਪਏ ਸੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸਫਰ ਵਿਚ ਭੁੱਖ ਬਹੁਤ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਦਸ ਕੁ ਮੀਲ ਤੇ 'ਤਾਜ਼ ਮਹਿਲ' ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸੀ। ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਜਾਂਦਿਆਂ ਲੱਸੀ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਮੰਗ ਲਿਆ, ਚਾਰ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਸੀ ਦਹੀਂ-ਲੱਸੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖਿਆ। ਖਾਣਾ ਸੁਆਦ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਖਾਣਾ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਬਿਲ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਮੈਕਸੀਕਨ ਬੀਬੀ ਜਿਹੜੀ ਸਾਹਮਣੇ ਟੇਬਲ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਸੀ, ਉੱਠ ਕੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਗਈ ਤੇ ਕਹਿੰਦੀ, ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਵਧੀਆ ਲੱਗੀ, ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਇਕ ਸਬਜ਼ੀ, ਦਾਲ ਵੰਡ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਹੋ, ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਟੇਸਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਖਰਚਾ ਵੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸੋਚਿਆ ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸੱਚ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ 'ਵੰਡ ਖਾਓ ਖੰਡ ਖਾਓ, ਕੱਲੇ ਖਾਓ।

ਬਾਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਸਿਆਣੇ, ਬੀਬੀ ਸਾਡੀ ਸਿਫਤ ਵੀ ਕਰ ਗਈ ਤੇ ਸਾਡਾ ਇਕ ਗੁਣ ਨਾਲ ਲੈ ਗਈ। ਰਾਤ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਬੱਕੇ ਵੀ ਪਏ ਸੀ, ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਦਾ ਸਫਰ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਬੋੜੀ ਕਦਮ ਤਾਲ ਕਰਕੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਹੋਟਲ ਦੀ ਅੱਠਵੀਂ ਮੰਜਿਲ ਤੇ ਕਮਰਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਤੇ ਕਮਰਾ ਬਾਹਲਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸੀ ਤੇ ਪਰਦੇ ਵੀ ਆਪੇ ਹੀ ਪਾਸੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਗਮਗ ਕਰਦਾ ਸ਼ਹਿਰ। ਕੰਬਲ ਤਾਨਣ ਨਾਲ ਹੀ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ। ਸਵੇਰੇ ਉੱਠਣ ਸਾਰ ਭੱਜਲੋ-ਭੱਜਲੋ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਅੱਧੇ ਕੁ ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਗੱਡੀ ਤੁਰ ਲਈ। ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਫਰੀਵੇਅ 15 ਤੇ ਡੈਵਰਨ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹੈ, ਉਥੇ ਰੁਕੋ ਤੇ ਬਰੈਕਫਾਸਟ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਸਭ ਕੁਝ ਸੀ, ਮੰਨ ਕੇ ਚੱਲੋ ਛੋਟਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੀ ਸੀ, ਪੰਪ ਕਾਰਦਾ? ਵਾਪਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਬੇਕਰਸਫੀਲਡ ਵਿਚ। ਇਸ ਵਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਵੇਖਿਆ। ਰੋਟੀਆਂ ਫਿਰ ਰਾਤ-ਰਾਤ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਮਾਲਕ ਸੀ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਬੋਟੀ ਡਾਕ-ਟਰੀ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੱਡ ਗਈ ਤੇ ਕਹਿੰਦੀ ਮੈਂ ਬਿਜ਼ਨਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਉਹ ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦੀ ਪਈ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਬੋਟੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇਹੀ ਸੋਚਦੀ ਰਹੀ ਕਾਸ਼, ਜੇ ਮੈਂ ਬਿਜ਼ਨਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ।
ਹੁਣ ਇਹ ਉਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਪਰ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਉਲਾਂਭਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ। ਤੇ ਬਾਕੀ ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ। ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਫਿਰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਚੱਲ ਪਏ। ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਘੰਟਿਆਂ ਦਾ ਹੋਰ ਸਫਰ ਤੇ ਸਾਰੇ ਜਾਣੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਆਪੇ-ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਦੋਸਤੋ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾ ਕੇ ਆਇਓ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਮੇਰੇ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਸਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਸੁਪਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਓ ਇਸਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦਾ, ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ।

ਪਿੰਡ ਭੂਰੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਆਹੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਕੋਰੋਨਾ ਨਾਲ ਮੌਤ

ਧਨੌਲਾ ਮੰਡੀ (ਸੰਜੀਵ ਗਰਗ ਕਾਲੀ)- ਨਜਦੀਕੀ ਪਿੰਡ ਭੂਰੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਆਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਪ੍ਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਗੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਇੱਕ ਹਫਤੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੋਰੋਨਾ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਚਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇੱਕਤਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਮਜੀਤ ਕੌਰ (45) ਪੁੱਤਰੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਪਿੰਡ ਰਾਜੀਆਂ ਵਿਖੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜਿਮ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜਕਲ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ ਹੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਭਰਾ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਕੋਰੋਨਾ ਟੈਸਟ ਪਾਜੇਟਿਵ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਰਡ 'ਚ ਦਾਖਿਲ ਸੀ ਤੇ ਮਿਤੀ 25 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਤਬੀਅਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਡੀਐਮਸੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਰੈਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪਹੁੰਚਣ

ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਸਤੇ 'ਚ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਪ੍ਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਦੋ ਬੱਚੇ ਇੱਕ ਲੜਕਾ ਤੇ ਲੜਕੀ ਸਨ। ਦੂਸਰੀ ਲੜਕੀ ਗੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰਿੱਕੂ (42) ਸਾਲ ਪੁੱਤਰੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਜੋ ਕਿ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ ਟਰਾਈਡੈਂਟ ਫੈਕਟਰੀ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਮੁਲਾਜਿਮ ਸੁਖਦਰਸਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਹੋਈ ਸੀ ਦੀ ਸਿਵਿਲ ਹਸਪਤਾਲ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਇਲਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਤਬੀਅਤ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਤੇ 29 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਰਾਜਿੰਦਰਾ ਹਸਪਤਾਲ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਆਈਸੀ ਯੂ 'ਚ ਭਰਤੀ ਕਰਨਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ 1

ਮਈ ਸਨੀਵਾਰ ਦੀ ਸਵੇਰੇ ਪੰਜ -ਛੇ ਵਜੇ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਗੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਇੱਕ ਲੜਕਾ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਵੀ ਕਲਾਸ 'ਚ ਪੜਦਾ ਹੈ। ਧਨੌਲਾ ਤੇ ਬਰਨਾਲਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਸੂਬਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਐਮਐਲਏ ਹਲਕਾ ਬਰਨਾਲਾ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਹੋਆਰ, ਸਿਰੋਮਣੀਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੀਤੂ, ਬਾਬਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ ਧਨੌਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀਦਲ, ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ, ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ, ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਗੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਹੋਈ ਬੇਵਕਤੀ ਮੌਤ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗਹਿਰੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ।

ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਕੋਰੋਨਾ ਟੈਸਟ ਚੈਕਅੱਪ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ

ਧਨੌਲਾ ਮੰਡੀ (ਸੰਜੀਵ ਗਰਗ ਕਾਲੀ)- ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਤੇ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਐਸਐਸਪੀ ਬਰਨਾਲਾ ਸੰਦੀਪ ਗੋਇਲ, ਸਿਵਲ ਸਰਜਨ ਡਾ. ਹਰਿੰਦਰ ਗਰਗ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਐਸਐਮਓ ਧਨੌਲਾ ਡਾ.ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਹੇਠ ਬੱਸ ਅੱਡਾ ਧਨੌਲਾ ਵਿਖੇ ਕੋਰੋਨਾ ਟੈਸਟ ਸੈਂਪਲ ਚੈਕਅੱਪ ਕੈਂਪ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਕੈਂਪ ਦੀ ਸੁਰਅਤ ਬਾਣਾ ਧਨੌਲਾ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਇੰਸ: ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਹਿਰ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਰੋਨਾ ਟੈਸਟ

ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਕਾਸ ਸਿੰਘ (ਐਮਪੀਡਬਲਯੂਐਮ) ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ 61 ਵਿਆਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਲਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਆਵੇਗੀ ਤੇ ਹਰ ਵਿਆਕਤੀ ਦੇ ਮੋਬਾਇਲ ਤੇ ਮੈਸੇਜ ਵੀ ਆਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਕੇਸਾਂ ਕਾਰਨ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਤੇ ਬਾਣਾ ਧਨੌਲਾ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਹਰ ਰੋਜ ਸੈਂਪਲ ਲਏ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਸਬ ਇੰਸ: ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਬਾਣੇਦਾਰ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲੱਕਛਮੀ ਦੇਵੀ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਅਕਾਸਦੀਪ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਕਾਲੇਕੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਹਾਉਣ ਗਏ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੂਏ 'ਚ ਡੁੱਬਣ ਨਾਲ ਮੌਤ

ਧਨੌਲਾ ਮੰਡੀ (ਸੰਜੀਵ ਗਰਗ ਕਾਲੀ)- ਨਜਦੀਕੀ ਪਿੰਡ ਕਾਲੇਕੇ 'ਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘਦੇ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਵਾਲੇ ਸੂਏ (ਜੋਗਾ ਰਜਵਾਹਾ) ਵਿੱਚ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਡੁੱਬਣ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਦੁੱਖਦਾਈ ਸਮਾਚਾਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਪੰਚ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਚੇਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਮੂਹ ਪੰਚਾਇਤ ਤੇ ਮੰਦਰ ਮਾਤਾ ਸੀਤਲਾ ਦੇਵੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ

ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ, ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਬੰਦ ਪਏ ਸੂਏ 'ਚ ਅੱਜ ਹੀ ਪਾਣੀ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਈ ਬੱਚੇ ਵੱਧ ਰਹੀ ਗਰਮੀ ਕਾਰਨ ਸੂਏ 'ਚ ਨਹਾਉਣ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਅਕਾਸਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਰੀਬ 8 ਸਾਲ ਤੇ ਲਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਰੀਬ 12 ਸਾਲ ਪਾਣੀ ਦੇ ਤੇਜ ਬਹਾਅ 'ਚ ਰੁੜ ਗਏ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਸੋਗ ਦੀ ਲਹਿਰ ਪਾਈ ਗਈ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਮੂਹ ਪੰਚਾਇਤ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਮੰਦਰ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਹੋਰ ਮੋਹਤਵਰ ਵਿਆਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੱਖਣ ਖਾਨ, ਪ੍ਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਮੀ, ਚੇਤ ਰਾਮ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ, ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ, ਡਾ. ਮੱਖਣ ਸਰਮਾਂ, ਕਾਟੀ ਮਾਨ, ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਹਰਜੀਵਨ ਸਿੰਘ, ਲੱਕੀ ਗਰਗ, ਸੰਟੀ ਕੁਮਾਰ ਬਲੋਰ ਸਿੰਘ ਵਿਆਕਤੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਇਹ ਦੋਵੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹਾਲਤ ਮਾਤੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਧਨੌਲਾ ਦੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਦੂਜੀਆਂ ਵਾਂਗ ਦੁਕਾਨਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਕੀਤੀ ਮੰਗ

ਧਨੌਲਾ ਮੰਡੀ (ਸੰਜੀਵ ਗਰਗ ਕਾਲੀ)- ਸਥਾਨਿਕ ਮੰਡੀ ਦੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਨੇ ਲਾਕ ਡਾਊਨ ਦੌਰਾਨ ਹੋਰਨਾਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਖੋਲਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ 'ਚ ਮਿਠਾਈਆਂ ਦੀਆਂ, ਕੱਪੜਿਆਂ, ਬੂਟਾਂ, ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ, ਜਰਨਲ ਸਟੋਰ, ਮਨਿਆਰੀ, ਧੋਬੀ, ਰੋਡੀਮੈਡ, ਸਪੇਅਰ ਪਾਰਟ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ

ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ ਦੂਜੇ ਸਾਡੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੇ ਗਾਹਕ ਵੀ ਘੱਟ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਦੂਜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਰੋਹਤੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਮਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਕਲੱਬ, ਲਾਲ ਚੰਦ, ਬਿੱਟੂ, ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ, ਨੰਦ ਲਾਲ ਨੰਦੀ,

ਧਰਮਾ ਸੰਧੂ, ਬੱਬੂ, ਪੋਪੀ, ਆਦਿ ਨੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਦਵਾਈਆਂ, ਡਾਕਟਰਾਂ, ਸਬਜੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਜਰੂਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਦੁਕਾਨਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਇਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੀ ਦੁਕਾਨਾਂ ਖੋਲ੍ਹਾਂਗੇ।

ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੁੰਦੇ ਸਿਹਤ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਵੇਲਾ

(ਸਫਾ 6 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਡਾਕਟਰਾਂ ਕੋਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤੀ ਸੁਰ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਹਸਪਤਾਲਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਹਤ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਉਮੀਦ ਮੁਤਾਬਕ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਤਾਂ ਇੰਨਾ ਖਰਾਬ ਹੈ ਕਿ ਉੱਥੇ ਉੱਚ ਮੱਧ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਜਾਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਿੱਜੀ ਹਸਪਤਾਲ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰੀ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉੱਥੇ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਤਜਰਬਿਆਂ 'ਚੋਂ ਖੂਬ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਮਰੀਜ਼ ਦਾ ਇਲਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋਵੇ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣ, ਇਲਾਜ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਗ਼ਲਤ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਕੇ ਬਿੱਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਆਮ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸਹੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਥੇ ਤੀਮਾਰਦਾਰ ਜਾਂ

ਮੀਡੀਆ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਦੇਸੀ-ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੀਡੀਆ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਿਹਤ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਲੈਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਇਕ ਵਰਗ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਹਮਲਾਵਰ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 130 ਕਰੋੜ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦਰ ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਘੱਟ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਾਰਨ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੋਰੋਨਾ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੀਡੀਆ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਲੱਗ ਮਾਪਦੰਡ ਅਪਣਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਜਦ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕੋਰੋਨਾ ਮਰੀਜ਼ ਮਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੀਡੀਆ ਆਪਣੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਬਦਗਾਲ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਤੰਤਰ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਬਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਵਤੀਰੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੱਚ ਲੁਕਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਕ ਸਮੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿਹਤ ਵਾਂਚਾ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਉੱਥੇ ਵੀ

ਬਦਇਤਜ਼ਾਮੀ ਸੀ। ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਕ ਫ਼ਰਕ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਤੀਮਾਰਦਾਰ ਆਈਸੀਯੂ ਤਕ ਦੇ ਵੀਡੀਓ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਅਤੇ ਕੋਰੋਨਾ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਬਦਗਾਲੀ ਦੀਆਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰੁਣਾਮਈ ਕਹਾਣੀਆਂ ਚੁਢੇਰੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤੀਮਾਰਦਾਰ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਨਹੀਂ ਕੱਟਦੇ, ਨਾ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੜਕ 'ਤੇ ਹੰਗਾਮਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਭੜਾਸ ਕੱਢਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਮਰਨ 'ਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਮਾਰ-ਕੁਟਾਈ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਆਮ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਜਿੱਥੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਤੇ ਸਿਹਤ ਕਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਭੈਅ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਦਖੋਈ ਵੀ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੀਡੀਆ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਬਦਗਾਲੀ ਤਾਂ ਦਿਖਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਉਡੀਕ ਸੁਚੀ ਬਾਰੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵੀ ਮਸਾਲਾ ਲਾ ਕੇ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਮੀਡੀਆ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਤਕ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਢਾਂਚੇ 'ਤੇ ਬੇਬਰੋਸਗੀ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਿਆ ਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਇੰਨੀ ਵਿਆਪਕ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਤਿਆਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜੇਕਰ ਭਾਰਤ ਨੇ ਕੋਵਿਡ ਮਹਾਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਟੀਕਾਕਰਨ ਮੁਹਿੰਮ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਟੀਕਾਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਸਸਤੀ ਸਿਆਸਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਜਦ ਕਾਂਗਰਸ ਸ਼ਾਸਿਤ ਸੂਬੇ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਕੇਂਦਰਸ਼ੀਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੂਬੇ ਟੀਕਾਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਸਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਟੀਕਿਆਂ ਦੇ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋਣ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਹਾਮਾਰੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜਿਗਰ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣੇ ਹਨ ਇਹ ਸਿਹਤਮੰਦ ਭੋਜਨ

ਜਿਗਰ (ਲਿਵਰ) ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਇੰਜਣ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ? ਸਾਡਾ ਲਿਵਰ ਪਾਚਨ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਨ, ਮੈਟਾਬੋਲਿਜ਼ਮ ਸੁਧਾਰਨ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਿਸ਼ਰਣ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ 'ਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ 9 ਅਜਿਹੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਲਿਵਰ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰੱਖਣਗੇ।

1. ਲਸਣ- ਲਸਣ ਲਿਵਰ ਦੇ ਐਂਜ਼ਾਈਮ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਕਰਨ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਗੰਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ, ਇਸ 'ਚ ਏਲਿਸਿਨ ਦਾ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ, ਐਂਟੀਬਾਇਓਟਿਕ ਅਤੇ ਐਂਟੀਫੰਗਲ ਗੁਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੇਲੇਨਿਯਮ, ਜੋ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਲਿਵਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ

'ਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

2. ਗਾਜਰ- ਗਾਜਰ 'ਚ ਪਲਾਂਟ-ਫਲੇਵੋਨੋਈਡਸ ਅਤੇ ਬੀਟਾ-ਕੈਰੋਟੀਨ 'ਚ ਵੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਲਿਵਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜ ਪੂਰਾ ਕਰਨ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗਾਜਰ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਵਿਟਾਮਿਨ ਏ ਲਿਵਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ।

3. ਸੇਬ- ਸੇਬ 'ਚ ਪੇਕਟਿਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਾਚਨ ਤੰਤਰ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਾਣੂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

4. ਅਖਰੋਟ- ਅਮੀਨੋ ਏਸਿਡ ਲਈ ਇਕ ਚੰਗਾ ਸ੍ਰੋਤ, ਨਿਯਮਿਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਅਖਰੋਟ ਖਾਣ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਲਿਵਰ ਨੂੰ ਡਿਟਾਕਸ ਕਰਨ 'ਚ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

5. ਗ੍ਰੀਨ ਟੀ- ਗ੍ਰੀਨ ਟੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਟੈਂਡੀ ਡਰਿੰਕਸ 'ਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਗ੍ਰੀਨ ਟੀ 'ਚ ਪਾਚਕ ਅਧਾਰਿਤ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਲਿਵਰ ਫੰਕਸ਼ਨ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

6. ਪੱਤੇਦਾਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ- ਕਲੋਰੋਫਿਲ ਨਾਲ ਯੁਕਤ ਹਰੀ ਪੱਤੇਦਾਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਖੂਨ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ 'ਚੋਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੀ ਹੈ। ਫਲੋਰੋਫਿਲ ਲਿਵਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਭਾਰੀ ਧਾਤੂਆਂ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

7. ਸਿਟਰਸ ਫਰੁਟਸ (ਖੱਟੇ ਫਲ)- ਸੰਤਰੇ, ਨਿੰਬੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੱਟੇ ਫਲ ਲਿਵਰ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਖੱਟੇ ਫਲ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਡਿਟਾਕਸੀਫਾਈੰਗ ਐਂਜ਼ਾਈਮ ਲਿਵਰ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

8. ਹਲਦੀ- ਹਲਦੀ ਇਕ ਚੰਗਾ ਮਸਾਲਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਲਿਵਰ 'ਚ ਨੁਕਸਾਨ ਘੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਲਦੀ ਚਰਬੀ ਤੇ ਪਿਸ਼ਾਬ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਲਿਵਰ ਲਈ ਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ।

9. ਚੁਕੰਦਰ- ਚੁਕੰਦਰ ਵਿਟਾਮਿਨ ਸੀ ਲਈ ਇਕ ਚੰਗਾ ਸ੍ਰੋਤ ਹੈ। ਚੁਕੰਦਰ ਪਿਤ ਨੂੰ ਉਤੇਜਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਂਜ਼ਾਈਮਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਲਿਵਰ ਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਦ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਖਾਓ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਲਾਂ ਦਾ ਮੌਸਮ ਹੋਵੇ।

ਭਾਫ਼ ਲੈਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਫੇਫੜਿਆਂ 'ਤੇ ਕੋਰੋਨਾ ਦਾ ਅਸਰ

ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਭਿਆਨਕ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਹਾਮਾਰੀ ਏਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਯਤਨ ਅਸਫਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਤਰੀਕੇ ਅਪਣਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਤਾਜ਼ਾ ਖ਼ਬਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰੋਜ਼ ਭਾਫ਼ ਲੈ ਕੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਨੂੰ ਏਨਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਦਾ ਡੱਟ ਕੇ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਰੋਨਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਭਾਫ਼ ਲੈਣ ਦੀ ਹੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਰਮਲ ਇਨਐਕਟੀਵੇਸ਼ਨ ਆਫ ਸੋਰਸ ਕੋਵਿਡ ਵਾਇਰਸ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੋਜ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਮੀਦ ਜਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਭਾਫ਼ ਨੂੰ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਖੋਜ 'ਜਰਨਲ ਆਫ ਲਾਈਫ ਸਾਇੰਸ' 'ਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਖੋਜ ਤੇ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿੰਗ ਜਾਰਜ ਮੈਡੀਕਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੇ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਭਾਫ਼ ਨੂੰ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦਾ ਸੈਨੇਟ-ਏੀਜ਼ਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੋ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਤਕ ਭਾਫ਼ ਲੈਣ ਨਾਲ ਵਾਇਰਸ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਛੋਲਿਆਂ ਦਾ ਵੇਸਣ ਬਚਾਵੇਗਾ ਵਧਦੇ ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ ਦੇ ਖਤਰਿਆਂ ਤੋਂ

ਛੋਲਿਆਂ ਦੀ ਦਾਲ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀਸ ਕੇ ਵੇਸਣ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਰ ਘਰ ਦੀ ਕਿਚਨ 'ਚ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਵੇਸਣ ਦੇ ਪਕੌੜੇ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵੇਸਣ ਸਿਹਤ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਕਈ ਔਸ਼ਧੀ ਗੁਣ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕੈਂਸਰ, ਡਾਇਬਟੀਜ਼ ਅਤੇ ਮੋਟਾਪੇ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ 'ਚ ਮਦਦਗਾਰ ਸਾਬਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੇਸਣ ਨਾਲ ਵਧਦੇ ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ ਨੂੰ ਵੀ ਕੰਟਰੋਲ ਅਤੇ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਖੋਜਾਂ 'ਚ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਵੇਸਣ ਸਿਹਤ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਰਦਾਨ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਓ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ :

ਇਕ ਖੋਜ 'ਚ ਵੇਸਣ ਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਖੋਜ ਰਾਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਵਧਦੇ ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵੇਸਣ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਖੋਜ ਇਨਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਖੋਜ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵੇਸਣ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਖੋਜ 'ਚ ਪਾਇਆ

ਇਸ ਖੋਜ 'ਚ ਵਧਦੇ ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ 12 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤਕ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 104 ਗ੍ਰਾਮ ਵੇਸਣ ਸੇਵਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਲਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਆਪਣੀ ਡਾਈਟ 'ਚ ਵੇਸਣ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਵੇਸਣ ਦੇ ਪਕੌੜੇ ਖਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੇਸਣ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਬਣਾ ਕੇ ਵੀ ਸੇਵਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਡਾਇਬਟੀਜ਼ 'ਚ ਫਾਇਦੇਮੰਦ

ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਵੇਸਣ 'ਚ ਗਲਾਈਸੇਮਿਕ ਇੰਡੈਕਸ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗਲਾਈਸੇਮਿਕ ਇੰਡੈਕਸ ਮਾਪਣ ਦੀ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਬੋ-ਹਾਈਡ੍ਰੇਟਸ ਨਾਲ ਕਿੰਨੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਗਲੂਕੋਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ : ਵੇਸਣ ਡਾਇਬਟੀਜ਼ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਕੈਂਸਰ ਅਤੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ 'ਚ ਵੀ ਵੇਸਣ ਦਵਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵੇਸਣ ਦੇ ਸੇਵਨ ਨਾਲ ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ ਦਾ ਪੱਧਰ ਘੱਟ ਹੋਇਆ।

ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ ਸੇਵਨ

ਕਿਵੇਂ ਜਾਣੀਏ ਤੁਹਾਡੀ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ?

ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਲਹਿਰ ਹਰ ਦਿਨ ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੋਰੋਨਾਕਾਲ 'ਚ ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਕੋਰੋਨਾ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਸਿਸਟਮ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਭਾਵ ਰੋਗਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਕਈ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਬਿਹਤਰ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਕਈ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਲੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਦਾ ਸਹੀ ਹੋਣਾ ਕਾਫੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਫੇਦ ਖੂਨ ਸੈੱਲ, ਐਂਟੀਬਾਡੀਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਸਿਸਟਮ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਸਿਸਟਮ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬਿਮਾਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਸਿਸਟਮ ਠੀਕ ਹੈ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਇਸਦਾ ਪਤਾ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲਦਾ ਹੈ।

ਆਓ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਸਾਡਾ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਸਿਸਟਮ ਮਜ਼ਬੂਤ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜਲਦੀ-ਜਲਦੀ ਬਿਮਾਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਲਗਾਤਾਰ ਸਰਦੀ, ਜੁਕਾਮ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸਮਝ ਜਾਓ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਸਿਸਟਮ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ।

ਜਿੰਨਾ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਸਿਸਟਮ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਸਮ ਬਦਲਦੇ ਹੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ

ਸਮੱਸਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਨਾਲ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇੰਫੈਕਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡਾ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਸਿਸਟਮ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੱਛਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰ

ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਜਿਵੇਂ...

- * ਅੱਖਾਂ ਹੇਠਾਂ ਕਾਲਾਪਣ ਹੋਣਾ
- * ਸਵੇਰੇ ਉੱਠ ਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਮਹਿਸੂਸ ਨਾ ਕਰਨਾ
- * ਪੁਰਾ ਦਿਨ ਐਨਰਜੀ ਲੈਵਲ ਦਾ ਘੱਟ ਰਹਿਣਾ
- * ਕਿਸੀ ਚੀਜ਼ 'ਚ ਧਿਆਨ ਨਾ ਲੱਗ ਪਾਉਣਾ
- * ਪੇਟ 'ਚ ਗੜਬੜੀ ਹੋਣਾ
- * ਚਿਤਚਿਤਾਪਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣਾ
- * ਬਹੁਤ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬਿਮਾਰ ਪੈ ਜਾਣਾ
- * ਢਿੱਲਾਪਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ, ਜਲਦੀ ਥਕ ਜਾਣਾ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਥਕਾਨ ਹੋਣਾ

ਸਟਰਾਂਗ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਸਿਸਟਮ

* ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੀ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਸਟਰਾਂਗ ਹੈ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਦਵਾਈ ਦੇ ਹੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਕ੍ਰਮਣ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਹੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਸਿਸਟਮ ਬੈਕਟੀਰੀਆ, ਵਾਇਰਸ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਲੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੈਲਦੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

* ਸਟਰਾਂਗ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਸਿਰਫ਼ ਵਾਇਰਲ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਬਲਕਿ ਲਗਪਗ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੰਫੈਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

* ਸਟਰਾਂਗ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਜ਼ਖ਼ਮ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਭਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਦੀ-ਖੰਘ ਜਲਦੀ-ਜਲਦੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਖਾਓ ਇਹ ਫੂਡਸ

* ਆਰੰਜ ਅਤੇ ਨਿੰਬੂ 'ਚ ਹਾਈ ਵਿਟਾਮਿਨ ਸੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਬੂਸਟਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

* ਗਰਮੀ 'ਚ ਦਹੀ ਦਾ ਸੇਵਨ ਸਾਨੂੰ ਸੁਕੂਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡਾ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਸਿਸਟਮ ਵੀ ਦਰੁਸਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਦਹੀ ਵਿਟਾਮਿਨ ਸੀ ਤੋਂ ਫੋਰਟੀਸਾਈਡ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਰੂਪ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

* ਬ੍ਰੋਕੋਲੀ 'ਚ ਫਾਈਟੋਕੈਮਿਕਲਜ਼ ਅਤੇ ਐਂਟੀ ਆਕਸੀਡੈਂਟ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

* ਕੀਵੀ 'ਚ ਵਿਟਾਮਿਨ ਏ ਅਤੇ ਐਂਟੀ ਆਕਸੀਡੈਂਟਸ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਸਟਰਾਂਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਧਰਮ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਕਾਰਨ ਅਸਫਲ ਦੇਸ਼ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ

14 ਅਗਸਤ 1947 ਨੂੰ ਦੇ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਫਿਰਕੂ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਬੁਨਿਆਦ ਹੋ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਬਣੇ ਵੱਖਰੇ ਦੇਸ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁਖਾਂਤ ਇਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਕਾਇਦੇ-ਆਜ਼ਮ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ।

ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਭਵਿੱਖੀ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਫਰਜ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਸ਼ਿਦਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨ, ਮਾਲ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ। ਸ਼ਾਸਨ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਪਰ ਹੋ ਉਲਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਇਸਲਾਮਿਕ ਰਿਪਬਲਿਕ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ, ਸੰਨ 1956, 1962 ਅਤੇ 1973 ਵਿਚ ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਸੋਧਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਿਨਾਹ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹਿੰਸਕ ਟਕਰਾਅ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਤੁਗਲਕ, ਲੋਧੀ, ਗੁਲਾਮ ਵੰਸ਼ ਅਤੇ ਮੁਗਲ ਕਾਲ ਵਾਂਗ ਸੱਤਾ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਪਾਕਿ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਤਖਤ ਪਲਟਿਆਂ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸੰਗੀਨ ਮਸਲੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਟਾਲਣ ਅਤੇ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਵਧੀਆ ਮਨੁੱਖੀ ਸੇਵੇ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਸਥਿਰਤਾ, ਅੰਦਰੂਨੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ, ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਦੁਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਭਰਪੂਰ ਰੋਡ-ਮੈਪ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਗਲੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਕਸ਼ਮੀਰ, ਸਰਹੱਦੀ ਤੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਝਗੜਿਆਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝਿਆ ਰਿਹਾ। ਅੱਤਵਾਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ, ਤੋੜ-ਫੋੜ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਰਿਹਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਲਗਾਤਾਰ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ, ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲਾਂ, ਤਾਕਤਵਰ ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਸ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਚੀਨ ਦਾ ਪਿੱਠ ਬਣਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਇੰਨਾ ਭਾਰੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਅਜੇ ਤਕ ਇਕ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਪਾਕਿ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਲਿਆਕਤ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨੂੰ 16 ਅਕਤੂਬਰ 1951 ਵਿਚ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਵਿਖੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਵਜੋਂ ਖਵਾਜਾ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ। ਤਤਕਾਲੀ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ 17 ਅਪ੍ਰੈਲ 1953 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਡਿਸਮਿਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਦੇ

ਫੁਰਮਾਨ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਬੁਗਰਾ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ 1954 ਵਿਚ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਗੁਲਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਚਲਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਉਸ ਪਿੱਛੇ ਤਾਕਤਵਰ ਲਾਬੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਫਿਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਗਿਆ ਪਰ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਸਿਕੰਦਰ ਮਿਰਜ਼ਾ ਨੇ ਸੰਨ 1955 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਚੱਲਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਪਰੰਤ ਫੌਜੀ ਰਾਜ ਪਲਟੇ ਰਾਹੀਂ ਜਨਰਲ ਅਯੂਬ ਖਾਂ ਨੇ 27 ਅਕਤੂਬਰ 1958 ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਹਥਿਆ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮਾਰਸ਼ਲ ਲਾਅ ਨਾਫਿਜ਼

ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਉਠੇ ਭਾਰੀ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ 25 ਮਾਰਚ 1969 ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਜਨਰਲ ਯਾਹੀਆ ਖਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਲਾਅ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਪਹਿਲੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ 1970 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਆਗੂ ਸ਼ੇਖ ਮੁਜੀਬੁਰ ਰਹਿਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਜ਼ਾਦ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਜਨਰਲ ਯਾਹੀਆ ਖਾਂ ਨੂੰ ਨਮੋਸ਼ੀ ਭਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜ਼ੁਲਫਿਕਾਰ ਅਲੀ ਭੁੱਟੋ ਨੂੰ 20 ਦਸੰਬਰ 1971 ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਸੌਂਪਣੀ ਪਈ ਜੋ 1973 ਤਕ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਿਹਾ।

ਸੰਨ 1973 ਦੇ ਨਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਜੁਲਾਈ 1977 ਵਿਚ ਜਨਰਲ ਜ਼ਿਆ-ਉਲ-ਹੱਕ ਨੇ ਤਖਤਾ ਪਲਟ ਕੇ ਸੱਤਾ ਖੋਹ ਲਈ। ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਭੁੱਟੋ ਦੀ 1988 'ਚ ਬਣੀ ਸਰਕਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗੁਲਾਮ ਇਸਹਾਕ ਖਾਂ ਨੇ 6 ਅਗਸਤ

1990 ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੰਨ 1993 ਵਿਚ ਬਣੀ ਸਰਕਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਫਾਰੂਕ ਲਗਾਰੀ ਨੇ ਨਵੰਬਰ 1996 ਵਿਚ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸੰਨ 1990 ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਦੀ ਬਣੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਨ 1993 ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗੁਲਾਮ ਇਸਹਾਕ ਖਾਂ ਅਤੇ ਫਰਵਰੀ 1997 ਵਿਚ ਬਣੀ ਸਰਕਾਰ ਅਕਤੂਬਰ 1999 ਵਿਚ ਜਨਰਲ ਪ੍ਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ੱਰਫ ਨੇ ਤਖਤਾ ਪਲਟਾ ਕੇ ਚੱਲਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸੰਨ 2008 ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਣੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਯੂਸਫ ਰਜ਼ਾ ਗਿਲਾਨੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਹੇਠ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 26 ਅਪ੍ਰੈਲ 2012 ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ

ਅਯੋਗ ਹਨ। ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ, ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲਾਂ, ਉੱਚ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹਾਂ 'ਤੇ ਅੰਧਾਰੀ ਤਾਕਤ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣੇ ਜਨਤਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪ੍ਰਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅਰਥਾਈਨਜ਼, ਪ੍ਰਾਕਿਸਤਾਨ ਰੇਲਵੇਜ਼, ਸਟੀਲ ਮਿੱਲਾਂ, ਪੋਸਟਲ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ, ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਆਦਿ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਡੰਗ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਕੋਸ਼, ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਚੀਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਗੈਂਗਸਟਰਵਾਦ, ਅੱਤਵਾਦੀ ਗਿਰੋਹ, ਧੋਖਾਧੜੀ, ਮਹਿੰਗਾਈ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੇ ਗੁਰਬਤ ਪਾਕਿ 'ਚ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਗਾੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਮਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਇੰਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਫਰਾਂਸ ਅੰਦਰ ਪੈਰਿਸ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਕਾਰਟੂਨ ਦੇ ਮਸਲੇ ਕਾਰਨ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਲਿਬੈਕ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਮੁਲਾਣਾਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਅੱਗੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਰ 0.4 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ। ਪਾਕਿ ਦੀ 220 ਮਿਲੀਅਨ ਆਬਾਦੀ 'ਚੋਂ 20% ਉੱਚ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਮੁਲਕ ਦੀ ਕੁੱਲ ਸੰਪਤੀ 'ਚੋਂ 49.6 ਫੀਸਦੀ ਸੰਪਤੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ 1.1% ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਕੋਲ 22% ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਧਨਾਢ 314.4 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ।

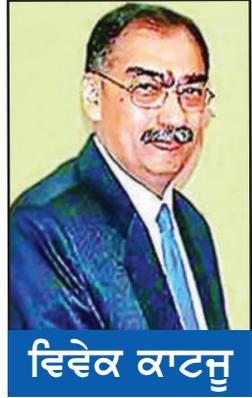
ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਾਂਗ 407 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਟੈਕਸ ਮਾਫੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਤਰਤਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕ ਭੋਜਨ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਾਲੇ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬੱਚੇ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਗਲੋਬਲ ਹੰਗਰ ਇੰਡੈਕਸ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ 119 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ 106ਵਾਂ ਸਰਮਨਾਕ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਗੁਰਬਤ, ਅਨਾਜ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡੀਪੂਆਂ ਤੋਂ ਇਕ ਕਿੱਲੋ ਅਨਾਜ ਅਤੇ ਇਕ ਕਿੱਲੋ ਖੰਡ ਲੈਣ ਲਈ ਲੰਬੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਫਰਾਂਸ ਨਾਲੋਂ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਸਬੰਧ ਤੋੜਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਸਹੇੜਨਾ ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਦੇ ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਠੁਕਰਾਉਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ। ਜੇਕਰ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਥਿਰਤਾ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਅਸਫਲ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਟੋਟੇ-ਟੋਟੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ

ਦੇ ਕੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੰਨ 2013 ਵਿਚ ਮੀਆਂ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਮੁੜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਜੋ ਪਨਾਮਾ ਗੇਟ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕੇਸ ਕਾਰਨ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਾਹੀਂ ਜੁਲਾਈ 2017 'ਚ ਚੱਲਦੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਅਠਾਰਾਂ ਅਗਸਤ 2018 ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਇਨਸਾਫ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਮਿਲੀ-ਜੁਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਇੰਨਾ ਮਾੜਾ ਹਾਲ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਵਕਫੇ ਵਿਚ 4 ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਬਦਲੇ ਗਏ ਹਨ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਵੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਓਨਾ ਚਿਰ ਹੀ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਫੌਜ ਚਾਹੇਗੀ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਸਥਿਰਤਾ, ਫਿਰਕੂ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਿੰਸਾ, ਫੌਜੀ ਦਬਾਅ, ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕਾਰਪੋਰੇਟਵਾਦੀ ਗਲਬੇ, ਮੁਲਾਣਾਵਾਦੀ ਕੱਟੜਤਾ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਰੱਕੀ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕੋਲ ਅਥਾਹ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤ ਹਨ। ਸੱਠ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਿਹਤਮੰਦ ਨੌਜਵਾਨ ਹਨ ਪਰ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਹੁਨਰਮੰਦੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ

ਵਿਵੇਕ ਕਾਟਜੂ

ਕੱਟੜਵਾਦ ਅੱਗੇ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਝੁਕ ਗਿਆ ਪਾਕਿਸਤਾਨ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਦਿਨੀਂ ਕੋਰੋਨਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੱਟੜਵਾਦ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ 'ਤੇ ਕੱਟੜਵਾਦ ਦੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਣ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜਦ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਲਬੈਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਰਬਾਤ ਟੀਐੱਲਪੀ ਨੇ ਇਮਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗੋਡਣੀਆਂ ਲੁਆ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਟੀਐੱਲਪੀ ਬਰੇਲਵੀ ਮੱਤ ਦਾ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਧੜਾ ਹੈ। ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਸਖਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਟੀਐੱਲਪੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਾਦ ਰਿਜ਼ਵੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੰਗਠਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣਾ ਤਕ ਸ਼ੁਮਾਰ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਹੀ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਰਾਜਦੂਤ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਟੀਐੱਲਪੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਗ ਤੋਂ ਅਜੇ ਤਕ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰੀ ਬੈਠੀ ਹੋਏ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕਦਮ ਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਖਿੱਚਣੇ ਹੀ ਪਏ। ਇਸ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਕਿਸ ਕਦਰ ਭਾਰੂ ਹਨ?

ਇਹ ਮਸਲਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਇਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੈਰਿਸ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਹ

ਕਾਰਟੂਨ ਵੀ ਦਿਖਾਏ ਜੋ 2012 ਵਿਚ ਇਕ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਰਸਾਲੇ ਵਿਚ ਛਪ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਤਮਾਮ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕਾਰਟੂਨ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਲੱਗੇ। ਰਸਾਲੇ ਨੇ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਸਤੰਬਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੋਬਾਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਹਿਤ ਕਈ ਮੁਸਲਿਮ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮੁੜ ਵਿਰੋਧ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਟੀਐੱਲਪੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਇਮਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਟੂਨਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਨੁਕਤਾ ਚੀਨੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਅਧਿਆਪਕ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਟੂਨਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਦੀ ਗੱਲ ਜਨਤਕ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਇਮੈਨੁਅਲ ਮੈਕਰੋਂ ਨੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਸੋਗ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ

ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਫਰਾਂਸ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਕਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮੈਕਰੋਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤੁਰਕੀ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਇਰਦੋਗਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਟੀਐੱਲਪੀ ਨੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਬੀ ਤੇ ਨਵੰਬਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਟੀਐੱਲਪੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਰਾਜਦੂਤ ਵਿਰੁੱਧ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇਗੀ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਲਿਆਵੇਗੀ। ਇਹ ਅਰਸਾ ਗੁਜ਼ਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਹੋਰ ਵਧਾ ਕੇ 20 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੈਅ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬਦਲ ਤਲਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਰੁੱਝੀ ਰਹੀ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕੂਟਨੀਤਕ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਓਧਰ ਟੀਐੱਲਪੀ ਦੇ ਸਬਰ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹ ਟੁੱਟਣ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ

ਉਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਾਦ ਰਿਜ਼ਵੀ ਨੇ ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਸੰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹੇ। ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 12 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਵੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਟੀਐੱਲਪੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਈ ਮੁੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਜਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਉਲਝ ਗਏ। ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਟੀਐੱਲਪੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਟੀਐੱਲਪੀ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਝੜਪਾਂ ਵੱਧ ਗਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬੰਧਕ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਕੁਝ ਦੀ ਮੌਤ ਵੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਮਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਟੀਐੱਲਪੀ ਨਾਲ ਵਾਰਤਾ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਇਮਰਾਨ ਨੂੰ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਹਿਣ ਪਿਆ ਕਿ ਟੀਐੱਲਪੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਸਦ ਇਕ ਸਮਾਨ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟੀਐੱਲਪੀ ਦੇ ਇਸ ਰੁਖ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਪੈਰਿਸ ਮੁਹੰਮਦ ਜਾਂ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਵੀ ਬੇਅਦਬੀ ਈਸਲਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਫਰਾਂਸ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਦੁਜ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਭੜਕਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ। ਇਮਰਾਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟੀਐੱਲਪੀ ਦੇ ਰੁਖ ਕਾਰਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 22 'ਤੇ)

ਕਈ ਸਬਕ ਸਿਖਾ ਗਏ 5 ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਆਸਾਮ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ, ਕੇਰਲ ਤੇ ਪੁਡੁਚੇਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ, ਆਸਾਮ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਕੇਰਲ 'ਚ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਮੋਰਚਾ ਦੀ ਸੱਤਾ 'ਚ ਵਾਪਸੀ ਹੋਈ ਜਦਕਿ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਤੇ ਪੁਡੁਚੇਰੀ 'ਚ ਸੱਤਾ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਈ। ਕੇਰਲ 'ਚ 40 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਖੱਬੇਪੱਖੀ-ਐਲਡੀਐਫ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ-ਯੂਡੀਐਫ ਦੇ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਵਿਜਯਨ ਨੇ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਕੇਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਚੋਣ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚੁਣੌਤੀਪੂਰਨ ਸੀ ਪਰ ਆਪਣੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨਾਲ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਆਫ਼ਤ 'ਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਜਿੱਤ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ।

ਆਸਾਮ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਕਾਫ਼ੀ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਉਹ ਰੱਖਿਆਤਮਕ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ, ਆਸਾਮ ਗਣ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਤੇ ਬੋਡੋ ਸਮਰਥਿਤ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ-ਲਿਬਰਲ ਦਾ ਗਠਜੋੜ ਬਣੇ ਰਹਿਣ, ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੱਟੜ ਯੂਡੀਐਫ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਤੇ ਬਦਰੂਦੀਨ ਅਜਮਲ ਨੂੰ ਆਸਾਮ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਫਿਰਕੂ ਧਰਵੀਕਰਨ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਤੇ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਣ ਨਾਲ ਆਸਾਮ ਦੇ ਵੋਟਰ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹਨ। ਕਰੀਬ 82 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵੋਟਿੰਗ ਇਸ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤਕ ਸੀ। ਆਸਾਮ 'ਚ ਹੋਮੇਤਾ ਬਿਸਵਾ ਸਰਮਾ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਰਵਾਨੰਦ ਸੇਨੋਵਾਲ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਰਿਹਾ। ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਆਸਾਮ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਹਮਾਇਤ ਮਿਲੀ, ਜੋ ਉਥੋਂ ਦੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੋਂ ਚਿੜਦੇ ਹਨ। ਆਸਾਮ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੋਈ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਂਗਰਸੀ ਗਠਜੋੜ ਲਗਾਤਾਰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਦੀ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇੱਥੇ ਆਪਣਾ ਲੋਕ ਆਧਾਰ ਵੀ ਵਧਾਇਆ। ਭਾਜਪਾ ਭਾਵੇਂ ਹੀ ਇੱਥੇ ਉਮੀਦ ਮੁਤਾਬਕ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਪਰ 2016 'ਚ ਤਿੰਨ ਸੀਟਾਂ ਅਤੇ 10 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 75 ਸੀਟਾਂ ਤੇ ਕਰੀਬ 40 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵੋਟ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹਜਨਕ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ 40 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੋਟਾਂ ਤੇ 18 ਸੀਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਦਲਿਤਾਂ, ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਤੇ ਪੱਛੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਆਉਣਾ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਆਪਣੇ ਸੰਗਠਨ, ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਤਾਂ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਏਨਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕੇ। ਫਿਰ ਵੀ ਬੰਗਾਲ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਜੋ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫ਼ਾਇਆ ਹੋ ਗਿਆ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੋਕ ਆਧਾਰ ਖੋਹ ਲਿਆ।

ਕੇਰਲ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਸਰਕਾਰ

ਨੰਬੂਦਰੀਪਾਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਇੱਥੇ ਹੀ ਬਣੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 2016 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੀਟ ਤੇ ਕਰੀਬ 10 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਪੰਚਾਇਤ ਤੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੀ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀਧਰਨ ਨੂੰ ਚਿਹਰਾ ਬਣਾ ਕੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲੜੀਆਂ। ਕੇਰਲ 'ਚ ਐਲਡੀਐਫ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਅਸਲ 'ਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਿਜਯਨ ਦੀ ਜੀਤ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਵਿਡ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਸ਼ੀ ਥਰੂਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਵਰਤਿਆ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਇਹ ਰਹੀ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਉਸ ਦਾ ਟਰਨ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕੀ। ਭਾਜਪਾ

ਨੂੰ ਦੱਖਣੀ ਸੂਬਿਆਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕੇਰਲ 'ਚ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਹੋਰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ 'ਚ 1989 ਤੋਂ ਡੀਐਮਕੇ ਤੇ ਏਡੀਐਮਕੇ 'ਚ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਸੱਤਾ ਤਬਦੀਲੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜੈਲਲਿਤਾ ਨੇ ਇਹ ਕ੍ਰਮ ਉਦੋਂ ਤੋੜਿਆ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 2011 ਅਤੇ 2016 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਇੱਥੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਏਡੀਐਮਕੇ ਨਾਲ ਗਠਜੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ 'ਚ ਡੀਐਮਕੇ ਦੇ ਸਟਾਲਿਨ ਨੇ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਪੱਤਾ ਖੇਡਿਆ ਤੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਡੀਐਮਕੇ ਤੇ ਏਡੀਐਮਕੇ ਦੀਆਂ ਲਗਭਗ 30-30 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਹਨ। 8-9 ਫ਼ੀਸਦੀ ਫਲੋਟਿੰਗ ਵੋਟਰ ਨਤੀਜੇ ਬਦਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਧੀ ਹੈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ

ਬੰਗਾਲ, ਕੇਰਲ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੁਡੁਚੇਰੀ 'ਚ, ਜਿੱਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਐਨਡੀਏ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਕਾਫ਼ੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਨ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਸੂਬੇ ਦਾ ਵੋਟਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਬੰਗਾਲ 'ਚ, ਡੀਐਮਕੇ ਅਤੇ ਏਡੀ-ਐਮਕੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ 'ਚ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਗਠਜੋੜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਆਸਾਮ ਤੇ ਪੁਡੁਚੇਰੀ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਹੋ ਕੀਤਾ। ਤੀਜਾ, ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਭਾਜਪਾ

ਡਾ. ਏ.ਕੇ. ਵਰਮਾ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ। ਅਮਰੀਕਾ ਜਿਹੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਹੁਣ ਤਕ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਕੇਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਇੱਥੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਮੀਡੀਆ ਜਾਂ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਠੀਕਰਾ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਭੇਂਟਿਆ। ਇੱਥੇ ਆਫ਼ਤ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਾਰੇ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲੜਨ 'ਚ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਕਿੰਨਾ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਪੀ.ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਕੇਵਿਡ ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ 'ਤੇ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਵਿਦਰੋਹ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ? ਕੀ ਇਹ ਲੋਕਤੰਤਰ 'ਚ ਆਸਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ? ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਸ ਵਾਰ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਮਮਤਾ ਨੇ ਖ਼ੁਦ ਹਾਰ ਕੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ।

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਬੋਸਕੋ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਤਾਕਤਵਰ ਆਗੂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਪਰ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਲਗਾਤਾਰ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਗੋਲਬੰਦੀ ਦੀ ਪੈਰੋਕਾਰੀ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਖੁਦ ਦੀ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਰਾਹ ਰੋਕਣ 'ਚ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇਗੀ।

ਬੰਗਾਲ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ 200 ਸੀਟਾਂ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਜਿਉਂ ਹੀ ਹਵਾ ਨਿੱਕਲੀ, ਤਿਉਂ ਹੀ ਉਤਸ਼ਾਹ 'ਚ ਕੁਝ ਛੋਟੀਆਂ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਰਾਂ ਨੇ ਮਮਤਾ ਨੂੰ 2024 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਚੋਣਵੀ ਚਿਹਰਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ 'ਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਬਦਲ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਸਰਵ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਚਿਹਰਾ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਸਮੀਕਰਨ ਏਨਾ ਵੀ ਸਹਿਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅੜਿੱਕਾ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮਮਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕਜੁੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਂਗਰਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਸਿੱਧੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੌਣ ਹਨ ਨੰਦੀਗ੍ਰਾਮ ਦੇ 'ਦਾਦਾ'

(ਸਫਾ 2 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਭੇਂਦੂ ਫਿਲਹਾਲ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਚਿਹਰਾ ਬਣ ਕੇ ਉੱਭਰਿਆ ਹੈ।

ਪਰ ਸੁਭੇਂਦੂ ਅਚਾਨਕ ਇੰਨੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਕਿਉਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ?

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਸੁਭੇਂਦੂ ਦੇ ਉਦੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਲਗਭਗ 15 ਸਾਲ ਪਿੱਛੇ ਪਰਤਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੁਭੇਂਦੂ ਨੇ ਸਾਲ 2006 ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਾਂਬੀ ਦੱਖਣੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਾਲ 2009 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਮਲੁਕ ਸੀਟ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜੀ ਅਤੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। 2014 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ 2016 ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੰਦੀਗ੍ਰਾਮ ਸੀਟ ਤੋਂ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ ਅਤੇ ਮਮਤਾ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਆਵਾਜਾਈ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਨੰਬਰ ਦੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ ਸੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਾਂਬੀ ਸਥਿਤ ਪੀਕੇ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਲ 1989 ਵਿੱਚ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਗਠਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ

ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ। ਸੁਭੇਂਦੂ 36 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 2006 ਵਿੱਚ ਕਾਂਬੀ ਦੱਖਣੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸੀ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਬੀ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਤਮਲੁਕ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਬਾਅਦ 2016 ਵਿੱਚ ਮਮਤਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੰਦੀਗ੍ਰਾਮ ਸੀਟ ਤੋਂ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਉਤਾਰਿਆ, ਜਿੱਥੋਂ ਉਹ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਗਏ। ਸੁਭੇਂਦੂ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਰੀਅਰ ਬੇਸ਼ੱਕ 1990 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇੱਕ ਕੱਦਵਾਰ ਨੇਤਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਾਲ 2007 ਵਿੱਚ ਨੰਦੀਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਵਿਰੋਧੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਬਣੀ, ਲੋਅ ਪ੍ਰੋਫਾਇਲ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ ਸੁਭੇਂਦੂ ਆਪਣੀ ਸੰਗਠਨ ਕੁਸਲਤਾ ਕਾਰਨ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਟੀਐੱਮਸੀ ਵਿੱਚ ਸੱਤਾ ਦਾ ਵਿਕਲਪਿਕ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਗਏ।

'ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਬਣਦਾ ਸਨਮਾਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ'

ਪੂਰਬੀ ਮੇਦਿਨੀਪੁਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕੋਲਾਘਾਟ ਵਿੱਚ ਰੁਪਨਾਰਾਇਣ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹੀ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ। ਪੂਰਾ ਇਲਾਕਾ ਸੁਭੇਂਦੂ ਦੇ ਪੋਸਟਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਗਲੀ ਦੇ ਨੁਕੜਾਂ, ਚੌਰਾਹੀਆਂ ਅਤੇ ਚਾਹ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਜ਼ਕਿਰ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਕੜ ਬਣਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਕੋਈ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਪੂਰਬੀ ਮੇਦਿਨੀਪੁਰ

ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਜਾਤੀ-ਧਰਮ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਵੋਟ ਦੇਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਰਹਿੰਦਾ-ਖੂੰਹਦਾ ਸਫ਼ਾਇਆ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਡੁਚੇਰੀ ਤੇ ਕੇਰਲ 'ਚ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਵਾਰ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਰ ਮਿਲੀ। ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਨਾਮੋ-ਨਿਜ਼ਾਨ ਹੀ ਮਿਟ ਗਿਆ ਤੇ ਆਸਾਮ 'ਚ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਘੱਟ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਂਗਰਸ ਆਪਣੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੈ। ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣਾ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਸਖ਼ਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਣਉੱਚਿਤ ਹਰਕਤਾਂ 'ਤੇ ਦੰਡਾਤਮਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਦਰਸ਼ ਚੋਣ ਜਾਬਤਾ

ਜਿੱਤੀ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੁਭੇਂਦੂ ਦੀ ਖਾਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀਟ 'ਤੇ ਉਪ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਕੇ ਉਹ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ।

ਟੀਐੱਮਸੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਭਾਈ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ

ਰਾਜਨੀਤਕ ਨਿਰੀਖਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਮੀਰਨ ਪਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨੰਦੀਗ੍ਰਾਮ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਾਸਤੁਕਾਰ ਸੁਭੇਂਦੂ ਹੀ ਸਨ। ਸਾਲ 2007 ਵਿੱਚ ਕਾਂਬੀ ਦੱਖਣੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਤਤਕਾਲੀ ਖੱਬਾ ਮੋਰਚਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਭੂਮੀ ਉਛੇਦ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕਜੁੱਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਰਹੀ ਸੀ।"

"ਉਦੋਂ ਨੰਦੀਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੈਮੀਕਲ ਹੱਥ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਹਲਚਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਹਲਦੀਆ ਦੇ ਸੀਪੀਐੱਮ ਨੇਤਾ ਲਫਮਣ ਸੇਠ ਦੀ ਤੁਤੀ ਬੋਲਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਸੁਭੇਂਦੂ ਹੀ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਨੇਤਾ ਰਹੇ ਲਫਮਣ ਸੇਠ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ।" ਪਾਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੰਗਲਮਹਿਲ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਬਦਨਾਮ ਰਹੇ ਪੱਛਮੀ ਮੇਦਿ-ਨੀਪੁਰ, ਪੁਰਲਿਆ ਅਤੇ ਬਾਂਕੂਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੁਭੇਂਦੂ ਦਾ ਹੀ ਹੱਥ ਸੀ।

ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਅਦਾਕਾਰੀ, ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਤੇ ਫਿਰ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੀ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਸਟਾਲਿਨ

ਡੀਐੱਮਕੇ ਆਗੂ ਸਟਾਲਿਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਤਮਿਲਨਾਡੂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸੂਬੇ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਨਾਡੀਐਮਕੇ ਦੀ 10 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਸੱਤਾ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਟਾਲਿਨ ਨੇ ਡੀਐੱਮਕੇ ਦੇ ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਸਟਾਲਿਨ ਜਦੋਂ ਡੀਐੱਮਕੇ ਦੀ ਯੁਵਾ ਇਕਾਈ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਆਏ, ਉਦੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵੰਸ਼ਵਾਦ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਹਿ ਕੇ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਸਟਾਲਿਨ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਸੱਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦਾ ਬੇਟਾ ਹੈ। ਐਮ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਦਿਆਲੂ ਅੰਮਲ ਦੇ ਘਰ ਇੱਕ ਮਾਰਚ 1953 ਨੂੰ ਸਟਾਲਿਨ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਐਮ ਕੇ. ਮੁੱਬੂ ਅਤੇ ਐਮ.ਕੇ. ਅਲਾਗਿਰੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦੇ ਤੀਜੇ ਬੇਟੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਸੋਵੀਅਤ ਨੇਤਾ ਜੋਸੇਫ਼ ਸਟਾਲਿਨ ਦਾ ਦੋਹਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸਟਾਲਿਨ ਰੱਖਿਆ। ਸਟਾਲਿਨ ਨੇ ਚੇਨਈ ਦੇ ਚੇਟਪੇਟ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨ ਕਾਲਜ ਹਾਈ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਪੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੋਰਸ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੇਨਈ ਦੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ। ਸਟਾਲਿਨ ਨੇ ਪਿਤਾ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਦੇਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1968 ਦੀਆਂ ਚੇਨਈ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ

ਵਿੱਚ ਡੀਐੱਮਕੇ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਡੀਐੱਮਕੇ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣ

ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਡਿੱਗ ਗਈ।
ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮਿਲੀ ਅਲੱਗ ਪਛਾਣ
ਸਟਾਲਿਨ ਨੂੰ 1976 ਦੀ ਫਰਵਰੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਲੱਗੇ। 1975 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਦੁਰਗਵਤੀ ਉਰਫ਼ ਸਾਂਤਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਵਕਤ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਡੀਐੱਮਕੇ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸਹਿ-ਹਯੋਗੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਆਲੋਚਕ ਸਨ। ਇਸ

ਦੇ ਗੋਪਾਲਪੁਰਮ ਸਥਿਤ ਘਰ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇੱਕ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 23 ਫਰਵਰੀ 1977 ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦੇ ਬੇਟੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪਛਾਣ ਮਿਲੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੀਐੱਮਕੇ ਦੀ ਯੁਵਾ ਇਕਾਈ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। 20 ਜੂਨ 1980 ਨੂੰ ਯੁਵਾ ਇਕਾਈ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਨੇਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਡੀਐੱਮਕੇ ਦੀ ਲੋਬਰ ਇਕਾਈ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੀ, ਪਰ ਅਧਿਕਾਰਕ ਲਾਂਚ ਦੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਯੁਵਾ ਇਕਾਈ ਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਡੀਐੱਮਕੇ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਹਿਯੋਗੀ ਇਕਾਈ ਬਣ ਗਈ।

1984 ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਕਦਮ
ਸਟਾਲਿਨ ਨੇ 1984 ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਰੱਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਉਜ਼ੈਡ ਲਾਈਟਸ ਚੋਣ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਹਾਰ ਗਏ। 1989 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਮੀਦ ਚੋਣ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਚੋਣ ਲੜੀ ਅਤੇ ਉਹ ਜਿੱਤ ਗਏ। 1991 ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਉਹ ਫਿਰ ਹਾਰ ਗਏ, ਉਦੋਂ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਏਆਈਡੀਐਮਕੇ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ 1996 ਦੀ ਅਗਲੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬਾਉਜ਼ੈਡ ਲਾਈਟਸ ਚੋਣ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਜਿੱਤ ਗਏ। ਉਹ ਚੇਨਈ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਮੇਅਰ ਪਦ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਲੜੇ ਅਤੇ ਜਿੱਤੇ।

ਮੇਅਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨੇ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। 'ਸਿਗਾਰਾ ਚੇਨਈ' ਐਕਸ਼ਨ ਪਲਾਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀਆਂ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁ-ਪੱਧਰੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਮਸਲਾ

(ਸਫ਼ਾ 11 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। 1810 ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਬਰਲਿਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਲਹੈਮ ਵੌਨ ਹਮਬੋਲਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਸੀ ਸੰਚਾਰ, ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਬਲਕਿ ਨਵੇਂ ਗਿਆਨ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਵੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।" ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਪੁਰਾਤਨ ਗਿਆਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਧੁਨਿਕ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਸੰਚਾਰ ਵਿਧੀਆਂ ਤੱਕ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸਮੇਟਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਪਈਆਂ ਧਰਮ, ਜਾਤ, ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਦੀਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਨਵੀਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੜਕੀਆਂ

ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕਿੰਨਾ ਪੱਛੜ ਕੇ ਚੱਲੇ ਹਾਂ। ਆਕਸਫੋਰਡ ਅਤੇ ਕੈਂਬਰਿਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੇ 700 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ 1883 ਵਿੱਚ ਬੀਏ ਪੱਧਰ ਤੇ ਦੋ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਰਾਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਗਰੈਜੂਏਟ ਬਣੀਆਂ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ 1950 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਜੇ ਅਸੀਂ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤਹਿਤ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ।' ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀ ਭਰੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਉੱਥੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿੱਦਿਆ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼

ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਮਨੁੱਖ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਅਗਾਂਹ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਵਿੱਚ ਭਾਈਵਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰ, ਬਹੁ-ਪੱਧਰੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਅੰਗ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਕਾਸ ਦੌਰਾਨ ਗਿਆਨ ਦੀ ਹਰ ਪਰਤ ਨੂੰ ਸਮੇਟਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਐਨਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਧਾਵਾਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਕਲਾਵਾਂ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਆਰੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰੀ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕਜੁੱਟ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰ ਕੇ

ਅਜਿਹਾ ਵਿੱਦਿਅਕ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੂਰ-ਦੂਰੇਡੇ ਦੇ ਆ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗਿਆਨ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਅੰਗ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਨਾਂ ਉੱਚਾ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਤੇ ਇੱਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਨਿਯੁਕਤ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਰਵਿੰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਖੁਸ਼ਬੂ ਵੰਡੇਗੀ, ਉੱਥੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਦਾਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਲੀ ਨਾਲ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਨਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਆਰਥਿਕ ਬੋਝ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਾਸਿਲ ਹੋ ਸਕੇ।

ਚੀਨ ਦਾ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਸਬਕ

(ਸਫ਼ਾ 9 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਉਤਪਾਦਕ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਚੀਨ ਨੇ ਕੁੱਲ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਅੰਧ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਣਕ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨੀਆ ਦੀ 65 ਫੀਸਦ ਮੱਕੀ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਚੀਨ ਕੋਲ ਹਨ। ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਖੁਰਾਕੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ 'ਚ ਅਸਮੱਰਥ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੀਨ ਨੇ ਅਫਰੀਕਾ ਤੇ ਲਾਤੀਨੀ ਮੁਲਕਾਂ ਅੰਦਰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਖੇਤੀ ਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਯੂਰੋਪੀਅਨ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵੱਲ ਵੀ ਮੂੰਹ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਵੈੱਬਸਾਈਟ . ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ

ਮੁਤਾਬਕ ਚੀਨ ਨੇ 2010 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ 94 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਕਰ ਕੇ 32 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਖੇਤੀ ਰਕਬਾ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ, ਚੀਨ ਖੁਰਾਕ ਸੰਕਟ ਦੇ ਕੰਢੇ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਇਹ ਵਾਕਈ ਅਹਿਮ ਸਬਕ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਤਾਂ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਨਕਲਚੀ ਨੁਸਖੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ; ਚੀਨ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਰਾਜਕੀ ਕੰਟਰੋਲ ਵਾਲੀ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁਖੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਖੁਰਾਕ ਸੰਕਟ ਦੇ ਕੰਢੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ

ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੰਕਟ ਹੋਰ ਤਿੱਖਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਚੀਨ ਨੂੰ ਨਿਰਮਾਣ ਖੇਤਰ ਦੀ ਧੂਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਵੀ ਘੱਟ ਵਿੱਚ ਰੁਲਦਾ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਖਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਅਫਰੀਕਾ ਸਸਤੀ ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਕਤ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਹੰਢਣਸਾਰਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੁਣੌਤੀ ਵਾਲੀ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ 206 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਸਬਸਿਡੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ (ਸਾਲ ਦਰ ਸਾਲ ਖੁਰਾਕੀ ਦਰਾਮਦਾਂ ਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ) ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ

ਛੋਟੀਆਂ ਖੇਤੀ ਜੋਤਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਨਾਜ ਉਤਪਾਦਕ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਨਾਜ ਦਰਾਮਦਕਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਬਦਲਵਾਂ ਆਰਥਿਕ ਮਾਰਗ ਸੀ ਜੋ ਵਧੇਰੇ ਪਾਏਦਾਰ ਵੀ ਸਾਬਿਤ ਹੋਣਾ ਸੀ ਪਰ ਚੀਨ ਨੇ ਇਹ ਰਸਤਾ ਅਪਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਨਾਕਾਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਸੇ ਘਸੇ ਪਿਟੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ 'ਭਾਰਤ ਦਾ ਪੇਟ ਕੌਣ ਭਰੇਗਾ?' ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਸਾਡੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਕੱਟੜਵਾਦ ਅੱਗੇ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਝੁਕ ਗਿਆ ਪਾਕਿਸਤਾਨ

(ਸਫ਼ਾ 20 ਦੀ ਬਾਕੀ)

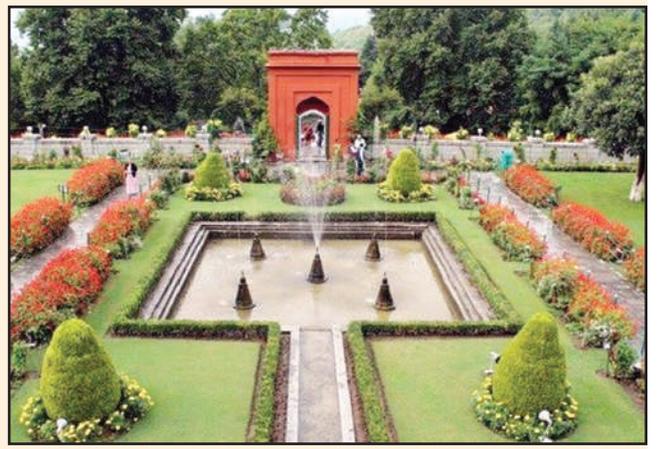
ਅਰਬਚਾਰੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਹੁਕਮਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਰਾਜਦੂਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲੈ ਆਇਆ। ਫਿਰ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਟੀਐੱਲਪੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਿਰੋਧ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਕਤ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਠਹਿਰਾਅ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ। ਕਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਟੀਐੱਲਪੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਜਦ ਟੀਐੱਲਪੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਸੰਨ 2017 ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਨੂੰ ਬੰਧਕ ਜਿਹਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਸੈਂ-

ਬਲੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਸਹੂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਸਰਬਉੱਚਤਾ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫੌਜ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮਾਮਲਾ ਰਫ਼ਾ-ਦਫਾ ਹੋਇਆ ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਬਲੀ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। ਈਸਾਈ ਔਰਤ ਆਸੀਆ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਬੀਬੀਨਿੰਦਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵੀ ਟੀਐੱਲਪੀ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਗਵਰਨਰ ਸਲਮਾਨ ਤਾਸੀਰ ਦੇ ਕਾਤਲ ਮੁਮਤਾਜ ਕਾਦਰੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕਾਦਰੀ ਨੂੰ ਰਤਿਆਰਾ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰ ਅੱਜ ਤਮਾਮ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਜ਼ਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਟੀਐੱਲਪੀ ਦਾ

ਉਭਾਰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਉਦਾਰ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਿਸ ਕਦਰ ਗੁੱਸੇਖੋਰੀ ਭਾਰੂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦੇ 'ਨਜ਼ਰੀਆ-ਏ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ' ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚ ਖੁਦ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵੀ ਤਬਾਹਕੁੰਨ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇੱਕ ਹਥਿਆਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁੱਖ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੀ ਵੀ ਬਲੀ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਿਆਸੀ ਵਰਗ ਵੀ ਫੌਜ ਦੇ ਨਾਲ ਕਦਮਤਾਲ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤਮਾਮ ਮੁਸਲਿਮ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਰੁਖ਼ ਤੋਂ ਨਾਖ਼ੁਸ਼ ਹਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਰਗਾ

ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਇਹੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਥੇ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੈਸੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਕੱਟੜਵਾਦ ਨਾਲ ਚੋਲੀ-ਦਾਮਨ ਦਾ ਸਾਥ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉੱਥੇ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਜਬਰੀ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਨਿਕਾਹ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੱਤਵਾਦ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪਨਾਹਗਾਹ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸੇ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਟੜਵਾਦ ਦਾ ਪੋਸ਼ਣ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖੈਰ! ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਭਲਾ ਇਸੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿੰਨਾ ਛੋਟੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਕੱਟੜਵਾਦ ਤੋਂ ਪੱਲਾ ਫੁਡਾ ਲਏ।

ਬਾਗਾਂ ਅਤੇ ਮਹਿਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਕਪੂਰਥਲਾ

ਰੁਟੀਨ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਤੇ ਭੱਜ-ਨੱਸ ਤੋਂ ਜਦ ਬੋਝੀ ਵਿਹਲ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਕਿ ਤਰੇ-ਤਾਜ਼ਾ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿੱਧਰੇ ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ ਜਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਹਾੜਾਂ ਵੱਲ ਰੁਖ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦੂਰ ਦੂਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਸਹੀ ਆਖਿਆ ਹੈ 'ਦੀਵੇ ਬੱਲੇ ਹਨੇਰਾ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਬਬੇਰੀਆਂ ਵੇਖਣਯੋਗ ਥਾਵਾਂ ਅਣਗੋਲੀਆਂ ਪਈਆਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਕਦੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਜਦ ਕਦਰਤ ਕਿਸੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ, ਸੁਹੱਪਣ ਦਾ ਛੱਟਾ ਦੇ ਦੇਵੇ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਸੁਖ-ਸਿਆਣਪ ਤੇ ਕਲਾ-ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਇਮਾਰਤਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਸੁਹਣੇ ਨਮੂਨੇ ਸਿਰਜ ਦੇਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪੱਖੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋ ਨਿਬੜੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਥਾਵਾਂ ਵੇਖਣਯੋਗ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਘੁੰਮਣ ਫਿਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅਨੇਕ ਮਿਲੇ ਨੇ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਲੰਦਨ, ਸਪੇਨ, ਹਿਮਾਚਲ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਹਿਰ, ਕਸ਼ਮੀਰ, ਡੇਹਰਾਦੂਨ, ਮਸੂਰੀ, ਬੰਗਲੌਰ, ਮੈਸੂਰ ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਗਾਹ ਮਾਰੀਆਂ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 1973 ਤੋਂ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਜੇ ਤਕ 20-21 ਕਿਲੋਮੀਟਰ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵੀ ਚੱਜ ਨਾਲ ਘੁੰਮ ਫਿਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਤੱਕਿਆ। ਕਰੋਨਾ ਦਾ ਡਰ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪੂਰੀ ਇਹਤਿਆਜ਼ ਵਰਤ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਏਸ ਮੁਹਿੰਮ 'ਤੇ ਨਿਕਲ ਤੁਰੇ। ਕਪੂਰਥਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਿਸਤ ਦੁਆਬਾ ਇਲਾਕੇ (ਸਤਲੁਜ ਤੋਂ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ) ਦਾ ਇਕ ਛੋਟੇ ਆਕਾਰ ਦਾ, ਪਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਿਆਸਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ। 11ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਮਹਿਮੂਦ ਗਜ਼ਨਵੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਰਾਣਾ ਕਪੂਰ ਵੱਲੋਂ ਵਸਾਇਆ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਣਾ ਕਪੂਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਜੈਸਲਮੇਰ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਘਰਾਣੇ ਨਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਤੰਦਾ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਨਵਾਬ ਅਦੀਨ ਬੇਰਾ, ਜਿਹੜਾ ਜਲੰਧਰ ਦੁਆਬਾ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਸੀ, ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਇ ਇਬਰਾਹੀਮ ਖ਼ਾਨ ਇਸਦਾ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਮਾਲਕ ਬਣ ਬੈਠਾ। 1780 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਮਿਸਲ ਦੇ ਬਾਨੀ ਨਵਾਬ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਪੂਰਥਲਾ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਲਾਹੌਰ ਨੇੜੇ ਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਆਹਲੂ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ) ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਦੱਸੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। 1783 ਵਿਚ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫ਼ਤਹਿ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਫਗਵਾੜਾ ਅਤੇ ਬੰਗਾ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਲਤਨਤ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਆਖ਼ਰੀ ਰਾਜਾ ਜਗਤਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਜਗਤਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਗਿਆਤ, ਦੂਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ ਕਲਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਨ। ਕਪੂਰਥਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਦੇਣ ਹਨ। ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ, 1901 ਵਿਚ ਟੈਲੀਫੋਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਆਰੰਭ, 1918 ਵਿਚ ਮੁਫ਼ਤ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ, 1920 'ਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ 'ਚ ਕੋ-ਆਪਰੇਟਿਵ

ਪਈਆਂ ਤਾਜ਼ੇ ਟੁੱਟੇ ਸੇਊ ਬੇਰਾਂ ਦੀਆਂ ਟੋਕਰੀਆਂ 'ਤੇ ਜਾ ਪਈ। ਸੜਕ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅੰਬਾਂ ਦੇ ਬਾਗ ਸਨ। ਕਪੂਰਥਲਾ ਦਾ ਡੀ.ਸੀ. ਦਫ਼ਤਰ ਕਾਫੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਮਾਰਤ 'ਚ ਹੈ। ਜਦ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਬੋਝੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਡੀ.ਸੀ. ਮੈਡਮ ਦੀਪਤੀ ਉੱਪਲ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਜਗਤਜੀਤ ਮਹੱਲ, ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ, ਮਾਹੀਜੀਤ ਮਹੱਲ, ਸਟੇਟ ਗੁਰਦੁਆਰਾ, ਸ਼ਾਹੀ ਮਸਜਿਦ, ਪੰਚ ਮੰਦਰ, ਸਟੇਟ ਗੁਰਦੁਆਰਾ, ਸਿਟੀ ਹਾਲ ਘੰਟਾ ਘਰ, ਸ਼ਾਲੀਮਾਰ ਗਾਰਡਨਜ਼, ਕਾਮਰਾ ਗਾਰਡਨਜ਼, ਰੇਲ ਕੋਚ ਫੈਕਟਰੀ, ਪੁਸ਼ਪਾ ਗੁਜਰਾਲ ਸਾਇੰਸ ਸਿਟੀ ਆਦਿ ਥਾਵਾਂ ਦੇਖਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਸੂਰਤ ਅਤੇ ਸੀਰਤ ਦੇ ਸੋਹਣੇ ਮੈਡਮ ਉੱਪਲ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਬੜੀ ਸੁਲਝੀ ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਸੀ। ਕਾਂਜਲੀ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜ ਜ਼ੋਰਾਂ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੀ.ਟੀ.ਯੂ. 'ਚ ਅੰਬੇਦਕਰ ਚੇਅਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ।

ਕਾਂਜਲੀ ਝੀਲ
ਅਸੀਂ ਡੀ.ਸੀ. ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਕਾਂਜਲੀ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਬਸ ਉਥੋਂ 2 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੀ ਦੂਰ ਸੀ ਕਾਂਜਲੀ। ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਬੋਝੀ ਹੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹਰਿਆਵਲ ਹੀ ਹਰਿਆਵਲ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਛਾਂ ਦਾਰ ਦਰੱਖਤ ਉੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੇ ਐਨ ਵਿਚਕਾਰ ਕਾਂਜਲੀ ਲੋਕ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਹੀ

ਯੂ. ਕੰਵਲਜੀਤ ਕੌਰ ਮਹਿਰੋਕ

ਸ਼ਾਂਤ ਜਗ੍ਹਾ, ਰੌਲੇ ਰੱਪੇ ਤੋਂ ਹਟਵੀਂ। ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਝੀਲ 'ਚ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤਕ ਸਿਰਫ਼ ਪਾਣੀ-ਬੁਣੀ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜ ਚੱਲਦੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵੇਈ ਦੇ ਹੈਂਡਵਰਕਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਬੰਦ ਸੀ। ਝੀਲ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਸੋਹਣੇ ਪੇਂਟ ਕੀਤੇ ਬੈਂਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਝੀਲ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਕੰਢੇ ਪੱਕੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਕੰਢਿਆਂ 'ਤੇ ਰੇਲਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਪਾਰਕ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਛੋਟਾ ਪਾਰਕ ਜਿਸ 'ਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਝੁਲੇ ਵਗੈਰਾ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਐਂਟਰੀ ਗੇਟ ਕਾਫੀ ਸੋਹਣਾ ਅਤੇ ਕਲਾਤਮਕ ਰੰਗਤ ਵਾਲਾ ਸੀ।
ਕਾਂਜਲੀ ਦਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਨਾਂ ਥਾਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਵੈਟਲੈਂਡ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪੰਛੀਆਂ, ਪਸ਼ੂਆਂ, ਪੌਦਿਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੜ੍ਹੀ ਬੂਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੁਰਲੱਭ ਕਿਸਮਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। 1970 ਈਸਵੀ 'ਚ ਬਣੀ ਇਸ ਕਾਂਜਲੀ ਝੀਲ 'ਚ ਕਦੇ ਬੋਟਿੰਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਬੋਰਡ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ 'ਪਲਾਸਟਿਕ ਮੁਕਤ ਇਲਾਕਾ'। ਪਰ ਜਦ ਅਸੀਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜੇ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਿੰਟਾਂ 'ਚ ਦੋ ਕੁ ਸਕੂਟਰ ਤੇ ਇਕ ਕਾਰ ਆਈ ਅਤੇ ਇਕ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ਾ ਜਿਸ 'ਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਸੀ ਝੀਲ 'ਚ ਸੁੱਟਕੇ ਆ ਗਏ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੀ ਕਰਨਗੀਆਂ ਜੇ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਨਾ ਸੁਧਰੀ। ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ। ਸਭ ਨਦੀਆਂ, ਝੀਲਾਂ ਤੇ ਦਰਿਆ ਗੰਧਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਮਾਰੀ ਸੋਚ ਨੇ।

ਜਗਤਜੀਤ ਕਲੱਬ - ਜਗਤਜੀਤ ਕਲੱਬ ਇਕ ਹੋਰ ਵੇਖਣਯੋਗ ਇਮਾਰਤ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਭਵਨ ਕਲਾ ਏਬਨਜ਼ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਝਗੜ ਸਿੰਘ ਵਾਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਾਂਬੇ ਦਾ ਆਦਮ-ਕੱਦ ਬੁੱਤ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪੈਰਿਸ 'ਚ ਬਣਿਆ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਬਹਾਦਰੀ ਭਰੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਕਾਮਰਾ ਗਾਰਡਨਜ਼, ਸਿਟੀ ਹਾਲ ਘੰਟਾ ਘਰ, ਨਵਾਬ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਰਣਧੀਰ ਕਾਲਜ ਸ਼ਾਹੀ ਵਿਸ਼ਰਾਮਘਰ (ਹੁਣ ਸਰਕਟ ਹਾਊਸ) ਇਮਾਰਤਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਵਧੀਆ ਨਮੂਨੇ ਹਨ ਪਰ ਮਨ 'ਚ ਕਿਤੇ

ਨਾ ਕਿਤੇ ਅਫਸੋਸ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੀ ਵਧੀਆ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀ। ਇਮਾਰਤਾਂ, ਮਹੱਲ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਇਸ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ 'ਚ ਹੋਈ ਵਿੱਲ ਕਾਰਨ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਇਸ ਵਿਰਾਸਤੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀਆਂ ਰਹਿ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੋਲ ਕੋਠੀ, ਬੱਘੀ ਖਾਨਾ, ਭੂਤ ਬੰਗਲਾ ਵਰਗੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਅਣਗੋਲੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਨਵੀਆਂ ਨਕੋਰ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਖੰਡਰ ਵੀ ਜਿਉਂ ਦੇ ਤਿਉਂ ਸੰਭਾਲੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਭਵਨ ਕਲਾ ਦੇ ਪਾਰਖਿਆਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਖੋਜੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਵਿਰਾਸਤਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਅਨੇ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਪਹਿਨਣ ਪਹਿਰਾਵੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਖਰਚੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਆਦਤਾਂ ਬੋਝੀਆਂ-ਬੋਝੀਆਂ ਬਦਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਘੁੰਮ

ਫਿਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵੇਖੀਏ ਗਿਆਨ, ਖੁਸ਼ੀ, ਸੁੰ-ਦਰਤਾ ਸਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖਿਲਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਬੱਸ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੋਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਨਵਾਬ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ - ਸਰਦਾਰ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਮਿਸਲ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸੰਸਥਾਪਕ ਸਨ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜੇ ਵਜੋਂ ਚੜ੍ਹਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਦਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਬਦਬਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਤਾਨ-ਉਲ-ਕੌਮ ਜਾਂ ਨਵਾਬ ਦੇ ਖਿਤਾਬ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਪੂਰਥਲਾ 1780 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਦਾ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਮਾਰਚ 1761 ਵਿਚ 2200 ਹਿੰਦੂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਕਾਰਨ ਉਹ 'ਬੰਦੀ ਛੋੜ' ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਏ। ਵੱਡੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ 1764 ਵਿਚ ਸਰਹਿੰਦ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿ-ਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਫ਼ਤਹਿ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰ-ਦੁਆਰਾ ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦਾ ਰੱਖਿਅਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਕ ਮਹਾਨ ਰਬਾਬ ਵਾਦਕ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨੀਏ ਵੀ ਸਨ। ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨੇ ਗਏ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਵਾਈ। ਸੇਵਾ ਲਈ ਨਿਮਾਣੇ ਸਿੱਖ ਵਾਂਗ 'ਚਾਦਰ ਵਿਛਾ ਕੇ' ਸੇਵਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਵੀ 9 ਲੱਖ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪਾ ਕੇ ਪੁੰਨ ਖੱਟਿਆ। 3 ਮਈ 1718 ਨੂੰ ਜਨਮੇ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਨਵਾਬ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਲੀਲਾ 20 ਅਕਤੂਬਰ 1783 ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਪੰਥ ਲਈ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਟੱਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਧ ਅੱਜ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਮੌਰਿਸ਼ ਮਸਜਿਦ - ਮਹਾਰਾਜਾ ਜਗਤਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿਰਪੱਖ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਮੌਰਿਸ਼ ਮਸਜਿਦ, ਸਟੇਟ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਪੰਚ ਮੰਦਰ ਆਦਿ ਬਣਵਾਏ। ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀਆਂ ਮਸਜਿਦਾਂ ਵਿਚ ਮੌਰਿਸ਼ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਮੀਨਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਕਾਰੀਗਰੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਹੈ। ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਮੇਓ ਸਕੂਲ ਆਫ ਆਰਟਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪੇਟਿੰਗਾਂ ਇਸ ਮਸਜਿਦ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ 'ਤੇ ਸਜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 1930 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਬਣੀ ਇਸ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਹਰੇ ਭਰੇ ਘਾਹ ਦੇ ਬਗੀਚੇ ਹਨ।

ਰੇਲ ਕੋਚ ਫੈਕਟਰੀ - ਇਸ ਵਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੇਲ ਕੋਚ ਫੈਕਟਰੀ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਪਾ ਗੁਜਰਾਲ ਸਾਇੰਸ ਸਿਟੀ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਕਪੂਰਥਲੇ ਤੋਂ 7 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੁਸੈਨਪੁਰਾ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਇਸ ਰੇਲ ਕੋਚ ਫੈਕਟਰੀ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਹਲੂਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉੱਥੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਅਨੇਕ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਰੂਵੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਆਈ.ਕੇ.ਗੁਜਰਾਲ ਹੁਰਾਂ ਨੇ 17 ਅਗਸਤ 1985 ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਗਿਆਰਾਂ ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਫੈਕਟਰੀ ਹੁਣ ਤਕ 36000 ਰੇਲ ਡੱਬੇ ਬਣਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਡਿਜ਼ਾਈਨਾਂ ਵਾਲੇ (40 ਤੋਂ ਵੱਧ ਡਿਜ਼ਾਈਨਾਂ ਵਾਲੇ) 1600 ਡੱਬੇ ਬਣਾਕੇ ਰੇਲਵੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 1178 ਏਕੜ 'ਚ ਫੈਲੀ ਇਸ ਰੇਲ ਕੋਚ ਫੈਕਟਰੀ ਦੇ 340 ਏਕੜ ਵਿਚ ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ ਹਨ ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਦੇ 838 ਏਕੜ 'ਚ ਦਫ਼ਤਰੀ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸੁੱਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਫੈਕਟਰੀ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪਹਿਲਾ ਡੱਬਾ ਮਾਰਚ 1988 ਨੂੰ ਬਣਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਰੇਲ ਕੋਚ ਫੈਕਟਰੀ ਦੇ ਪੀ.ਆਰ.ਓ. ਜਿਤੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸਾਡੇ ਲਈ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ ਦੇ 50ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਡੱਬੇ ਇੱਥੋਂ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਰਾਜਧਾਨੀ, ਸਤਾਬਦੀ, ਹਮਸਫ਼ਰ, ਤੇਜਸ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਦੇ ਡੱਬੇ ਏਸੇ ਫੈਕਟਰੀ ਦੀ ਦੇਣ ਹਨ। ਬੁਧਿਸ਼ਟ ਟੂਰਿਸਟ ਟਰੇਨ (ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ) ਇਸ ਫੈਕਟਰੀ ਦੀ ਈਜਾਦ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕੈਂਪਸ ਦੀ ਹਰ ਨੁਕਰ, ਸੜਕਾਂ, ਘਰ, ਇਮਾਰਤਾਂ ਹਰੇ ਭਰੇ ਬੂਟਿਆਂ ਅਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਏਥੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਵੱਲ ਬਹੁਤ ਤਵਜ਼ੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰੇਨ ਹਾਰਵੈਸਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ, ਸੋਲਰ ਸਿਸਟਮ, ਐਨ-ਰਜੀ ਸੇਵਿੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਕਾਰਨ ਇਸ ਫੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁੱਖ ਸੁਵਿਧਾ ਅੰਦਰ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਸ਼ਾਪਿੰਗ

ਕੰਪਲੈਕਸ, ਸਕੂਲ, ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਹਾਲ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਲੱਬ, ਹਸਪਤਾਲ, ਡਾਕ ਘਰ, ਕਰੈਚ, ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਿਆਰਾਂ ਵਾਲਾ ਸਵਿਮਿੰਗ ਪੁਲ, ਲੋਕ ਕੰਪਲੈਕਸ, ਲਕਸ਼ਮਨ ਝੁਲਾ, ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ, ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਲਾਅਨ ਟੈਨਿਸ ਕੋਰਟ, ਐਸਟਰੋਟਰਫ ਹਾਕੀ ਸਟੇਡੀਅਮ, ਸਕੇਟਿੰਗ ਰਿੰਕ ਵਰਗੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਅਠਾਰਾਂ ਹੋਲਜ਼ ਵਾਲੀ ਗੋਲਫ ਕੋਰਸ ਇਸਦੀ ਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਆਰ.ਸੀ.ਐੱਫ. 'ਚ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਏਥੋਂ ਦਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ, ਕੰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਸਾਦਗੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਟੂਰ ਆਯੋਜਿਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਸਟੇਟ ਗੁਰਦੁਆਰਾ - ਸਟੇਟ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਉਸਾਰੀ 1915 ਵਿਚ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਇਮਾਰਤ ਲਾਲ ਪੱਥਰ ਦੀ ਬਣੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸਨੂੰ ਸਫ਼ੈਦ ਰੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਅਨੰਦਮਈ ਮਾਹੌਲ। ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਹਰੇ ਭਰੇ ਲਾਅਨ ਇਸਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਮਾਰਤਸਾਜ਼ੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਨਮੂਨਾ ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਸਲਾਹਣਯੋਗ ਹੈ।

ਪੁਸ਼ਪਾ ਗੁਜਰਾਲ ਸਾਇੰਸ ਸਿਟੀ - ਪੁਸ਼ਪਾ ਗੁਜਰਾਲ ਸਾਇੰਸ ਸਿਟੀ ਕਪੂਰਥਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵਾਰ ਜਲੰਧਰ-ਕਪੂਰਥਲਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਨੀਂਹ 19 ਅਕਤੂਬਰ 1997 ਨੂੰ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਇਸਦੇ ਪਹਿਲੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੂਝ ਸਿਆਣਪ ਦਾ ਫਲ ਹੈ।

72 ਏਕੜ ਦੇ ਏਰੀਏ 'ਚ ਫੈਲਿਆ ਇਹ ਸਾਇੰਸ ਸਿਟੀ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। 365 ਦਿਨ 1 ਤੋਂ 5 ਵਜੇ ਤਕ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ (ਪਰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕਰੋਨਾ ਕਾਰਨ ਬੰਦ ਹੈ)। ਇਸਦੇ ਹਰੇ ਭਰੇ ਲਾਅਨ, ਫੁੱਲ ਬੂਟੇ ਇਸਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਇੰਸ ਗੈਲਰੀਆਂ, ਸਾਇੰਸ ਵਾਈਜ਼ ਹਾਲ, ਥੀਏਟਰ, ਐਨਰਜੀ ਪਾਰਕ, ਮੋਬਾਈਲ ਸਾਇੰਸ ਵੈਨ ਉਸਦੀਆਂ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਪੁਲਾੜ ਥੀਏਟਰ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਗੁੱਝੇ ਭੇਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਨ। ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪੁਲਾੜ 'ਚ ਉਡ ਰਹੇ ਹੋ। ਕਲਾਈਮੈਟ ਚੇਂਜ ਥੀਏਟਰ ਵਿਚ ਮੌਸਮਾਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਕਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਬਿਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਬਾਰੇ 25 ਮਿੰਟ ਦੀ ਮੂਵੀ ਦਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੇਜਰ ਥੀਏਟਰ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਵਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਨਰਜੀ ਪਾਰਕ, ਸੋਲਰ ਐਨਰਜੀ, ਵਾਟਰ ਬੁਇੰਗ ਪਲਾਂਟ, ਰਾਈਡਲ ਪਾਵਰ ਪਲਾਂਟ, ਸੋਲਰ ਪਲਾਂਟ ਇਸ ਸਾਇੰਸ ਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਪੁਲਾੜ ਥੀਏਟਰ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਗੁੱਝੇ ਭੇਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਨ। ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪੁਲਾੜ 'ਚ ਉਡ ਰਹੇ ਹੋ। ਕਲਾਈਮੈਟ ਚੇਂਜ ਥੀਏਟਰ ਵਿਚ ਮੌਸਮਾਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਕਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਬਿਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਬਾਰੇ 25 ਮਿੰਟ ਦੀ ਮੂਵੀ ਦਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੇਜਰ ਥੀਏਟਰ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਵਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਨਰਜੀ ਪਾਰਕ, ਸੋਲਰ ਐਨਰਜੀ, ਵਾਟਰ ਬੁਇੰਗ ਪਲਾਂਟ, ਰਾਈਡਲ ਪਾਵਰ ਪਲਾਂਟ, ਸੋਲਰ ਪਲਾਂਟ ਇਸ ਸਾਇੰਸ ਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਗੱਲ ਕੀ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਖੇਡ-ਖੇਡ ਦੀ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆ ਬੜੀ ਕਿਤਾਬੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਲ ਵਿਚ 2-3 ਵਾਰ ਏਥੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਾਂ ਬਾਪ ਆਪ ਵੀ ਇਹ ਉੱਦਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਾਲੀਮਾਰ ਬਾਗ਼ - ਸ਼ਾਲੀਮਾਰ ਬਾਗ਼ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਸਥਿਤ ਹਨ। ਇਸੇ ਬਾਗ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਧਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਲਾਲ ਪੱਥਰ ਦੇ ਚੈਂਬਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਯਾਤਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਦੇਖਣ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਕਦੇ ਏਥੇ ਰਾਜਾ ਜਗਤਜੀਤ ਪੀਲੇ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਬਸੰਤ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਲੱਦੇ ਰੁੱਖ ਬੂਟੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਸੈਰਗਾਹ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ 1940 ਵਿਚ ਜਗਤਜੀਤ ਕੋਟਨ ਮਿੱਲਜ਼, ਹਮੀਰਾ ਮਿੱਲਜ਼, ਸਟਾਰਚ ਮਿੱਲਜ਼ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੂਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹਨ। ਕਪੂਰਥਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੈ & ਜਿਹੜਾ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਫਗਵਾੜਾ-ਨਡਾਲਾ ਦਾ। ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਇਲਾਕਾ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਅਤੇ ਕਾਲੀ ਵੇਈ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ 'ਬੇਟ ਦਾ ਇਲਾਕਾ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਜਲੰਧਰੋਂ ਕਪੂਰਥਲਾ ਆਉਂਦਿਆਂ ਸੜਕ ਦੇ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਟਾਹਲੀ, ਕਿੱਕਰ, ਨਿੰਮ ਅਤੇ ਸਫੈਦੇ ਦੇ ਰੁੱਖ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਪੂਰਥਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਬਾਗ਼ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਇਸਨੂੰ 'ਬਾਗਾਂ ਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਮਹੱਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ' ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਮਜ਼ੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਡੀ.ਸੀ. ਦਫ਼ਤਰ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਸੜਕ ਕੰਢੇ

MISSION PEAK BROCKERS, INC

CALL A PROFESSIONAL AND GET THE BEST POSSIBLE PRICES AND HIGHEST PROFITS

I am a top rated Business and Commercial Real Estate broker with vast experience in Sales.

For the best possible price and highest profit, call a Business Professional.

As the **President of Mission Peak Brokers, Inc.** and also a **Commercial Real Estate Broker**, I offer you guidance that is based on extensive experience in Sales. Acquisition and Financing of Commercial Real Estate and the purchase of businesses.

Mission Peak Brokers, Inc. is a leading **Business Brokerage** firm based in the San Francisco Bay Area providing the services required for the sale and acquisition of main street retail business opportunities and commercial real estate as well as an all-inclusive assistance with the business and commercial loan process.

We are here to secure your objectives through a standard of aggressive diligence, measurable integrity and the highest standard of excellence **knowing our client's satisfactions is our ultimate goal.**

Acquisition and Financing of Commercial Real Estate.

GET TOP DOLLAR\$

FOR YOUR COMMERCIAL PROPERTY

CALL TODAY

(510) 490-9705

hssidhu@gmail.com
www.missionpeakbrokers.com

**Harpreet "Harry" Sidhu, CBB
Broker/president**

**BRE Lic #1433114
Broker Lic # 01792260**

